

CENTRALE BANK VAN ARUBA

**Centraal Bankieren
in een Kleine Open Economie**

Een selectie van
adviezen, voordrachten en artikelen van
dr. A.R. Caram
gedurende de periode 2000 – 2004

Centrale Bank Van Aruba

Juni, 2004

*Leden van de Raad van Commissarissen, staand van l. naar r.
A.M. Nemecek, T.R.L. Vingal, E.G.R. Cohen-Henriquez-Jansen, A.J.Swaen, R.E. Yrausquin*

*Directie van de Centrale Bank van Aruba, zittend van l. naar r.
K.A.H. Polvliet, A.R. Caram en J.R. Figaroa-Semeleer*

© 2004 Centrale Bank van Aruba

De informatie in deze publicatie mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

1 Voorwoord	1
2 Curriculum vitae dr. Anthony Richard Caram	3
3 Advies voor een duurzame economische ontwikkeling	5
3.1 Financieel-economisch beleidsadvies 2001-2005 <i>Aangeboden aan de Gouverneur van Aruba in verband met de kabinetsformatie, 28 september 2001</i>	5
3.2 Aruba once again at a crossroads <i>A reprint of an article by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, published in the ATIA Magazine of the second quarter of 2002</i>	29
3.3 Een doorslaand succes <i>Een bijdrage aan de vriendenbundel voor Gouverneur Koolman door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, 13 november 2003</i>	35
4 Boodschap bij de presentatie van de jaarverslagen van de Bank	41
4.1 Door waakzaamheid vooruit <i>Voordracht door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, tijdens de persconferentie naar aanleiding van de publicatie van het verslag van de Bank over het jaar 1999, Oranjestad, 29 juni 2000</i>	41
4.2 Verhoogde waakzaamheid geboden <i>Voordracht door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, tijdens de persconferentie naar aanleiding van de publicatie van het verslag van de Bank over het jaar 2000, Oranjestad, 21 juni 2001</i>	43
4.3 Samen de uitdagingen aanpakken <i>Voordracht door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, tijdens de persconferentie naar aanleiding van de publicatie van het verslag van de Bank over het jaar 2001, Oranjestad, 25 juni 2002</i>	47
4.4 Met nieuw elan aan de slag <i>Voordracht door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, tijdens de persconferentie naar aanleiding van de publicatie van het verslag van de Bank over het jaar 2002, Oranjestad, 26 juni 2003</i>	53

5 Spelregels voor een gezond monetair en financieel beleid	59	6.5 The changing of the guards <i>Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, at a press conference on the occasion of the proposed transfer of ABN AMRO Bank's activities in Aruba to RBTT, March 12, 2001</i>	101
5.1 Innovating supervision on risk management <i>Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, on the occasion of the opening of a training seminar on risk management for members of the Caribbean Group of Banking Supervisors, organized by the Financial Stability Institute in cooperation with the Centrale Bank van Aruba, April 17, 2000</i>	59	6.6 Building on solid grounds <i>Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, on the occasion of the official opening of First National Bank of Aruba's new head office, Oranjestad, June 11, 2001</i>	105
5.2 Op de goede weg <i>Voordracht door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, bij gelegenheid van de diploma-uitreiking aan studenten van de Financieel Economische Faculteit van de Universiteit van Aruba, Oranjestad, 23 juni 2000</i>	63	6.7 Samen sterker <i>Inleiding door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, tijdens de persconferentie naar aanleiding van de overname van Interbank Aruba N.V. door de Stichting Fundashon Cas pa Comunidad Arubano (FCCA), Oranjestad, 18 juni 2001</i>	109
5.3 Studying monetary and financial statistics <i>Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, on the occasion of the opening of the Seminar on Monetary and Financial Statistics, Oranjestad, September 11, 2000</i>	66	6.8 Bouwen aan een hoeksteen van financiële stabiliteit <i>Voordracht door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, ter gelegenheid van de officiële start van de bouw van haar nieuwe kantoor, Oranjestad, 7 september 2001</i>	111
5.4 The changing continuity <i>Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, at the Seminar on Current Issues in Central Banking, Oranjestad, November 14, 2002</i>	69	6.9 A star is born <i>Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, at the presentation of the Guardian Holding Limited as the new shareholder of Fatum Holding N.V., May 12, 2003</i>	115
5.5 Werken aan financiële stabiliteit <i>Voordracht door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, voor de Vereniging van Economisten in Suriname, Paramaribo, 29 december 2003</i>	78		
6. Ontwikkelingen in de financiële sector	87		
6.1 Building for the future <i>Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, on the occasion of the laying of the cornerstone for the new head office of First National Bank of Aruba N.V., April 18, 2000</i>	87		
6.2 The significance of Aruba's offshore sector <i>Reprint of an article by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, published in the journal "Central Banking", August 3, 2000</i>	89		
6.3 Enhancing Aruba's payment system <i>Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, at the introduction of the "CMB Pagomatico American Express Card", November 24, 2002</i>	94		
6.4 Insurance supervision in a changing environment <i>Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, at the official opening of the new office of American Life Insurance Company, Oranjestad, January 19, 2001</i>	96		

Deze publicatie is tevens beschikbaar op de website van de Centrale Bank van Aruba:
<http://www.cbaruba.org>

ISBN: 99904-928-7-5

Staan van l. naar r.

De heer E. den Dunnen

President van de Centrale Bank van Aruba, 1988 - 1991

De heer A.R. Caram

President van de Centrale Bank van Aruba, 2000 - 2004

De heer A.S. Irausquin

President van de Centrale Bank van Aruba, 1991 - 1995

De heer J.H. du Marchie Sarvaas

President van de Centrale Bank van Aruba, 1995 - 2000

Zittend van l. naar r.

De heer A.J.T. Williams

President van de Centrale Bank van Aruba, 1986 - 1988

De heer E.F. Mansur

President van de Centrale Bank van Aruba, 1 januari 1986

De heer H. Mehran

President van de Centrale Bank van Aruba, januari - maart 1986

Op 14 juni 2004 nam dr. A.R. Caram afscheid van de Centrale Bank van Aruba (de Bank), waar hij ruim 12 jaar werkzaam is geweest. Gedurende deze periode heeft hij diverse functies bekleed. Zo begon hij zijn carrière bij de Bank als algemeen adviseur van de president, die hij met name ondersteuning gaf op het gebied van het monetaire beleid. In 1994 werd hij benoemd als adjunct-directeur, ondermeer belast met monetaire en personeelszaken van de Bank. Op meerdere gebieden heeft de Bank in die periode belangrijke verbeteringen gekend, zowel op statistisch als op beleidsterrein. Als directeur, in welke functie hij benoemd werd in 1996, heeft hij deze opgaande lijn van kwaliteitsverbetering voortgezet. In 2000 werd hij president van de Bank, een functie die hij steeds met de nodige bekwaamheid en zorgvuldigheid heeft vervuld.

Deze bundel met adviezen, voordrachten en artikelen van dr. Caram gedurende zijn ambtsperiode als president van de Bank, is een blijk van waardering voor zijn inzet en toewijding. Namens de raad van commissarissen, directie en personeel van de Bank wil ik de heer Caram hiervoor mijn dank betuigen.

Mr. A.J. Swaen

*President-commissaris
Centrale Bank van Aruba*

Dr. A.R. Caram
President van de Centrale Bank van Aruba, 2000 - 2004

CURRICULUM VITAE DR. ANTHONY RICHARD CARAM

2

- Geboren:* Paramaribo, 22 mei 1944
- Opleiding:* Doctoraal economie, Katholieke Hogeschool Tilburg, Nederland 1970 (Cum Laude)
- Promotie:* Geldanalyse en Centrale Bankpolitiek in Suriname, Katholieke Hogeschool Tilburg, Nederland 1981
- Functies:*
- Adjunct-chef Studiedienst, Centrale Bank van Suriname, 1970-1975
 - Buitengewoon docent economie, Universiteit van Suriname, 1973-1975
 - Beleidsmedewerker, De Investeringsbank N.V., Den Haag, Nederland, 1976-1982
 - Econoom, De Nederlandsche Bank N.V., 1982-1986
 - Manager Research and Statistics Department, Central Bank of Samoa, 1986-1988
 - Stafmedewerker, afdeling Financiële Markten, De Nederlandsche Bank N.V., 1988-1991
 - Algemeen adviseur, Centrale Bank van Aruba, 1992-1994
 - Adjunct-directeur, Centrale Bank van Aruba, 1994-1996
 - Directeur, Centrale Bank van Aruba, 1996-2000
 - President, Centrale Bank van Aruba, 2000-2004

**3.1 FINANCIËEL-ECONOMISCH BELEIDSADVIES
2001-2005**

*Aangeboden aan de Gouverneur van Aruba in verband met
de kabinetsformatie, 28 september 2001*

1 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

De recente terroristische aanslagen in de Verenigde Staten en de daarna ingetreden teruggang van het internationale vliegverkeer, houden een tegenslag in voor Aruba, die het vooral van het toerisme uit genoemd land moet hebben. Wederom wordt op pijnlijke wijze de kwetsbaarheid van zijn eenzijdige economie voor externe schokken voelbaar. Als uitvloeisel hiervan zijn de ontvangsten uit hoofde van het toerisme in september eensklaps gedaald en zullen deze naar verwachting ook gedurende het komende halfjaar fors onder hun normale niveau liggen. Hierdoor zal de reeds dalende tendens in de toename van het reële bruto binnenlandse product voor het eerst in 15 jaar omslaan in een krimp. De repercussies van een en ander zullen zich ook in het komende jaar doen gevoelen, zij het wellicht in afnemende mate.

Al het mogelijke dient te worden gedaan om het hoofd te bieden aan deze terugslag. Het opvangen van de gevolgen daarvan wordt evenwel gehinderd, ten dele doordat de overheid met ernstige liquiditeitsproblemen kampt. Overwogen wordt een lening bij SETAR af te sluiten en de wettelijke bestemming van het Hotelgarantiefonds te wijzigen, zodat de daarin nog aanwezige gelden ook ter stimulering van het toerisme kunnen worden gebruikt. De Bank wijst erop dat het onder deze bijzondere omstandigheden ook verantwoord is een beroep te doen op Nederlandse hulp en bijstand. Solidariteit binnen het Koninkrijk dient prioriteit te krijgen boven het lange termijn streven naar financiële zelfredzaamheid.

Van belang is allereerst dat de teruggang van de algemene bedrijvigheid zo spoedig mogelijk wordt omgebogen en de reële groei van het bbp tot een

structureel verantwoord tempo van 3 à 4 procent per jaar wordt opgetrokken. Het oplossen van de juridische problematiek rondom het Fondo Desaroyo Aruba kan hieraan een bijdrage leveren. De economie zal een nieuwe “jump start” moeten maken. Hierbij dient tevens te worden gestreefd naar versterking en diversificatie van de economische structuur door het tot ontwikkeling brengen van enkele nieuwe groeipolen. Anderzijds dienen de schaduwzijden van de groei te worden beheerst. Deze weerspiegelen zich onder meer in een toenemende vraag naar overheidsvoorzieningen, vervuiling van het milieu en sociale knelpunten, mede samenhangend met het relatief grote aantal allochtonen.

Voorts zullen de overheidsfinanciën zonder verder uitstel gesaneerd moeten worden. Hiertoe zijn vooral beperking van de consumptieve uitgaven onvermijdelijk en wel mede door beheersing van de totale loonsom, de kosten van de gezondheidszorg en versobering van de pensioenregeling voor ambtenaren. De overheid dient zich verder te beperken tot de uitvoering van een afgebakend pakket kerntaken. Andere thans door haar ontplooid activiteiten moeten worden verzelfstandigd of geprivatiseerd. Politieke patronage dient te worden uitgebannen. De economie dient zakelijk te worden gemanaged, waarbij zo veel mogelijk wordt overgelaten aan het initiatief en de ondernemingsgeest van de private sector. Anderzijds dient het belang van de sociaal-zwakkeren in de gemeenschap niet te worden veronachtzaamd. Ter bereiking van een en ander is een harmonische samenwerking tussen de diverse maatschappelijke groeperingen wenselijk.

Waarborging van de financiële stabiliteit vereist evenzeer dat het voorzichtige monetaire beleid onverminderd wordt voortgezet, teneinde de betalingsbalans te ontzien, de vaste koppeling van de Arubaanse florin aan de Amerikaanse dollar te verzekeren, het vertrouwen van investeerders te behouden en de hiervoor vereiste relatief omvangrijke officiële reserves te beschermen. Daartoe dienen de geldschepping en de diverse binnenlandse kostencomponenten, waaronder met name de lonen, in de hand te worden gehouden.

Ter verdere verbetering van de reputatie van de financiële sector dient het enige jaren geleden ingezette proces van uitbreiding en aanscherping van het bedrijfseconomische toezicht en de anti-witwas wet- en regelgeving te worden voortgezet, zodat deze volledig in overeenstemming worden gebracht met de vigerende internationale normen en standaarden. De trustkantoren

en geldtransactiebedrijven dienen onder het wettelijk toezicht van de Bank te worden gebracht, alsook (na verzelfstandiging) het Algemeen Pensioenfonds van Aruba, de Sociale Verzekeringsbank en de Algemene Ziektekosten Verzekering. Daarnaast moeten alle financiële dienstverleners en witwasgevoelige sectoren onder de identificatie- en meldplicht ongebruikelijke transacties vallen.

2 INLEIDING

Aruba heeft sinds de verkrijging in 1986 van de Status Aparte binnen het Koninkrijk der Nederlanden op menig terrein indrukwekkende vooruitgang geboekt. De economie is in het bijzonder aangezwengeld door een investeringshausse in de toeristische sector rond het begin van de jaren negentig. Nadien is de jaarlijkse stijging van het volume van het bruto binnenlandse product (bbp) stapsgewijs teruggelopen van een gemiddelde van naar schatting bijna 6 procent in de periode 1993-1996 tot ongeveer 3,5 procent in het tijdvak 1997-2000.

Ondanks een mede door de immigratie teweeggebrachte toename van de bevolking met zo'n 50 procent, is het reële per capita bbp gestegen van circa US\$ 7.100 in 1986 tot US\$ 12.500 in 2000 en is thans het hoogste in de regio. De koopkracht van de burgers is derhalve allengs vergroot, ook door het vrijwel geheel wegwerken van de werkloosheid onder de inzetbare arbeidskrachten en het in toom houden van de geldontwaarding. De monetaire verhoudingen zijn solide, hetgeen met name tot uitdrukking komt in een comfortabele officiële deviezenreserve en de vaste wisselkoersverhouding tussen de florin en de dollar. De collectieve faciliteiten zijn voorts verruimd, laatstelijk onder meer door de instelling van een algemene ziektekostenverzekering.

Tot medio 2000 weerspiegelt de aangegeven vermindering van het groeitempo van de algemene bedrijvigheid het feit dat de economie haar capaciteitsgrenzen nadert en een fase van een zekere volwassenheid is ingetreden. De investeringshausse is inmiddels goeddeels weggeëbd, mede vanwege een in 1994 ingesteld moratorium op de bouw van nieuwe hotelkamers en het onvoldoende ter hand nemen van infrastructurele projecten als gevolg van de in ernst toenemende liquiditeitsproblemen bij de overheid. Gemeten aan de hand van het aantal overnachtingen, vlakt de groei van het toerisme, de hoeksteen van de economie, dan ook steeds verder af en wel van gemiddeld 18 procent in de periode 1989-1992 tot 5 procent in 1993-1996 en vervolgens tot 3 procent in

1997-2000.

Deze tendens wordt versterkt doordat zich rond medio 2000 een aanzienlijke verslechtering van het externe klimaat aankondigt. Er komt vrij abrupt een einde aan een uitzonderlijk lange, bijna 10 jaar durende periode van hoogconjunctuur in de Verenigde Staten, verreweg de belangrijkste handelspartner van Aruba. De stijging van het aantal overnachtingen zakt bijgevolg verder weg en bereikt gedurende de eerste 8 maanden van 2001 een dieptepunt van slechts 1,5 procent ten opzichte van de overeenkomstige periode van het voorgaande jaar, toen er nog sprake was van een stijging van ruim 4 procent.

Vervolgens slaat op 11 september jongstleden de rampspoed toe als terroristische aanslagen in genoemd land het vliegverkeer ontwrichten, de conjunctuur van de belangrijkste economieën verder doen verflauwen en het toerisme wereldwijd een harde klap toebrengen. Deze gebeurtenissen hebben abrupt een diepingrijpende invloed op Aruba en zullen ongetwijfeld bijdragen tot accentverschuivingen bij de diverse beleidsaandachtspunten (zie box 1). Hierbij moet worden bedacht dat het toerisme in 2000 ongeveer Afl. 1,5 miljard of 70 procent van de lopende deviezeninkomsten (exclusief olie en vrije zone) heeft gegenereerd, terwijl haar directe en indirecte bijdrage aan het bbp wordt geschat op circa 60 procent.

Er bestaat nog grote onzekerheid over de verdere nasleep van bedoelde gebeurtenissen en het kwantitatieve effect daarvan op onze economie. Op basis van fragmentarische informatie en globale vooronderstellingen wordt thans aangenomen dat gedurende het vierde kwartaal van 2001 en het eerste kwartaal van 2002 tezamen de ontvangsten uit het toerisme met ruwweg een kwart zullen kunnen dalen ten opzichte van de voorafgaande vergelijkbare periode. Als uitvloeisel hiervan zou het reële bbp in genoemde jaren volgens zeer ruwe prognoses met in totaal ruim 10 procent kunnen verminderen. Het zal wellicht geruime tijd duren voordat het verlies in bedrijvigheid weer volledig goedge maakt kan worden.

Box 1 BELEIDSAANDACHTSPUNTEN

1 Structuurbeleid	- Toerisme - Economische structuur en diversificatie - Verzelfstandiging overheidsbedrijven - Investeringsklimaat - Partnership overheid-private sector - Arbeidsmarkt en lonen
2 Budgettair beleid	- Begrotingsdiscipline - Financieringstekorten en betalingsachterstanden - Structurele aanpassingen - Begrotingscyclus - Schuldpositie en sanering - Ontwikkelingssamenwerking - Statistische informatie en transparantie
3 Overig financieel beleid	- Koppeling florin-dollar - Normatieve geldgroei - Goud- en deviezenreserves - Betalingsverkeer - Bedrijfseconomisch toezicht - Integriteit

3 HET AANBODBELEID

3.1 INLEIDING

Het spreekt voor zich dat prioriteit dient te worden gegeven aan het zoveel mogelijk beperken van de negatieve effecten van de huidige economische terugslag, mede door toeristen naar Aruba te lokken via promotiecampagnes en het aanbieden van attractieve reisarrangementen. De inspanningen dienen zich vooralsnog te richten op herstel van de groei. Tevens zal dienen te worden gestreefd naar versterking van de economische structuur van Aruba om het hoofd te bieden aan de toenemende eisen die onder meer de globalisering, alsmede de hiermee gepaard gaande vergroting van de internationale concurrentie en de snelle vernieuwingen met zich brengen.

Een en ander vereist een (ook door de politieke partijen) breed gedragen lange termijnvisie over de richting van de verdere sociaal-economische ontwikkeling,

over de beleidsdoelstellingen en over de rol die de diverse actoren daarbij dienen te spelen. Tussen deze actoren dient op hoofdlijnen consensus te worden bereikt. Op basis hiervan dient een sociaal akkoord te worden afgesloten, een pact gevormd om concrete inhoud te geven aan de beleidsdoelstellingen en een nationaal ontwikkelingsprogramma te worden opgesteld ter realisering daarvan. Beslissingen moeten niet worden genomen op grond van louter politieke sentimenten en overwegingen, doch veeleer op basis van zakelijke argumenten en mede rekening houdend met het algemene belang.

Het beleid dient zich te richten op herstel van een structureel verantwoord groeitempo, teneinde te voorkomen dat op termijn het probleem van het bereiken van de grenzen van de groei en het oververhit raken van de economie weer actueel wordt. Door een beheerste groei en door het verleggen van het accent van de ontwikkelingsstrategie in de richting van opvoering van de kwaliteit, dient het duurzaam karakter van de economische ontwikkeling te worden gewaarborgd en de schaduwzijden daarvan te worden beperkt. Op deze wijze kan ook financiële stabiliteit worden gehandhaafd. Het gaat in dit opzicht om het zoeken naar een delicaat evenwicht.

3.2 UITBREIDING EN VERSTERKING PRIVATE SECTOR

De private sector zal nog meer dan thans het geval is initiatieven dienen te nemen om de bestaande economische activiteiten te versterken en de levensvatbaarheid van ondernemingen te vergroten. Daarnaast dienen nieuwe (vooral op de export gerichte) projecten ter hand te worden genomen. Bedrijven dienen zich daarbij steeds te houden aan de internationaal aanvaarde gedragsregels, welke tevens zijn gericht op het bevorderen van maatschappelijk verantwoord ondernemen, mede door het afleggen van rekenschap aan de samenleving.

3.3 ROL VAN DE OVERHEID

3.3.1 OVERHEIDSGEDRAG

Het overheidsoptreden dient consistent, transparant en slagvaardig te zijn. Voor het kunnen bevorderen van de sociaal-economische ontwikkeling is het immers essentieel dat het openbaar bestuur van hoogwaardige kwaliteit is. De beginselen van behoorlijk bestuur, zoals vastgelegd in onder meer het Rapport Calidad, dienen dan ook daadwerkelijk in praktijk te worden gebracht.

In ieder geval dient te worden voorkomen dat verstarde, formele structuren en regelgevingen, in samenhang met bestaande informele gebruiken en gewoonten, economische prestaties en initiatieven hinderen, waardoor het feitelijke productievolume onder het technisch en economisch haalbare niveau komt te liggen. Goed functionerende instituties zijn beslissend voor het behalen van successen bij het ontwikkelingsstreven.

Zo werkt een investeringsklimaat met weinig onzekerheid en “red tape” stimulerend op particuliere ondernemers. In dit verband wordt aanbevolen een centraal punt in te stellen dat vergunningaanvragen op basis van objectieve criteria slagvaardig afhandelt. Bij het verlenen van vestigingsvergunningen dient marginaal te worden getoetst of er in bepaalde sectoren al dan niet sprake is van wildgroei of oneerlijke concurrentie. Een en ander mag echter niet ertoe leiden dat de gemeenschap wordt geconfronteerd met niet-optimale prijs-kwaliteitverhoudingen vanwege gebrek aan concurrentie. Hier ligt een centrale taak voor de Kamer van Koophandel. In dit verband wordt ook een wet op de ruimtelijke ordening node gemist.

3.3.2 KERNTAKEN

Het streven naar vergroting van de doelmatigheid brengt met zich mee dat bepaalde overheidstaken dienen te worden verzelfstandigd of afgestoten. Bijgevolg kan de omvang van haar organisatie worden verkleind. Ook dient de overheid het ondernemen aan de ondernemers over te laten en directe interventies en participaties in bedrijven in het algemeen achterwege te laten. Zij dient zich te beperken tot uitvoering van haar kerntaken, waaronder met name de handhaving van de openbare veiligheid en rechtsorde, de bevordering van een klimaat waarin een stabiele sociaal-economische ontwikkeling kan gedijen, alsmede de bevordering van een rechtvaardige herverdeling van inkomens en vermogens mede ter ondersteuning van de sociaal-zwakkeren in de gemeenschap. Teneinde deze gedachte operationeel te maken, dient een diepgaande kerntakenanalyse te worden uitgevoerd. Overigens dient versnippering bij de uitvoering van deze taken te worden voorkomen.

3.3.3 VERZELFSTANDIGING/PRIVATISERING

Inmiddels zijn enkele overheidsbedrijven met succes verzelfstandigd, waaronder het WEB en de luchthaven. Dit proces dient te worden geïntensiveerd. Kandidaten

hiervoor zijn onder andere SETAR, ATA, het Postkantoor en Serlimar. Door het afstoten van niet-kerntaken kunnen efficiencyvoordelen worden behaald, budgettaire verliezen (zoals het geval was bij Air Aruba N.V.) worden vermeden en kan particulier kapitaal en know-how worden aangetrokken. Het evalueren van beslissingen ter zake dient zorgvuldig te geschieden, waarbij het vragen om extern advies aan de Wereldbank zinvol wordt geacht.

3.4 ENKELE ANDERE ASPECTEN

3.4.1 STATISTISCH MATERIAAL

De statistieken over met name de reële sector zijn ontoereikend en hebben doorgaans het karakter van ondermaatse schattingen. Het proces van het produceren van de officiële nationale rekeningen verloopt stroef, er is weinig bekend over de gang van zaken in en de bedrijfseconomische positie van de diverse sectoren, arbeidsmarktstatistieken zijn gebrekkig en worden onregelmatig samengesteld, terwijl de maandelijks informatie over de aard en omvang van de overheidsuitgaven en aangegane verplichtingen veelal onvolledig is en niet tijdig wordt gepubliceerd.

Aangezien betrouwbare cijfers onontbeerlijk zijn voor het maken van beleidskeuzen, dienen de oorzaken van de aangeduide lacunes alert te worden weggewerkt. Deze betreffen vooral:

- Tekorten aan kwalitatief personeel en technische hulpmiddelen bij het Centraal Bureau voor de Statistiek en de Directie Financiën.
- De terughoudendheid van overheidsdiensten en private ondernemingen om gegevens aan derden te verstrekken. In dit verband verdient het aanbeveling een wettelijke plicht (inclusief een sanctieregime) tot het binnen 6 maanden na het afsluiten van het boekjaar deponeren van de jaarrekening voor alle bedrijven van een bepaalde minimum grootte in te voeren. Uiteraard dient ook de Directie der Belastingen prompt over alle benodigde bedrijfsgegevens te beschikken.

3.4.2 TOERISME

Aruba zal haar gunstige uitgangspositie in het toerisme méér moeten benutten, mede door het accent te verschuiven van kwantiteit naar kwaliteit. Deze verschuiving vereist onder meer dat de dienstverlening aan de bezoekers wordt verbeterd en de algemene veiligheid wordt vergroot door een resolute

bestrijding van de toenemende criminaliteit.

Teneinde de opbrengst per kamer en de rentabiliteit van hotels (na de huidige moeilijke situatie die het doen van prijsconcessies onvermijdelijk maakt) weer te kunnen verhogen, alsook de lokale bestedingen van toeristen te vergroten, dienen de inspanningen (waaronder een actieve marketing en het zorg dragen voor de nodige complementaire voorzieningen) zich primair te richten op de hogere bestedings- en speciale groepen, waaronder de zogenaamde “babyboomers” en congresgangers. Ook dient het belang van nieuwe geografische markten te worden vergroot. Wat dit betreft moet worden bedacht dat ruim 65 procent van alle bezoekers uit slechts enkele streken van de Verenigde Staten afkomstig is.

Ofschoon op dit moment (vanwege de ernstige daling van de bezettingsgraad van de hotels) de discussie over het al dan niet continueren van het moratorium op de bouw van nieuwe kamers aan actualiteit heeft ingeboet, zal te zijner tijd ter zake duidelijkheid dienen te worden geschapen. Hierbij spelen twee tegengestelde aspecten een rol. Enerzijds pleit het streven naar beperking van de drukte op Aruba en naar het verhogen van de opbrengst per kamer voor handhaving van het moratorium. Anderzijds hebben enkele hotels hun optimale bedrijfseconomische omvang nog niet bereikt en zijn er met name in San Nicolas geen aantrekkelijke verblijffaciliteiten.

Dit dilemma kan worden opgelost door niet langer strikt vast te houden aan het moratorium, doch beslissingen over het al dan niet instemmen met verzoeken tot uitbreiding van de hotelcapaciteit op individuele basis te beoordelen aan de hand van duidelijke, objectieve en zakelijke criteria. Van belang hierbij zijn met name de bedrijfseconomische haalbaarheid van het verzoek, alsmede de effecten daarvan op de rest van de bedrijfstak en op de economie als geheel. In ieder geval dient zorg te worden gedragen voor een goede afstemming van de omvang en de kwaliteit van de kamer capaciteit op de vraag. Hierbij kan worden overwogen alleen nog hoogwaardige hotelketens toe te laten. Voorts zal de overheid niet dienen te participeren in de desbetreffende projecten.

Ten aanzien van het cruise-toerisme is het aanbevelenswaard om de significantie van deze sub-sector voor de economie nader te onderzoeken en op basis daarvan maatregelen te treffen gericht op eventuele vergroting van haar toegevoegde waarde. Hierbij dient te worden overwogen de overheidsinstituties belast met het bevorderen van het toerisme samen te voegen in de ATA.

3.4.3 DIVERSIFICATIE VAN DE ECONOMIE

Aangezien de huidige eenzijdige productiestructuur aanzienlijke risico's in zich bergt, dient ter waarborging van de continuïteit van de groei te worden gestreefd naar versterking en diversificatie van de economie. Hierbij is het van belang activiteiten ter hand te nemen die zowel in bedrijfs- als in macro-economische zin rendabel zijn. Dit laatste houdt in dat rekening dient te worden gehouden met zowel de maatschappelijke kosten en opbrengsten als met de schaduwzijde van bedoelde activiteiten.

Teneinde de afhankelijkheid van het toerisme te verminderen, dienen (op basis van aanwezige comparatieve voordelen) enkele nieuwe groeipolen tot ontwikkeling te worden gebracht. Gelet op de schaarste aan arbeid en grond zal Aruba het vooral moeten hebben van kapitaal- en kennisintensieve sectoren, waaronder de informatie- en communicatietechnologie en de financiële dienstverlening. Ook de vrije zone lijkt goede mogelijkheden te bieden. Getracht dient te worden gerenommeerde internationale partners aan te trekken om ter zake initiatieven te ontplooiën.

Bij het opsporen en van de grond krijgen van groeipolen kan de Wereldbank ons van concrete en bruikbare adviezen voorzien. Door een grondige selectie van de groeipolen dient te worden voorkomen dat te zijner tijd tekorten op de arbeidsmarkt worden vergroot en de immigratie weer wordt opgestuwd, dan wel het milieu verder wordt belast. Het voornemen genoemd instituut uit te nodigen om te adviseren over de productiestructuur en over de richting van het toekomstige ontwikkelingsproces dient dan ook spoedig te worden uitgevoerd.

3.4.4 ARBEIDSMARKT- EN LOONBELEID

Door gerichte scholing zal het aanbod op de arbeidsmarkt beter moeten aansluiten bij de vraag. Hierbij moet ervan worden uitgegaan dat het aanbod van hooggeschoolde krachten in de toekomst zal toenemen. De bestaande sectoren zullen deze (thans nog studerende) personen niet volledig kunnen absorberen. Hier ligt een additioneel argument om de diversificatie van de economie te bevorderen in de richting van de eerder aangeduide technisch hoogwaardige sectoren en het arbeidsmarktbeleid tevens te richten op de bovenkant van de markt.

Voorkomen dient te worden dat de loonontwikkelingen de inflatie aanwakkeren, de vaste koppeling van de florin aan de dollar ondermijnen, de concurrentiepositie van Aruba aantasten en aldus de werkgelegenheid in gevaar brengen. Hiervoor is nodig dat loonstijgingen in de pas lopen met veranderingen in de arbeidsproductiviteit. Voorts moet zo nodig de bereidheid bestaan extra loonmatigingen door te voeren, terwijl het functioneren van de arbeidsmarkt moet worden verbeterd mede door vergroting van de flexibiliteit.

Om het risico te beperken dat de groep minimumloners zich uit de markt prijsst en het gehele loongebouw omhoog wordt gestuwd, moet voorzichtigheid worden betracht met de uitvoering van voorstellen ter substantiële verhoging van het bedoelde loon. Hetzelfde geldt ten aanzien van een eventuele structurele verkorting van de werktijd.

Aangezien reeds een aanzienlijk deel van de beroepsbevolking uit allochtonen bestaat en hierdoor extra maatschappelijke kosten ontstaan, is voorts een terughoudend en selectief immigratiebeleid voor personen met een andere nationaliteit dan de Nederlandse vereist, mede vanwege de verwachte toename van de werkloosheid.

4 HET BUDGETTAIRE BELEID

4.1 INLEIDING

Gezonde overheidsfinanciën zijn een essentieel kenmerk van deugdelijk bestuur. Niettemin laat het budgettaire beleid ruim te wensen over. Dit beleid moet zich richten op het tenminste bereiken van structureel evenwicht op de begroting (financieringstekort = 0), teneinde de solvabiliteit van de overheid en de levensvatbaarheid van de economie op lange termijn te waarborgen. Reeds in 1996 is deze doelstelling door de Commissie Van Lennep geformuleerd en naderhand door de regering onderschreven. Daarnaast dienen de in de afgelopen tijd benutte financiële reserves weer te worden aangevuld om eventuele nieuwe tegenvallers te kunnen opvangen.

Door middel van een voldoende groot overschot op de gewone dienst moet ruimte worden geschapen voor de financiering van de vereiste overheidsinvesteringen en de vorming van financiële reserves. Dit is geen gemakkelijke opgave, temeer omdat de Van Lennep-norm en het streven van de regering om in 10 jaar binnen

het Koninkrijk der Nederlanden financieel op eigen benen te staan inhoudt dat (afgezien van rendabele speciale projecten en externe schokken) slechts voor aflossingen van bestaande schuld mag worden geleend.

Het voordeel van het vasthouden aan deze norm is dat de nominale overheidsschuld in procenten van het bbp zal afnemen. Relatieve schuldvermindering is van belang gelet op de beperkte terugbetalingscapaciteit van het Land, die op haar beurt mede samenhangt met de kwetsbare economische structuur van Aruba, de verwachte hogere kosten voor onder meer de zorg als gevolg van de vergrijzing van de bevolking en de potentiële financiële claims uit hoofde van in het verleden verstrekte garanties. Een lage schuld vergemakkelijkt het lenen in tijden van externe schokken en calamiteiten. Onder deze omstandigheden acht voornoemde commissie dit ook verantwoord.

4.2 DE HUIDIGE TOESTAND

Het gewenste evenwicht op de begroting is nog steeds niet bereikt. Er is integendeel sprake van een zorgwekkende verzwakking van de overheidsfinanciën. Volgens het IMF Artikel IV stafrapport van augustus 2001 zal het financieringstekort (inclusief mutaties in de betalingsachterstanden) oplopen tot Afl. 94 miljoen of 2,5 procent van het bbp in genoemd jaar. In de kern wordt deze onbevredigende gang van zaken met name veroorzaakt door het verder verslappen van de budgettaire discipline.

Mede op politiek-maatschappelijke gronden zijn structurele uitgavenverhogingen in de consumptieve sfeer verricht. Deze vloeien voort uit het sociale programma van de regering en uit de toenemende vraag naar overheidsvoorzieningen samenhangend met de groei van de bevolking en de economische ontwikkeling. Voorts zijn de uitgaven opgestuwd door incidentele (niet-begrote) tegenvallers en uitbreiding van het corps van ambtenaren en consultants, alsmede door het met terugwerkende kracht toekennen van een deels geldelijke compensatie aan het personeel voor de gestegen kosten van levensonderhoud.

Inmiddels legt de loonsom voor ruim 62 procent beslag op de belastingontvangsten, hetgeen naar internationale maatstaven excessief is, te meer omdat Aruba niet de last van een defensie- en diplomatiek apparaat behoeft te dragen. Ook de invoering van de AZV per begin 2001 heeft geleid tot extra kosten, terwijl

de overheid wordt geconfronteerd met toenemende rentelasten vooral als uitvloeisel van de stijging van de buitenlandse commerciële schuld.

Anderzijds blijven de investeringen noodgedwongen achter, onder meer als uitvloeisel van de liquiditeitskrapte en het nog steeds niet operationeel zijn van het FDA. Illustratief is dat gedurende de periode 1998-2000 de overheid (op kasbasis) per jaar gemiddeld slechts Afl. 28 miljoen of 5 procent van de belastinginkomsten gebruikt heeft voor investeringen, vergeleken met 10 procent in het tijdvak 1995-1997.

Ook zijn onvoldoende structurele inkomstengenererende maatregelen genomen. Het beleid heeft zich de afgelopen jaren beperkt tot enige incidentele acties om achterstallige belastingvorderingen te innen. Het aandeel van de totale belastingontvangsten in het bbp is in de loop der tijd dan ook teruggelopen van het (naar internationale maatstaven) op zich al lage niveau van 20 procent in 1993 tot slechts 17 procent in 2000.

Uit recente informatie van de Directie Financiën over het eerste halfjaar 2001 blijkt dat het financieringstekort voor het genoemde tijdvak Afl. 75 miljoen bedraagt. Door de verwachte krimp in het bbp zal het tekort verder oplopen, mede doordat de belastinginkomsten lager zullen zijn dan aanvankelijk verwacht en extra middelen nodig zijn voor het bijdragen tot het opvangen van de gevolgen van de meergenoemde externe schok. Het tekort zal dan ook fors hoger uitvallen dan door het IMF was voorzien en volgens recente nieuwe ramingen kunnen oplopen tot ruim 4 procent van het bbp.

4.3 SANERING OVERHEIDSFINANCIËN

Er dient te worden onderkend dat de problematiek rond de overheidsfinanciën ernstig is en met prioriteit moet worden opgelost. Er moet een totaalprogramma worden ontworpen, dat ook politiek gevoelige issues aanpakt en mede daardoor door brede lagen van de bevolking dient te worden gedragen: maatschappelijke cohesie is immers de kracht van de samenleving. Doel hiervan moet zijn dat op zo kort mogelijke termijn het algemene vertrouwen in de financiële soliditeit van de overheid wordt hersteld. Er dient ruimte te worden gecreëerd om aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen jegens het APFA, de AZV en leveranciers van goederen en diensten (waaronder die van de ATA). Hetzelfde geldt voor de gedurende de rest van het jaar vervallende verplichtingen, zoals

de te betalen rente en aflossing op de officiële schuld aan Nederland en aan het commerciële bankwezen.

4.3.1 BEHEERSING UITGAVEN

Gezien het grote aandeel van de personeelskosten in de totale uitgaven zal het accent bij de gewenste versoering met name moeten worden gelegd op:

- Vermindering van het aantal ambtenaren door het laten afvloeien van overtollige personen en inactieven (in samenhang met een uit te voeren kerntakenanalyse).
- Heroverweging en stroomlijning van het personeelsaannamesbeleid. Vervallende arbeids- en adviescontracten, waaronder van consultants en coördinatoren, dienen opnieuw te worden bekeken.
- In overleg met de sociale partners moet de stijging van de totale loonsom in de komende jaren achterblijven bij de verwachte inflatie. Het beleid om compensaties voor de gestegen kosten van levensonderhoud deels toe te kennen in de vorm van atv-dagen dient geïntensiveerd te worden, waarbij overigens moet worden geaccepteerd dat automatische indexeringsongewenst is. Het laten doorwerken van eventuele prijsstijgingen in de lonen dient veeleer afhankelijk te worden gesteld van de toestand van de overheidsfinanciën, de concurrentiepositie van Aruba, alsmede van het verloop van de arbeidsproductiviteit en de werkprestaties. Voorts dient de te kostbare en bovenmatige pensioenregeling voor ambtenaren te worden versoerd.
- Herziening van de salarisstructuur, teneinde deze beter te doen aansluiten bij de markt. Het lagere kader verdient in het algemeen immers relatief te veel en het hogere verhoudingsgewijs te weinig, hetgeen het behouden en aantrekken van capabel personeel bemoeilijkt.
- Modernisering van het ambtenarenrecht, inclusief verruiming van de ontslagregelingen.

Ter verlaging van de overige uitgaven dienen onder meer:

- Aankopen van goederen en diensten te worden getemporeerd, terwijl ook bij deze activiteit de doelmatigheid moet worden verhoogd mede door via het tenderen en aanbesteden scherpere prijsaanbiedingen te krijgen.
- Stringente voorschriften m.b.t. huur- en leasecontracten te worden vastgesteld.
- Subsidies en inkomensoverdrachten te worden heroverwogen met het doel deze te optimaliseren en waar mogelijk te verlagen.

- De regels en voorschriften van de Comptabiliteitsverordening consequent te worden toegepast. De centrale positie van de minister van Financiën bij aangelegenheden betreffende de overheidsfinanciën moet steeds als vanzelfsprekend worden erkend.

4.3.2 INKOMSTENGENERERENDE MAATREGELEN

Ter vergroting en verbreding van de inkomsten van de overheid dient op korte termijn:

- Een nieuwe campagne te worden opgestart om tijdig belastingaanslagen op te leggen en verschuldigde belastingen te innen. Voor door de overheid geleverde goederen en diensten moet in het algemeen een marktconforme en in ieder geval een kostendekkende prijs worden gevraagd, teneinde de niet-belastingontvangsten op te voeren. Hetzelfde geldt voor gerechtelijke boetes en transacties. Tegelijkertijd dient de kwaliteit van de dienstverlening te worden verbeterd.

In de fiscale sfeer dient op wat langere termijn onder meer:

- Het belastingstelsel te worden geherstructureerd, waarbij een verschuiving van directe naar indirecte heffingen wordt doorgevoerd. Het stelsel moet worden vereenvoudigd: invoering van een vast tarief per inkomensgroep zonder vrijstellingen dient te worden overwogen. Daarnaast moet de belastinggrondslag verstevigd worden, onder meer door introductie van een heffing op het consumeren. Het IMF wijst er ons inziens terecht op dat het niet de voorkeur verdient de invoerrechten te verhogen, aangezien zulks de kostprijzen van goederen en diensten verder zal doen toenemen en de concurrentiepositie van Aruba zal verzwakken.
- Een bijdrage te worden geleverd tot verkleining van het verschil tussen het brutoloon (plus premies) per werknemer en het nettoloon. De Sociaal Economische Raad heeft er bij herhaling op gewezen dat deze zogenaamde wig de vraag- en aanbodverhoudingen op de formele arbeidsmarkt verstoort en daarenboven de informele economie bevoordeelt. Een en ander heeft een drukkend effect op de belastingontvangsten.
- Het beleid van de overheid inzake het verstrekken van fiscale en andere tegemoetkomingen en belastingvrijstellingen moet worden afgebouwd. Bedacht moet worden dat hierdoor het Land Aruba in het algemeen niet of nauwelijks profiteert van de economische ontwikkeling, terwijl zij wel (deels) voor de lasten daarvan moet opdraaien.

4.4 SPECIALE AANDACHTSPUNTEN

4.4.1 ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Hernieuwd overleg met Nederland is gewenst om nader inhoud te geven aan de ontwikkelingssamenwerking. Ook moet worden getracht méér te putten uit andere beschikbare bronnen van concessionele financiering, waaronder die van de Europese Gemeenschap. Ofschoon vergroting van de zelfredzaamheid van Aruba het uitgangspunt van het beleid moet blijven, mag dit streven benutting van zinvolle mogelijkheden tot “hulp en bijstand” zoals bedoeld in artikel 36 van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden niet in de weg staan. Dit geldt zeker indien zich ernstige externe schokken voordoen, waaraan niet of in onvoldoende mate op eigen kracht het hoofd kan worden geboden. Het onder deze omstandigheden doen van een bijzonder beroep op Nederland is zonder meer acceptabel en verantwoord.

Tevens dienen de juridische problemen rond de oprichting van het FDA onmiddellijk te worden opgelost. Hierdoor heeft Nederland de afgesproken bijdrage voor 2001 van Afl. 26 miljoen niet in het fonds gestort en zijn de vorig jaar ontvangen gelden niet besteed. De betreffende middelen dienen thans te worden benut voor investeringen in openbare werken en bouwprojecten teneinde een directe impuls te geven aan de kwakkelende economie.

Een bijdrage tot verlichting van de liquiditeitsproblematiek kan ook worden verkregen door de officiële schuld aan Nederland te herstructureren. In dit kader zal kunnen worden afgesproken de te verrichten aflossingen over een langere termijn uit te smeren en eventuele besparingen op de rentesubsidies ten goede te doen komen van projecten alhier. Ook zal nader overleg moeten worden gevoerd over de gereserveerde middelen voor de schuldsanering (ad NLG 120 miljoen), die niet kunnen worden aangesproken zolang Aruba niet voldoet aan de daarvoor geldende conditie van begrotingsevenwicht.

4.4.2 ALGEMENE ZIEKTEKOSTEN VERZEKERING

Teneinde de financiering van de gezondheidszorg veilig te stellen zullen in overleg met het AZV-uitvoeringsorgaan maatregelen moeten worden genomen ter beheersing van de uitgaven, invoering van een zekere eigen bijdrage, het vaststellen van norminkomens voor medische specialisten en opvoering van de

efficiency. Er dient ook te worden nagegaan in hoeverre "outsourcing" zinvol is. Wat dit laatste betreft wordt onder meer gedacht aan het op de internationale markt herverzekeren van het risico van het oplopen van buitenlandse medische kosten, dan wel het zoeken van aansluiting bij het Nederlandse stelsel van collectieve zorgverzekeringen. Ook dienen de AZV en de met de ziektekosten belaste onderdelen van de SVb te worden samengevoegd.

4.4.3 PENSIOENREGELINGEN

De overheid zal stipt dienen te voldoen aan haar lopende verplichtingen jegens het APFA. Voorts is het van belang dat de exercitie ter hervaststelling van de uit het verleden opgebouwde schuld van de overheid aan het fonds spoedig wordt afgerond. Los hiervan moet de huidige regeling worden versoerd en marktconform worden gemaakt. De pensioengerechtigde leeftijd dient te worden verhoogd en een AOV-franchise te worden ingevoerd, mede in verband met de vergrijzing van de bevolking en teneinde de druk op de overheidsfinanciën te ontlasten en de wig te verkleinen. Het APFA dient te worden verzelfstandigd en onder wettelijk bedrijfseconomisch toezicht van de Bank te worden gebracht.

Conform de aanbevelingen van het IMF dient op korte termijn een actuariële studie naar de economische haalbaarheid van het huidige AOV/AWW-stelsel te worden verricht. Hierbij dient onder meer te worden vastgesteld in welke mate de AOV-gerechtigde leeftijd moet worden verhoogd en of het omslagstelsel dient te worden gehandhaafd. Het is voorts wenselijk ook de SVb te verzelfstandigen en onder toezicht van de Bank te brengen.

4.4.4 GEZONDMAKING SCHULDSTRUCTUUR

Ondanks de omstandigheid dat de overheidsschuld in procenten van het bbp naar internationale maatstaven nogal laag is (te weten bijna 40 procent), vormt het voldoen aan de schuldverplichtingen een zware last. Derhalve dient, overeenkomstig de aanbevelingen van de Commissie Van Lennep, de uitstaande schuld te worden gesaneerd. Ter verbetering van het beheer dient de administratie van de schulden door de Directie Financiën op een overzichtelijke manier te worden bijgehouden en per kwartaal te worden gepubliceerd. In het kader van de voorgestelde herstructurering dienen:

- De gemiddelde looptijden van de schulden te worden verlengd ter betere spreiding van de schuldenlast in de tijd, alsmede ter vermindering van de

noodzaak tot frequente herfinanciering (zoals het geval is bij het kortlopende schatkistpapier dat ten onrechte de facto is gebruikt voor het financieren van structurele uitgaven).

- Betalingsachterstanden (die niet contant kunnen worden afgerekend) te worden omgezet in formele leningen tegen marktconforme voorwaarden.
- Maatregelen ter realisering van begrotingsevenwicht te worden genomen om in aanmerking te kunnen komen voor de eerder besproken sanering van de schuld aan Nederland.

4.4.5 AFSCHOTING OVERHEIDSTAKEN

Zoals eerder opgemerkt moet het overheidsapparaat met prioriteit grondig worden doorgelicht en afgeslankt. Verkoop van bepaalde activa (bijvoorbeeld door liquidatie van Oranjestad Property Management, alsmede het afstoten van het overheidsbelang in het Radisson Hotel en in de SETAR) moet worden overwogen. De te verkrijgen middelen mogen echter niet worden aangewend voor consumptieve doeleinden, omdat dan de vermogenspositie van de overheid zal worden aangetast. Bedoelde middelen dienen uitsluitend te worden benut voor structurele schuldvermindering en investeringen in duurzaam inkomstengenererende projecten.

4.4.6 VERSTERKING BEGROTINGSBEHEER

Voor een degelijk begrotingsbeheer dient onder meer:

- Een adequate “on line-real time” administratie te worden opgezet en nauwgezet te worden bijgehouden.
- De begroting realistisch en op basis van voorzichtige uitgangspunten te worden opgesteld, waarbij rekening dient te worden gehouden met de verkleining van de budgettaire ruimte als gevolg van de afnemende economische groei. Overschrijdingen zijn alleen acceptabel indien op andere posten wordt bezuinigd of vooraf adequate financiering is gevonden. Eventuele meevallers dienen vooral te worden aangewend voor het aflossen van bestaande schuld, terwijl tegenvallers in de uitgavensfeer door bezuinigingen elders moeten worden opgevangen.
- Een budgettaire strategie met doelstellingen op kwartaalbasis te worden ontworpen, periodiek getoetst en gepubliceerd. De begrotingscyclus moet strikt worden uitgevoerd, terwijl de hand dient te worden gehouden aan de geformuleerde begrotingsnormering.

- De positie van de Directies Financiën en Belastingen, alsmede van de Centrale Accountantsdienst en de Algemene Rekenkamer te worden versterkt, zodat deze beter in staat zijn de hun toevertrouwde taken naar behoren te kunnen uitvoeren.

4.4.7 TRANSPARANTIE

Institutionele en administratieve versterkingen zullen ook moeten worden doorgevoerd om een structurele verbetering in de informatievoorziening te kunnen bewerkstelligen, zodat er (tenminste op kwartaalbasis) een transparant en volledig beeld van de werkelijke toestand van de overheidsfinanciën wordt verkregen. Het publiek heeft recht op adequate informatie daarover, terwijl tijdig beschikbare gegevens cruciaal zijn voor een goede beleidsvoering.

4.4.8 FINANCIËLE CLAIMS

Het risico dat uit de potentiële financiële claims op het Land Aruba ernstige consequenties kunnen voortvloeien is nog geenszins geweken. Deze problematiek mag derhalve niet uit het oog worden verloren, temeer omdat door het staken van de periodieke stortingen in het per eind 1993 ingestelde Hotelgarantiefonds en de onttrekking ten behoeve van het Radisson Hotel er nog slechts Afl. 34 miljoen in het fonds zit.

Uiterste voorzichtigheid is dan ook geboden ten aanzien van de thans in discussie zijnde voorstellen om de Landsverordening tot instelling van drie begrotingsfondsen zodanig te verruimen dat de voor de garanties gereserveerde gelden ook voor andere doeleinden zouden kunnen worden gebruikt. Indien deze voorstellen onverhoopt worden gerealiseerd, zal het fonds immers geheel uitgeput raken. Hoe dit ook zij, het Land Aruba dient uit deze verwickelingen lering te trekken en toekomstige garantieverleningen in beginsel uit te sluiten.

4.5 NEW PUBLIC MANAGEMENT

De in het voorgaande opgesomde maatregelen ter verbetering van de bedrijfsvoering van de overheid vallen allen onder de noemer New Public Management (NPM). Kenmerken van deze vrij nieuwe vorm van beheer van de overheidsfinanciën zijn onder meer:

- Het werken met budgetten gericht op besparingen en efficiëntie.
- Het doen van zaken op basis van contracten en competitieve verhoudingen.
- De overname van stijlen en gebruiken uit de private sector.
- Een gedivisionaliseerde organisatiestructuur, met eenheden opgezet op basis van af te leveren producten.
- Een zichtbaar “hands-on management” gericht op het leveren van prestaties.
- Een controle-mechanisme gebaseerd op te leveren producten en resultaten.

5 FINANCIËLE STABILITEIT EN INTEGRITEIT

Ter ondersteuning van een gezonde reële economische ontwikkeling en voor behoud van het vertrouwen van buitenlandse investeerders, is een evenwichtig financieel klimaat onontbeerlijk. Er dient geen twijfel te bestaan over handhaving van de vaste wisselkoers tussen de Arubaanse florin en de Amerikaanse dollar. In verband hiermee dient het voorzichtige monetaire beleid onverkort te worden voortgezet.

Prijsstabiliteit is een essentieel element van financiële stabiliteit. Het belang daarvan mag niet worden onderschat. Prijsstijgingen tasten immers de koopkracht van de burgers aan, scheppen extra onzekerheden bij het nemen van investeringsbeslissingen, leiden tot onrechtvaardige verschuivingen in de inkomensverdeling ten nadele van met name de vaste inkomenstrekkers, spaarders en kredietgevers, sporen aan tot speculatieve akties gericht op het behalen van “windfall profits” en ondergraven de concurrentiepositie van Aruba. De inflatie dient dan ook te worden bestreden met behulp van een gecoördineerde inzet van alle beschikbare instrumenten van het economische beleid.

5.1 HET MONETAIRE BELEID

Om het vertrouwen in de financiële stabiliteit te waarborgen zorgt de Bank ervoor dat de monetaire sector een relatief groot netto buitenlands actief aanhoudt. Overwegingen die hierbij meespelen zijn de kleine schaal van de economie, haar eenzijdige structuur en het uitzonderlijk hoge aandeel van de invoer in de totale bestedingen. Als norm wordt een invoerdekking (exclusief olie) van 5 à 6 maanden gehanteerd, hetgeen stringenter is dan de internationaal gehanteerde maatstaf van circa drie maanden. Momenteel schommelt deze dekking rond een niveau van 5,5 maanden.

Ter bescherming van de deviezenreserves is het monetaire beleid erop gericht de door binnenlandse oorzaken teweeggebrachte groei van de geldhoeveelheid in de pas te doen lopen met de toename van de algemene bedrijvigheid. Hierdoor wordt voorkomen dat vanuit de monetaire sfeer excessieve impulsen uitgaan op de bestedingen en de import. Gedurende de afgelopen jaren heeft de Bank door middel van een plafonneringsstelsel de kredietpotentie van de financiële instellingen beheerst. Daarenboven geldt voor de commerciële banken een kasreserveregeling.

Het IMF heeft in haar stafrapport aanbevolen geleidelijk en met de nodige voorzichtigheid over te stappen van de huidige (mogelijk verstarrend werkende) kredietrestrictieregeling op meer marktconforme instrumenten. Hierbij zal een belangrijkere rol moeten worden toebedeeld aan de kasreserveregeling en een zekere vorm van open-marktpolitiek dienen te worden geïntroduceerd. Het hanteren van dergelijke instrumenten wordt evenwel gehinderd door het ontbreken van actieve vermogensmarkten op Aruba en de ongelijke liquiditeitspositie van de banken.

Niettemin is aan de Nederlandsche Bank N.V. verzocht technische assistentie te verlenen bij een te verrichten studie over de effectiviteit van het huidige instrumentarium en de praktische mogelijkheden dit in de aangeduide zin te herzien. Wellicht kunnen vernieuwingen op het onderhavige terrein ook bijdragen tot vergroting van de concurrentie en de doelmatigheid in de financiële sector, waardoor de relatief ruime rentemarges kunnen worden verkleind. Tegelijkertijd is het beleid van de Bank gericht op het bevorderen van samenwerkingsverbanden binnen deze sector om de bestaande versnippering en de daarmee samenhangende schaalnadelen te verminderen.

Een ander probleem waarmee de Bank wordt geconfronteerd heeft betrekking op het toenemend belang van de circulatie van Amerikaanse dollars in onze economie. Hierdoor wordt het monetaire beleid gehinderd, wordt onvoldoende geprofiteerd van de financiële voordelen van de uitgifte van een eigen munt en wordt de omvang van de officiële reserves gedrukt. Deze zogeheten dollarisatie kan in beginsel worden teruggedrongen door vast te houden aan de bepaling van de Landsverordening deviezenverkeer dat ontvangen deviezen binnen acht dagen bij het bankwezen dienen te worden afgestort. In concreto houdt dit in dat bij ontvangst van dollars wisselgeld alleen in lokale valuta terug zal worden gegeven, zoals vrijwel overal in het buitenland geschiedt. Dit vereist wel dat de aan- en verkoopmarges bij transacties met banken in vreemde valuta worden verkleind, onder meer door afschaffing van de deviezenprovisie.

5.2 HET DEVIEZEN- EN WISSELKOERSBELEID

Het beleid dat de Bank in het kader van de Landsverordening deviezenverkeer voert richt zich primair op het bevorderen van evenwicht tussen de vraag naar en het aanbod van vreemde valuta, om zodoende de vaste koppeling met de Amerikaanse dollar te verzekeren. Sedert 1997 is er voor geen enkele transactie in de goederen- en dienstensfeer een bijzondere vergunning vereist. In 1998 is voorts het kapitaalverkeer met het buitenland in belangrijke mate geliberaliseerd, door een algemene vergunning te verlenen ten behoeve van alle transacties van natuurlijke personen tot een maximum van Afl. 200.000 en van de overige entiteiten tot Afl. 500.000 per jaar. Een bijzondere vergunning is derhalve alleen nog vereist voor kapitaaltransacties die deze maxima overtreffen.

De genoemde maatregel is geheel in overeenstemming met de door het IMF voorgestane filosofie van een ordelijke en geleidelijke liberalisering van het kapitaalverkeer met het buitenland. In haar stafrapport wordt aanbevolen om ook de resterende restricties stapsgewijs in te trekken. Het spreekt voor zich dat dit eindpunt van de liberalisering pas kan worden bereikt nadat het overheidsbudget is gesaneerd en door middel van aangescherpt prudentieel toezicht wordt gewaarborgd dat banken geen excessieve risico's nemen bij het doen van buitenlandse transacties.

5.3 HET BEDRIJFSECONOMISCHE TOEZICHT

De Arubaanse wet- en regelgeving, alsmede de toezichtspraktijk in het bank- en verzekeringswezen, voldoen in belangrijke mate aan de geldende internationale normen. In bepaalde opzichten dient een en ander echter te worden aangescherpt en uitgebreid, mede omdat de eisen op dit terrein stringenter worden. Zo dient aan de Bank de bevoegdheid te worden gegeven administratieve boetes en andere sancties op te leggen in geval van het niet nakomen van de regels.

Vooraf met betrekking tot de Arubaanse financiële offshore dient nog het nodige te worden gedaan om te voldoen aan de "international best practices". Van belang is met name spoedig een wettelijke voorziening te implementeren voor het toezicht op trustkantoren. Het huidige concept wordt onvoldoende geacht, aangezien:

- Daarin te veel elementen van zelfregulering zijn opgenomen. Analooq aan de situatie bij het bank- en verzekeringswezen dient het toezicht te worden

toevertrouwd aan een autonoom instituut.

- Het combineren van de functies van promotor en toezichthouder bij de High Commissioner Aruba Financial Center het risico van belangenverstrengeling in zich bergt.
- Aruba de internationale trend om het toezicht toe te wijzen aan één instelling dient te volgen, mede gelet op de kleinschaligheid van haar financiële sector.

5.4 HANDHAVING INTEGRITEIT

Gedurende de afgelopen jaren is er ook vèrgaande anti-witwas wet- en regelgeving van kracht geworden. In februari 1996 zijn de op de Nederlandse leest geschoeide landsverordeningen meldplicht ongebruikelijke transacties en identificatieplicht bij financiële dienstverlening ingevoerd, terwijl het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties als aparte dienst ressorterend onder de minister van Financiën is opgericht. Momenteel vallen de banken, de geldtransactiebedrijven en sinds kort ook de casino's onder de meldingsplicht.

Voor de levensverzekeraars en assurantietussenpersonen worden thans indicatoren voor het melden geformuleerd. Ook de andere financiële dienstverleners en witwas gevoelige sectoren dienen onder de reikwijdte van beide wetten te worden gebracht. Tevens dient de inmiddels aangenomen Landsverordening meldplicht in- en uitvoer contant geld spoedig te worden geïmplementeerd.

Per 1 september jongstleden is de Landsverordening vrije zones 2000 in werking getreden, waardoor het beheer van en het toezicht op deze sector verbeterd kunnen worden en voldaan kan worden aan de internationale aanbevelingen voor het tegengaan van witwaspraktijken.

Een manco is nog dat een toezichtwet voor de geldtransactiebedrijven ontbreekt. Wel publiceert de Bank sinds kort op halfjaarlijkse basis een lijst van de tot deze groep behorende bedrijven, die zich (deels vrijwillig) houden aan de door haar geformuleerde richtlijnen. Deze zijn gericht op waarborging van de naleving van de deviezenbepalingen, het bevorderen van het houden van een deugdelijke administratie en het voorkomen van witwaspraktijken. Bedoelde richtlijnen dienen in een wet te worden vastgelegd.

5.5 ANDERE WETTELIJKE REGELINGEN

De bepalingen van de Landsverordening deviezenverkeer dienen te worden gemoderniseerd. Dit geldt met name ten aanzien van het kapitaalverkeer, zodat de wetgeving in overeenstemming wordt gebracht met de praktijk van de stapsgewijze liberalisering.

De Bank is, met de Commissie Timmer, van oordeel dat de Landsverordening deviezenprovisie dient te worden ingetrokken en dat de hieruit voortvloeiende inkomstenderving moet worden gecompenseerd in het kader van een algehele herziening van het belastingstelsel. Inning van deze heffing brengt immers nogal wat administratieve rompslomp met zich, te meer omdat de verordening verouderd is en lacunes vertoont. Bijgevolg worden van tijd tot tijd bezwaarschriften ingediend bij de LAR Bezwaaradviescommissie tegen door de Bank uitgevaardigde beschikkingen en ontstaan ongewenste disputen en situaties.

3.2 ARUBA ONCE AGAIN AT A CROSSROADS

A reprint of an article by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, published in the ATIA Magazine of the second quarter of 2002

1 RAPID EXPANSION

Aruba was at a crossroads when it obtained its status as an autonomous country within the Kingdom of the Netherlands on January 1, 1986. The oil refinery, previously the mainstay of the economy, had recently closed down. Consequently, domestic output fell by one-third, unemployment rose sharply, and emigration increased. Those staying at home embarked on a new course. The government and the private sector joined forces and concentrated on getting the economy going again by promoting tourism intensively. Vision was demonstrated and a clear mission formulated and implemented.

These efforts had their rewards: Aruba experienced generally favorable economic developments, while maintaining healthy monetary conditions. Supported by government incentives, investment surged during the early 1990s and the number of hotel rooms tripled. Stay-over tourism expanded accordingly, also because we were able to benefit from the ongoing economic boom in the United States. Tourist nights increased by an annual average of 21 percent in the period 1986-1992, and real gross domestic product (GDP) grew annually by 9 percent. Certainly, this performance was impressive despite the deteriorating trend in the public finances resulting from a number of policy slippages.

2 DECELERATING GROWTH

a. Internal factors

After 1992, growth trailed off to an estimated 5 percent in the period 1993-2000, because production capacity had been reaching its limits. Moreover, relatively few investment projects were initiated, following a moratorium on the construction of new hotels imposed in 1989 to cool down the economy, to reduce the associated labor market tensions, and to contain immigration. Due to the high occupancy rate of the roughly 7,000 available hotel rooms, the declining growth in visitor nights continued at an average of 5 percent per year in 1993-1996 and, subsequently, at 3 percent during 1997-2000.

The government also invested less. In the period 1994-1996, its investment (on a cash basis) was on average about Afl. 71 million or 3 percent of GDP per year, while during 1997-2000 this figure was reduced to Afl. 47 million (1.6 percent of GDP). The main reasons for this reduction were the increasing liquidity problems and the drying up of development funds from the Netherlands. Revenue was predominantly used to cover consumptive spending.

b. External factors

Moreover, Aruba has been confronted with a serious deterioration in the external climate since mid-2000, when a decade of strong economic growth in the United States came to a fairly abrupt end. This immediately affected the tourism industry. That year, the increase in the number of visitor nights was only 2 percent, slowing down further to 1.5 percent during the first eight months of 2001. After the events of September 11, the situation worsened considerably. The ensuing disruption of international air travel and the subsequent uncertainty led to a decline of almost 10 percent. This decline was a serious blow for an economy that is predominantly dependent on tourism.

However, spread out over the year 2001 as a whole, the decline in the number of visitor nights was held to 2.0 percent, while the hotel occupancy rate remained almost unchanged at about 76 percent, also because some extra funds were spent promoting Aruba. Another explanation for this less negative result is that the contraction in the number of U.S. visitors was partly offset by a rebound in the Venezuelan market. This situation again shows the importance of further geographical diversification. The utilisation of potential opportunities for expanding tourism from Europe is being hampered, however, by high airfares and limited seating capacity.

3 REQUIREMENTS FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

As a result of the indicated reinforcing factors, real GDP contracted in 2001 for the first time since 1986, i.e., by an estimated 1 percent. This brought an end to an unprecedented period of continuous economic growth. During the first quarter of 2002, the decline in visitor nights continued and general economic activity remained weak. Nevertheless, the outlook is moderately positive, since leading indicators suggest that the United States economy will rebound during the coming months. In that case, Aruba's GDP may stabilize at last year's level. However, to be able to benefit from the expected improvement in the external

climate, we should intensify our efforts to put the economy on the right track again.

a. Restoring sound public finances

First, government investment must be increased, mainly by implementing projects financed by funds available in the recently established Fondo Desaroyo Aruba. The mobilization of these funds is essential to give the necessary vital boost to business activity. Aruba's government is unable to finance sufficient investment from its own funds. After all, the public finances are fragile and will remain weak, unless structural adjustments are implemented without further delay.

Because the increase in government income has not kept pace with the growth in the economy, and because consumptive expenditure is excessive, the budget deficit has gradually increased and reached a disquieting peak of Afl. 120 million or 3.5 percent of GDP in 2001. The government had to borrow quite heavily to cover its deficits, and so its debt had risen to almost Afl. 1.2 billion or about 34 percent of GDP at the end of 2001. Furthermore, two claims arising from hotel guarantees issued in the past (amounting to an estimated 6 percent of GDP) were recently declared payable on demand by a Dutch court.

Thus, reality contrasts sharply with the wish to attain a balanced budget. This objective is far from being achieved and may remain out of reach for the time being. The essential condition for Aruba to stand on its own feet financially is not being met. Therefore, a thorough reorganisation of the public finances is needed. The adjustment measures should result in raising the share of GDP due to the government (partly through a gradual withdrawal of tax facilities to businesses, which are less needed now). In addition, consumptive spending must be contained. Given the government's limited debt repayment ability and the additional costs associated with the aging of the population, the budget deficit should be eliminated to avoid further increases in debt and interest expenses. Restructuring of, inter alia, the pension and health systems is inevitable to effectively address the rising costs associated with the current arrangements. Ways should also be found to substantially reduce the burden of the guarantee issue.

b. Maintaining financial stability

Balanced public finances are indispensable to support sound monetary

conditions. With respect to the latter, we have succeeded in cooling down the economy since the mid-1990s, and, consequently, in holding inflation reasonably in line with that of our main trading partner, the United States, despite the disadvantages of the small size of the Aruban economy and substantial rises in labor costs. However, extreme caution is required with respect to further wage increases. These increases are justified only in the case of equivalent improvements in labor productivity. Already, the relatively high prices in Aruba mean we are being forced to focus on wealthier tourists. Nevertheless, we must keep a watchful eye on our international competitive position, since these tourists demand a high quality product at the lowest possible price. Containing domestic cost components is also an essential precondition for implementing a strategy aimed at diversifying the production structure.

Another positive point is that, in the course of time, we have built up a comfortable level of foreign exchange reserves, partly because prudent monetary policy has contributed to an acceptable trend in the balance of payments. The Bank has managed to keep lending by money-creating banks reasonably under control. This is important because two-thirds of every extra florin brought into circulation eventually ends up abroad to purchase imported goods and services. The monetary sector's net foreign assets have been gradually increasing and have now reached a record level equivalent to about Afl. 750 million, while the import coverage ratio has somewhat exceeded 6 months. Our policy objective is to keep this ratio within a range of 5 to 6 months to maintain confidence in the fixed exchange rate between the florin and the U.S. dollar. Recent events have again shown that sudden changes do occur in the economic situation and that the creation of financial buffers is certainly not an extravagant luxury.

c. Reinforcing the role of the private sector

The government, working together with the key players in the private sector, must ensure a favorable climate for sustainable investment. Implementation, however, should be left to entrepreneurs, as the government's direct involvement in projects has proved to be expensive. The private sector should become more dynamic and its role in the production process broadened and deepened. Priority must be given to attracting wealthier tourists to our island through targeted intensive marketing and upgrading the quality of the tourism product to raise the value added of this and related sectors. Emphasis must be shifted from quantity to quality, also to prevent Aruba from becoming even more crowded and to protect our environment. When looking at the performance indicators,

less attention should be given to the number of tourists and much more to the bottom line: the profitability of enterprises and their contribution to the prosperity of our nation. In this regard, businesses should have transparent policies and cooperate in producing aggregated statistics required to measure the financial health and value-added of the various sectors.

In a quantitative sense, tourism has reached a certain degree of maturity and since the risks associated with the dependence on one single sector are being clearly felt, we need to reconsider the development policy to pursue. The primary aim will be raising growth to an acceptable rate as quickly as possible. Against this background, the Bank recently suspended its credit controls and reduced official lending rates somewhat. This policy move is intended to induce the commercial banks to bring their own rates more in line with the changing financial-economic situation. Furthermore, new viable growth sectors should be identified and developed. This means finding niches in the markets and sectors where Aruba has a comparative advantage and is able to compete in export markets with high quality products and services, benefiting from its favorable geographical location, well-educated working population, and relatively good infrastructure. Consideration should be given to inviting the World Bank, which has extensive expertise in economic planning in emerging countries, to assist Aruba in updating its development strategy.

After 15 years of prosperous economic developments, Aruba has again reached a crossroads. The time has come to formulate and implement a new vision and a corresponding mission. Presently, the central questions are how to move forward and how to raise our economy to a higher level while minimizing adverse effects on, inter alia, social conditions, the infrastructure, and the environment. In contrast to Aruba's period of existence as an autonomous country within the Kingdom of The Netherlands, the primary focus should no longer be merely on matters such as creating jobs for the people and ensuring that basic needs are fulfilled, but rather on further improving the quality of life, in other words, the well-being of its citizens. To put it in another appealing way, our present challenge is: How can we really transform Aruba into "One Happy Island"?

The answer is obvious. After all, close cooperation between the government and the private sector has borne fruit in the past and is rightly seen by many as Aruba's key critical success factor. We must, therefore, build on this strategy of cooperation, with the various players adhering to their own

specific responsibilities. Good and transparent public governance should be pursued, compliance with the various internationally accepted best practices for macroeconomic, social, and business policies should be enhanced, and entrepreneurs must show more good corporate citizenship by taking extra initiative with respect to implementing projects that are beneficial to them, as well as to the community as a whole.

3.3 EEN DOORSLAAND SUCCES

Een bijdrage aan de vriendenbundel voor Gouverneur Koolman door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, 13 november 2003

1 INLEIDING

Onze Gouverneur Koolman toonde gedurende zijn twaalfjarige ambtsperiode steeds ruime belangstelling voor de economische ontwikkeling van Aruba. Regelmatig nodigde hij mij uit om verslag uit te brengen over de gang van zaken op dit terrein. Tijdens deze ontmoetingen konden wij in een ontspannen sfeer van gedachten wisselen over de opmerkelijke prestaties die onze kleine, open volkshuishouding had geleverd. Uiteraard werd daarbij ook aandacht besteed aan de knelpunten en tegenvallers die zich gedurende het ontwikkelingsproces manifesteerden.

Terugblikkend overheerst ongetwijfeld tevredenheid, te meer indien wordt bedacht dat Aruba rond de verkrijging van de Status Aparte binnen het Koninkrijk der Nederlanden in 1986 in een diepe malaise terecht was gekomen. De Esso-olieraffinaderij, eertijds de hoeksteen van de economie, was namelijk kort daarvoor gesloten als uitvloeisel van de mondiale overcapaciteit in deze sector. Door heel Aruba dreunde de schok van de sluiting na. Bijgevolg brokkelde de algemene bedrijvigheid met naar schatting een derde af. De overheidsinkomsten en de werkgelegenheid verminderden navenant. Velen zochten als gevolg van deze teruggang hun heil in het buitenland.

2 UITBUNDIGE EXPANSIE

Aruba bleef evenwel niet bij de pakken neerzitten. Met technische assistentie van het Internationale Monetair Fonds en financiële steun van Nederland, maar vooral door eigen visie werd een beleidsplan geformuleerd gericht op herstructurering van het land tot een attractieve bestemming voor toeristen. Een essentiële voorwaarde voor de succesvolle uitvoering van dit plan was dat de internationale concurrentiepositie moest worden verbeterd. De beroepsbevolking, onder leiding van begripvolle vakbonden, aanvaardde toen forse loonoffers. Zo kon in goede harmonie met de overheid en de werkgevers een aanvang worden gemaakt met het ter hand nemen van de uitdagingen die de herstructurering van de economie vereisten. Dit doelmatig functionerende samenwerkingsverband was de drijvende kracht om orde op zaken te stellen.

Met nieuw elan, ondernemingsgeest en tomeloze inzet werd eendrachtig gebouwd aan “One Happy Island”. Er werd een voortreffelijke toeristische infrastructuur uit de grond gestampt. De overheid leverde hieraan een belangrijke bijdrage onder meer door het verlenen van ruimhartige belastingfaciliteiten en door zich garant te stellen bij de financiering van hotelprojecten. Dankzij deze faciliteiten en het uitstekende investeringsklimaat bleken buitenlandse ondernemers bereid omvangrijke bedragen in Aruba te steken. Tegelijkertijd maakte de bevolking zich op voor de gastvrije ontvangst van de toeristen, die aangetrokken door onze parelwitte stranden, de luxueuze accommodaties en de veilige en prettige omgeving in steeds toenemende aantallen alhier kwamen vertoeven.

De resultaten bleven niet uit: er werden méér hotelkamers gebouwd dan aanvankelijk voor mogelijk werd gehouden. Het bruto binnenlandse product gemeten tegen constante prijzen steeg gedurende de periode 1987-1994 met naar schatting 10 procent per jaar. Een dergelijke prestatie overtrof zelfs de alom geprezen expansie bij de zogenaamde “Asian Tigers”. Het per capita inkomen kwam boven de US\$ 12.000 per jaar te liggen, hetgeen wereldwijd gezien, maar zeker regionaal, benijdenswaardig was. Aldus werd Aruba het toonbeeld voor het Caraïbisch gebied, waarover alom met lof en zelfs met een zekere bewondering werd gesproken. Het was ons immers gelukt een snelle welvaartsontwikkeling tot stand te brengen, ondanks het feit dat ons land over weinig natuurlijke hulpbronnen beschikt.

3 SCHADUWZIJDEN VAN DE GROEI

Elke munt heeft evenwel twee zijden: door de snelle expansie werden wij hoe langer hoe meer geconfronteerd met allerlei knelpunten, die veelal inherent waren aan de kleine schaal van onze economie. Zo manifesteerde zich met name in de bouw een nijpend tekort aan gekwalificeerde arbeidskrachten. De loonkosten kwamen onder opwaartse druk en arbeidskrachten moesten uit het buitenland worden gehaald. Hierdoor liep het aandeel van allochtonen in de beroepsbevolking op tot een uitzonderlijk hoog niveau van circa 40 procent. Aruba werd van een emigratieland een immigratieland. De bevolking steeg bijgevolg in een recordtijd met ruim 50 procent en kreeg een sterk multi-etnisch karakter.

De aangeduide toestroom van buitenlanders leidde tot sociale problemen, omdat hun integratie in de lokale gemeenschap nogal wat tijd en inspanning

verge. Bovendien ontstond een toenemend tekort aan betaalbare woningen. De huren en huizenprijzen schoten omhoog. Niet iedereen kon de snelle veranderingen bijbenen. De welvaartsverschillen werden groter en de sociale problematiek nijpender. Een toenemend aantal gezinnen had moeite de eindjes aan elkaar te knopen, mede omdat hun behoeft patroon werd opgestuwd door de voortgaande uitbreiding van het assortiment van te koop aangeboden goederen. Voor de ontstane moeilijkheden en knelpunten konden de mensen en de overheid niet steeds adequate oplossingen vinden.

De oververhitting van de economie kwam evenzeer op andere terreinen tot uitdrukking. Zo stond de kwaliteit van de dienstverlening onder druk, liet de arbeidsproductiviteit te wensen over en ging het prijsvoordeel ten opzichte van andere toeristencentra goeddeels verloren. Aruba werd een relatief dure bestemming, een verschijnsel dat door toeristen als een belangrijke schaduwzijde van een bezoek aan ons land werd ervaren. De lokale mensen ondervonden hiervan uiteraard eveneens de weerslag. Hier komt bij dat de overheidsfinanciën steeds meer uit het lood raakten. De uitzonderlijk snelle bevolkingsaanwas vereiste namelijk uitbreiding van de gemeenschapsvoorzieningen. Daarentegen bleef de toename van overheidsinkomsten ver achter bij de groei van het binnenlandse product mede als uitvloeisel van de aan grote buitenlandse ondernemingen verleende belastingfaciliteiten en achterstanden bij de inning van uitstaande vorderingen. Aruba was rijk, maar zijn overheid arm. Dit laatste weerspiegelde zich in de kwaliteit van het ambtenarenapparaat, dat lang niet altijd volgens de beginselen van “good governance” opereerde.

Als de bij wet aangewezen hoedster van de florin maakte de Centrale Bank van Aruba zich zorgen over de gevolgen van de aangeduide schaduwzijden van de economische groei voor de financiële stabiliteit. Illustratief is in dit verband dat het prijsindexcijfer voor de gezinsconsumptie rond het begin van de jaren negentig met gemiddeld méér dan 5 procent per jaar steeg, terwijl in 1994 zelfs een hoogtepunt van 6,6 procent werd bereikt. De koopkracht van de florin verminderde navenant, terwijl (gegeven de krapte op de arbeidsmarkt) het risico toenam dat een loonprijsspiraal op gang zou komen. De Bank zat bepaald niet daarop te wachten en trachtte de groei van de bestedingen in te tomen door een restrictief monetair beleid te voeren. Hiermee werd ernaar gestreefd de druk op de internationale concurrentiepositie van Aruba te verlichten en aldus de vaste koppeling van de koers van de florin ten opzichte van de Amerikaanse dollar te waarborgen. Deze koppeling is de hoeksteen van het monetaire beleid, aangezien hiervan een positieve invloed op de koopkracht van de florin uitgaat.

4 IN RUSTIGER VAARWATER

Gedurende de tweede helft van de jaren negentig nam het stijgingspercentage van de binnenlandse productie sprongsgewijs af. Hier had het bedoelde restrictieve beleid van de Bank tot op zekere hoogte toe bijgedragen. De terugschakeling naar een meer houdbaar groeitempo werd echter primair veroorzaakt door vermindering van de investeringsactiviteiten. Deze vloeide voort uit de omstandigheid dat de toeristische sector inmiddels tot een zekere wasdom was gekomen. Er was minder behoefte aan verdere uitbreiding van de kamer capaciteit, zeker nadat de bouw van een drietal grote hotels was stopgezet als gevolg van financierings- en andere moeilijkheden. Tegen deze achtergrond besloot de overheid een moratorium op de bouw van nieuwe verblijfsaccommodaties in te stellen om de symptomen van oververhitting van de economie te beperken.

Na het ten einde komen van de investeringshausse nam ook de groei van de toestroom van verblijfstoeristen af. Dit weerspiegelde zich in het stabiliseren van de stijging van het volume van de binnenlandse productie rond een gemiddelde van 4 procent gedurende de tweede helft van de jaren negentig. De afname van het stijgingstempo van de algemene bedrijvigheid had een heilzame werking op de economie: de inflatie liep terug, ondanks het feit dat de prijzen alhier van tijd tot tijd onder invloed stonden van grillige bewegingen van de wereldmarktprijzen van aardolie. Deze fluctuaties werkten vrijwel direct door in de tarieven van water en elektriciteit en in de kosten van het transport. Ook de werkloosheid nam enigszins toe, waardoor de spanning op de arbeidsmarkt verminderde. De behoefte aan de import van arbeidskrachten nam eveneens af, hetgeen bijdroeg tot het in de hand houden van de sociale problematiek.

Uit een oogpunt van waarborging van de financiële stabiliteit, maar ook in het licht van het wijdverbreide streven naar beperking van de congestieverschijnselen en bescherming van het milieu, werd de terugkeer van de economie van Aruba in rustiger vaarwater als positief ervaren. Er was immers voldoende economische groei om de reële welvaart op peil te houden, terwijl de koopkracht van de bevolking geleidelijk verder toenemen. Het per capita inkomen overtrof in 2000 het niveau van US\$ 20.000. Tegelijkertijd werd uit de opgedane ervaringen de les getrokken dat bij het streven naar welvaartsvergroting het accent diende te worden verlegd van kwantiteit naar kwaliteit. Deze verschuiving impliceerde in concreto dat niet zo zeer diende te worden gestreefd naar een maximaal groeipercantage van de binnenlandse productie op zich, maar veeleer naar een optimale stijging daarvan. Op deze wijze dienden, gegeven de schaarse geografische ruimte, de schaduwzijden

die de groei nu eenmaal met zich meebracht te worden beperkt. In dit verband moet worden bedacht dat de bevolkingsdichtheid alhier zelfs groter was geworden dan die in het als overvol aangemerkte Nederland.

5 DE EERSTE RECESSIE

Rond medio 2000 ondervond Aruba de weerslag van haar sterke afhankelijkheid van het toerisme; dit vooral als uitvloeisel van het tot een einde komen van een decennium van hoogconjunctuur in de Verenigde Staten, onze belangrijkste handelspartner, waar vandaan ruim tweederde deel van het totale aantal toeristen afkomstig was. Daar kwam nog bij dat het animo voor reizen verminderde door de terroristische aanslagen in dat land op 11 september 2001. Ook kromp het aantal toeristen uit Venezuela aanzienlijk als gevolg van de sociaal-economische problemen aldaar. Als uitvloeisel hiervan kromp het bruto binnenlandse product gedurende de jaren 2001 en 2002 in totaal met bijna 4 procent. Voor het eerst sedert de verkrijging van de Status Aparte werd Aruba geconfronteerd met een zorgwekkende recessie.

Onder dergelijke omstandigheden mocht van de overheid worden verwacht dat zij een anticyclisch beleid zou voeren om de vraaguitval veroorzaakt door vermindering van het aantal toeristen te compenseren. De tijd was rijp voor het initiëren van infrastructurele investeringen, ook al omdat de openbare voorzieningen lang niet meer voldeden aan de daaraan te stellen eisen. De overheid was echter niet in staat haar investeringen op te voeren. De staatskas was vrijwel leeg, omdat reeds enige tijd de groei van de uitgaven die van de inkomsten overtrof en diverse financiële tegenvallers zich deden gevoelen. Aldus ontstond een hardnekkig financieringstekort, dat zich met name weerspiegelde in het oplopen van de buitenlandse commerciële schuld en van de verplichtingen jegens binnenlandse leveranciers van goederen en diensten. Niettemin werden aanbevelingen van onder meer de Bank ter herstructurering van de overheidsfinanciën in onvoldoende mate opgevolgd. In die tijd bleek het evenmin mogelijk de middelen van het Fondo Desaroyo Aruba te mobiliseren, vanwege juridische en organisatorische problemen.

In een poging de economie een stimulans te geven schortte de Bank per begin 2002 het reeds jarenlang van kracht zijnde kredietplafondstelsel op. Daarnaast verlaagde zij haar officiële beleningsrente teneinde de financiële instellingen aan te sporen hun rentetarieven voor productieve financieringen méér in lijn te brengen met de inmiddels sterk gedaalde buitenlandse rente.

Deze beleidsversoepelingen leverden niet het gewenste resultaat op. De commerciële banken bleven zich concentreren op het verstrekken van krediet voor de financiering van consumptieve uitgaven en handelsondernemingen. Door de uitzonderlijk hoge importquote droeg deze kredietverlening echter in onvoldoende mate bij tot het gewenste herstel van de algemene bedrijvigheid. Wel kwam als gevolg daarvan de officiële deviezenreserve onder druk, hetgeen extra risico's voor de waarborging van de financiële stabiliteit met zich bracht. Voorts begon het inflatietempo weer op te lopen, mede onder invloed van de eerdergenoemde grillige bewegingen op de internationale oliemarkt. De Bank zag zich derhalve genoodzaakt per begin 2003 wederom een kredietrestrictie-regeling in te voeren.

6 SLOTOPMERKINGEN

De recessie zette gelukkig niet door. Sedert het begin van het tweede kwartaal van 2003 zijn tekenen waar te nemen dat de bedrijvigheid zich aan het herstellen is, vooral onder invloed van een conjuncturele opleving in de Verenigde Staten. Het aantal toeristen uit dat land heeft weer het niveau van het jaar 2000 bereikt. Zodra de situatie in Venezuela zich normaliseert, zal ook het toerisme uit dat land opbloeien. Voorts wordt naartoe gezocht naar nieuwe markten waar vandaan koopkrachtige toeristen kunnen worden aangevoerd. Verwacht wordt dat een en ander de winstgevendheid van de toeristische sector zal doen verbeteren. Ondernemers lopen vooruit op deze veelbelovende tendensen en investeren vol vertrouwen in het uitbouwen van de beschikbare accommodaties en andere faciliteiten. De overheid is weer aan het investeren, terwijl de door het Fondo Desaroyo Aruba gefinancierde projecten op gang komen.

Onze Gouverneur Koolman draagt dan ook het roer van het schip van staat op een gunstig moment over aan zijn opvolger. Alom is er immers weer optimisme over de toekomst van onze economie, waarvoor hij veel belangstelling heeft getoond. Voortdurend is hij op inspirerende wijze aanwezig geweest om ons aan te moedigen in harmonie te blijven streven naar vergroting van de welvaart en een meer rechtvaardige verdeling van de vruchten daarvan. Wij moeten voortbouwen op de beginselen die Gouverneur Koolman op waardige wijze heeft uitgedragen. Vanuit deze visie dienen wij de nieuwe uitdagingen die zich aandienen tegemoet te treden. Wij zullen dan ongetwijfeld in staat zijn de economie verder uit te bouwen, te diversificeren, te versterken en aldus méér gestalte te geven aan "Nos Dushi Aruba".

BOODSCHAP BIJ DE PRESENTATIE VAN DE JAARVERSLAGEN VAN DE BANK

4

4.1 DOOR WAAKZAAMHEID VOORUIT

Voordracht door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, tijdens de persconferentie naar aanleiding van de publicatie van het verslag van de Bank over het jaar 1999, Oranjestad, 29 juni 2000

Dames en heren,

Vandaag presenteren wij ons verslag over het jaar 1999. Dit verslag is het eerste dat is geproduceerd onder de verantwoordelijkheid van de nieuwe directie. Zoals bekend heeft de Gouverneur per 15 april jongstleden mij, op voordracht van de Raad van Commissarissen, benoemd tot president en mevrouw Semeleer tot directeur. De heer Polvliet maakt reeds enige tijd deel uit van de directie. Wij zijn verheugd dat de regering de benoeming van het management-team uit eigen gelederen van de Bank heeft ondersteund. Op deze wijze wordt gewaarborgd dat het prudente monetaire beleid gericht op handhaving van de financiële stabiliteit in Aruba wordt voortgezet.

Mede door de heersende duurzame financiële stabiliteit is een klimaat geschapen dat de reële welvaartsontwikkeling bevordert. De economie van Aruba presteert dan ook goed; zulks is eveneens gedurende het verslagjaar het geval geweest. De algemene bedrijvigheid is in 1999 met naar schatting ruim 3 procent gegroeid. Het aantal toeristen dat ons land bezocht is zelfs met 6 procent gestegen. Vooral het toerisme uit de Verenigde Staten ontwikkelt zich voorspoedig, door de sterke conjunctuur aldaar. Deze trend zet zich thans nog voort.

Kortom, Aruba doet het goed en is een voorbeeld voor andere landen in de regio. Elke munt heeft echter twee zijden. Aan de horizon zijn er ook enkele dreigende wolken. Zo is de aanhoudende economische groei gepaard gegaan met een versnelling van de inflatie. Deze versnelling is in belangrijke mate het gevolg van de gestegen olieprijs op de wereldmarkt. Niettemin speelt ook de binnenlandse kostenontwikkeling een rol. Illustratief is dat de prijzen in Aruba

wat sneller oplopen dan die in de Verenigde Staten. De arbeidsproductiviteit alhier stijgt minder dan in voornoemd land en de lonen worden onvoldoende in de hand gehouden.

Een andere schaduwzijde van de economische groei is dat de kredietverlening door het commerciële bankwezen uitbundig is toegenomen, te weten met ruim 10 procent. De banken hebben zich niet gehouden aan de afspraak de toename van hun gezamenlijke kredietverlening in de pas te doen lopen met de stijging van het binnenlandse product. Mede hierdoor zijn de officiële reserves onder enige druk komen te staan. Teneinde deze druk te verlichten is onlangs met de banken afgesproken dat zij de toename dit jaar zullen beperken tot 8 procent, ondanks de aanhoudend sterke kredietvraag. Door deze afspraak wordt enerzijds voorzien in een gezonde geldbehoefte en wordt het lopende groeiproces niet verstoord. Het stellen van een limiet aan de kredietgroei beteugelt anderzijds de eventuele nadelige effecten hiervan op de geldhoeveelheid en de officiële reserves.

Waakzaamheid is en blijft dus geboden, te meer omdat de overheidsfinanciën zich in een kwetsbare positie bevinden. Door het wegwerken van achterstanden in de belastinginning kon weliswaar het gerealiseerde financieringstekort worden beperkt tot ongeveer de helft van het aan het begin van het jaar verwachte bedrag. Echter, het beliep nog steeds Afl. 44 miljoen. Het gestelde doel van een evenwichtige begroting is dus niet gerealiseerd. Mede hierdoor wordt de overheid telkens weer geconfronteerd met liquiditeitsproblemen, die zij met behulp van ad hoc oplossingen tracht te verhelpen. Structurele sanering van de overheidsfinanciën blijft derhalve noodzakelijk, mede ter verwezenlijking van de op zich lovenswaardige politieke wens om tegen het eind van dit decennium financieel op eigen benen te kunnen staan.

Wanneer wij thans het geheel overzien, moet de conclusie luiden dat de economie er in het algemeen goed voor staat en dat de vooruitzichten op zich positief zijn. Er zijn echter knelpunten en risico's die een bedreiging kunnen vormen voor de voortzetting van het voorspoedige ontwikkelingsproces. Alleen indien afdoend het hoofd wordt geboden aan de aangeduide bedreigingen, zullen wij de toekomst met optimisme en vertrouwen tegemoet kunnen treden.

Ik dank u voor uw aandacht.

4.2 VERHOOGDE WAAKZAAMHEID GEBODEN

Voordracht door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, tijdens de persconferentie naar aanleiding van de publicatie van het verslag van de Bank over het jaar 2000, Oranjestad, 21 juni 2001

Dames en heren,

Tijdens de persconferentie naar aanleiding van het publiceren van het verslag van de Bank over 1999 heb ik een voordracht gehouden onder de titel "Door waakzaamheid vooruit". Hiermee heb ik tot uitdrukking willen brengen dat de economische en financiële ontwikkeling in genoemd jaar in het algemeen bevredigend is verlopen, mede dankzij de gunstige internationale conjunctuur welke het toerisme in Aruba verder heeft doen groeien. Voor het jaar 2000 moet ik de titel van mijn betoog aanpassen, aangezien het onderhavige verslagjaar niet onverdeeld positief is geweest.

Immers, volgens ruwe schattingen van een Artikel IV Consultatiemissie van het Internationale Monetair Fonds die onlangs ons land heeft bezocht, is de groei van het reële bruto binnenlandse product afgezwakt van 4,5 procent in 1999 tot 2,5 procent. De groeivertraging is vooral veroorzaakt door de hapering in de stijging van de ontvangsten uit hoofde van het toerisme gedurende de tweede helft van het verslagjaar, alsmede door de daling van het investeringsvolume na de voltooiing van diverse grote bouwprojecten en door de liquiditeitsproblemen bij de overheid. Bovendien heeft het inflatietempo zich versneld van 2,3 procent per eind 1999 tot 4 procent per ultimo 2000, als gevolg van de stijging van de wereldmarktprijs van ruwe olie, doch ook door het oplopen van de diverse binnenlandse kostencomponenten, waaronder met name de lonen.

De aangeduide tendensen nopen op zich tot een verhoogde waakzaamheid, te meer omdat het externe economische klimaat sedert medio 2000 is verslechterd. Zo voltrekt zich in de Verenigde Staten, de belangrijkste handelspartner van Aruba, een aanzienlijke groeivertraging na tien jaar hoogconjunctuur. Deze vertraging weerspiegelt zich in een voorzichtiger bestedingsgedrag van consumenten, dat op haar beurt onder meer de vraag naar toeristische diensten onder druk zet. Bijgevolg is het aantal overnachtingen van bezoekers op Aruba in het verslagjaar slechts met 2 procent gestegen, na een stijging van ruim 5 procent in 1999. De groeivermindering heeft zich voortgezet gedurende de eerste 5 maanden van

2001: in genoemd tijdvak is er sprake geweest van een bescheiden stijging van 1,5 procent, vergeleken met 5,5 procent in de overeenkomstige periode van vorig jaar.

Op financieel terrein baart met name de kwetsbare positie van 's Lands financiën zorg. Geschat wordt dat het financieringstekort is toegenomen van 0,3 procent van het bruto binnenlandse product in 1999 tot 0,7 procent in 2000, vooral als gevolg van het voortdurend oplopen van de consumptieve uitgaven. Indien niet zonder uitstel afdoende structurele aanpassingen in zowel de ontvangsten- als de uitgavensfeer worden doorgevoerd, moet worden gevreesd dat het tekort in het lopend jaar groter zal worden, mede ten gevolge van de tegenvallende medische kosten ten laste van de overheid. Slechts door tijdig bij te sturen kan worden voorkomen dat wij verder verwijderd raken van de doelstelling van begrotingsevenwicht en dat het streven om tegen het einde van dit decennium financieel op eigen benen te staan illusoir wordt. Tegelijkertijd dienen meer middelen te worden vrijgemaakt om de noodzakelijke infrastructurele investeringen te financieren. Het is dan ook met name van belang dat vooralsnog de stijging van de totale personeelsuitgaven ten achter blijft bij het inflatietempo en er wordt bezuinigd op andere consumptieve uitgaven. Aan de inkomstenkant dient in het bijzonder de voorgenomen hervorming van het belastingstelsel snel te worden doorgevoerd.

Een ander punt van zorg betreft de daling van de deviezenreserves van de monetaire sector met 6 procent gedurende het verslagjaar. Deze daling heeft zich voltrokken ondanks het feit dat de overheid middelen in het kader van de ontwikkelingssamenwerking met Nederland heeft ontvangen en een buitenlandse commerciële lening heeft opgenomen, waardoor er per saldo overheidskapitaal met een tegenwaarde van Afl. 68 miljoen is ingevoerd. De vermindering van de deviezenreserves is veroorzaakt door een netto-uitvoer van particulier kapitaal en te grote binnenlandse bestedingen; dit laatste is mede gevoed door een omvangrijke bancaire kredietverlening. In reactie hierop en gelet op de verwachte afzwakking van de groei van de algemene bedrijvigheid heeft de Bank besloten de toelaatbare stijging van de kredietverlening door de geldscheppende banken terug te brengen van 8 procent in 2000 tot 6 procent in 2001.

Inmiddels is de daling van de deviezenreserves weer omgebogen, mede door de seizoenmatige hoge ontvangsten uit hoofde van het toerisme en

het andermaal opnemen van een buitenlandse commerciële lening door de overheid. Waakzaamheid blijft echter geboden, aangezien gedurende het laagseizoen normaliter op de deviezenreserves wordt ingeteerd. Bovendien is de commerciële buitenlandse schuld van de overheid de afgelopen jaren fors gestegen, hetgeen inhoudt dat de toekomstige rente- en aflossingsverplichtingen navenant zullen oplopen. Tegen deze achtergrond dient te worden bedacht dat het te allen tijde beschikken over een ruime deviezenreserve cruciaal is voor het kunnen waarborgen van het vertrouwen in de waarde van de florin en voor de instandhouding van monetaire stabiliteit. De Bank zal de verdere ontwikkelingen dan ook nauwlettend in het oog houden en zonder aarzeling haar monetair beleid aanscherpen, indien en zodra zij tekenen ontwaart die de deviezenreserves onder de minimumgrens van 5 maanden goederenimport zouden kunnen doen dalen.

Bij het overzien van de gang van zaken gedurende het achter ons liggende jaar ontstaat onwillekeurig de indruk dat Aruba zo langzamerhand weer op een tweesprong in haar ontwikkelingsproces is beland. Sedert het bereiken van de Status Aparte binnen het Koninkrijk der Nederlanden, nu alweer zo'n 15 jaar geleden, is weliswaar op veel terreinen indrukwekkende vooruitgang geboekt. Veelzeggend is dat het bruto binnenlands product gedurende dat tijdvak met gemiddeld circa 7 procent is gegroeid en dat het per capita inkomen van Aruba behoort tot één der hoogste van de regio. De goede samenwerking tussen de overheid en de dynamische private sector heeft hiertoe bijgedragen. Het groeitempo van de economie zwakt echter allengs af, terwijl diverse eerder aangeduide risico's de voortzetting van een gezonde economische ontwikkeling in het geding kunnen brengen.

Het Internationale Monetair Fonds en de Bank hebben regelmatig aanbevelingen gedaan over het werk dat nog op monetair en financieel gebied dient te worden verzet. De aanbevelingen hebben vooral betrekking op het waarborgen van de financiële stabiliteit, teneinde aldus het vertrouwen in de economie van Aruba te versterken. De vraag blijft nog hoe wij het hoofd moeten bieden aan de voor ons liggende reële en structurele uitdagingen. In concreto gaat het hierbij om te bepalen op welke wijze wij de kwaliteit van het ontwikkelingsproces kunnen verhogen. Duidelijk is dat het accent zal dienen te worden verlegd van het louter aantrekken van méér toeristen, naar het bevorderen van de toegevoegde waarde en winstgevendheid van de onderhavige sector, alsmede naar de diversificatie van de productiestructuur. Het gaat dus niet meer zo zeer om in kwantitatieve

zin verder te groeien, maar om er voor zorg te dragen dat de groei méér vruchten voor de bevolking afwerpt. Naar mijn overtuiging zou de Wereldbank, die op het terrein van de ontwikkelingseconomie bij uitstek deskundig is, ons kunnen bijstaan bij het verder vormgeven van het te voeren structurele beleid. Het lijkt mij dan ook een goede zaak indien de Regering zou besluiten deze instelling daartoe uit te nodigen.

Ik dank u voor uw aandacht.

4.3 SAMEN DE UITDAGINGEN AANPAKKEN

Voordracht door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, tijdens de persconferentie naar aanleiding van de publicatie van het verslag van de Bank over het jaar 2001, Oranjestad, 25 juni 2002

Dames en heren,

2001 is een zwak jaar geweest voor de economie van Aruba. Voor het eerst sinds de verkrijging van de status van autonoom land binnen het Koninkrijk der Nederlanden werden wij geconfronteerd met een krimp in de algemene bedrijvigheid. Het bruto binnenlandse product slonk naar schatting met één procent. Deze opmerkelijke omslag werd vooral veroorzaakt door een verandering in het externe klimaat, die rond medio 2000 inzette. Er kwam toen een einde aan een decennium van hoogconjunctuur in de Verenigde Staten, onze belangrijkste handelspartner. Aldaar nam het vertrouwen van producenten en consumenten geleidelijk af en kwam een recessie in zicht. Onder deze op zich al moeilijke omstandigheden leidden de dramatische gebeurtenissen van 11 september abrupt tot een aanzienlijke verdere conjuncturele verslechtering. Het binnenlandse product van dat land steeg slechts met één procent, na een record groei van ruim 4 procent in het voorafgaande jaar.

De genoemde cijfers indiceren dat de economie van Aruba disproportioneel werd getroffen door de alom heersende onzekerheid. De reden hiervoor is dat de lokale productie voor circa 60 procent afhankelijk is van het toerisme en de daaraan gelieerde activiteiten. Sprekender is in dit verband dat het aantal overnachtingen van januari tot en met augustus 2001 slechts met 1,5 procent steeg, waarna gedurende de resterende maanden van het jaar sprake was van een zorgwekkende daling van bijna 10 procent. Ondanks de inzet van enige extra financiële middelen voor promotionele doeleinden en de verlaging van de kosten van het verblijf alhier, zet de daling zich onverminderd voort, mede onder invloed van een verminderde instroom uit Venezuela als gevolg van de politieke turbulentie aldaar. Alleen de voor Aruba relatief kleine Europese markt laat enige opleving zien.

De vooruitzichten voor de rest van dit jaar zijn vooralsnog wankel. Het voorspelde conjuncturele herstel in de Verenigde Staten komt immers aarzelend op gang. Maar ook op het binnenlandse front doen zich problemen voor. Zo tonen ondernemers te weinig bereidheid nieuwe projecten ter hand te nemen, onder

meer als gevolg van de onderbezetting van de aanwezige productiecapaciteit en het onzekere economische klimaat. Nu het toerisme een bepaalde wasdom heeft bereikt, wordt de investeringsbereidheid ook gehinderd door een samenstel van structurele knelpunten deels verband houdend met de eenzijdigheid en de kleine schaal van de economie, alsmede met het relatief hoge binnenlandse kostenpeil. Hierdoor komt ook de werkgelegenheid onder druk te staan.

Illustratief is dat de groei van de kredietverlening van de commerciële banken aan het bedrijfsleven sedert begin 2001 stagneert. In reactie hierop heeft de Bank haar monetair beleid versoepeld: per begin januari 2002 werd het kredietplafonneringssysteem voor 6 maanden opgeschort en werden de officiële rentetarieven verlaagd. Het effect van deze maatregelen is echter beperkt gebleven, doordat de vraag naar krediet wordt gedrukt door de zojuist genoemde factoren en de hoge commerciële rente. Het consumentenkrediet neemt eveneens nauwelijks toe, terwijl de in de afgelopen jaren gerealiseerde snelle groei van de woninghypotheken hapert. Per saldo is het stijgingstempo van de kredietverlening van de commerciële banken teruggelopen van 9 procent in 2000 tot 4 procent. Bij de niet-monetaire financiële instellingen is deze groei gehalveerd tot 3 procent.

Problematisch is voorts dat de investeringen van de overheid op kasbasis zijn teruggeschoefd tot amper 0,5 procent van het binnenlandse product, als uitvloeisel van de steeds nijpender wordende liquiditeitsproblemen. Deze zijn op hun beurt het gevolg van de excessieve consumptieve uitgaven en de omstandigheid dat slechts 18 procent van bedoeld product via belastingen aan de overheid toevalt. Bovendien wordt het vlot en op ruime schaal mobiliseren van de middelen van het Fondo Desaroyo Aruba gehinderd door organisatorische knelpunten. Doordat de zo noodzakelijke infrastructurele investeringen tot het kind van de rekening zijn gemaakt ontstaan op dit terrein toenemende achterstanden, welke vervolgens een duurzame economische ontwikkeling bemoeilijken.

Indien de aangeduide binnen- en buitenlandse groeibelemerende factoren actueel blijven, dient er rekening mee te worden gehouden dat de algemene bedrijvigheid in 2002 wederom een krimp zal laten zien. De Bank heeft, vooral gelet op de aanhoudende teruggang van het toerisme, haar prognose ter zake onlangs neerwaarts moeten bijstellen van plus 1 procent tot circa minus 2 procent. Na een periode van 15 jaar goeddeels voorspoedige economische

ontwikkelingen, waarbij het reële bruto binnenlandse product met gemiddeld zo'n 7 procent per jaar is toegenomen, is expansie derhalve verdrongen door een (hopelijk kortstondige) neergang. Aruba is aldus weer op een belangrijk kruispunt in zijn geschiedenis terecht gekomen. Grote stuurmanskunst is nodig om in het verdere ontwikkelingsproces de juiste richting te kunnen inslaan. Visie en dynamiek zijn onontbeerlijk om onze economie te revitaliseren en te vernieuwen.

Momenteel worden diverse initiatieven ontplooid om een adequate beleidsstrategie te formuleren. Zo heeft onze minister van Financiën en Economische Zaken de beleidsnota "Vision, curashi y disciplina" gepubliceerd. Bemoedigend is dat hieruit kan worden afgeleid dat er in het algemeen en op hoofdlijnen geen verschil van inzicht bestaat tussen zijn beleidsfilosofie en die van de Bank. Wij zijn het met elkaar eens dat prioriteit dient te worden gegeven aan het ombuigen van de huidige neergang tot een duurzame reële economische groei, teneinde te kunnen voorzien in de toenemende behoeften van de allengs groter wordende bevolking.

Voor het tot stand brengen van een voorspoedige economische ontwikkeling is het uitbouwen van de samenwerking tussen de publieke en de private sectoren een noodzaak. Daarbij dient de overheid zorg te dragen voor het scheppen van een gunstiger investeringsklimaat, terwijl méér ondernemers met initiatief en durf nieuwe winstgevende projecten ter hand dienen te nemen. Werknemers zullen de alom gehanteerde vuistregel moeten aanvaarden dat loonstijgingen niet groter mogen zijn dan de gerealiseerde productiviteitsverhogingen. In deze gedachtegang kan alleen additioneel een zekere prijscompensatie worden verleend nadat en voor zover het daarvoor benodigde geld uit het lopende productieproces is gespaard.

Overeenstemming bestaat evenzeer over de gewenste richting van de sectorale ontwikkeling. Aangezien Aruba op het gebied van het toerisme duidelijk comparatieve voordelen heeft, zal moeten worden gestreefd naar de verdere uitbouw van deze sector. De Bank ondersteunt de pleidooien voor het zich primair richten op verhoging van haar toegevoegde waarde door het aantrekken van méér kooplustige bezoekers uit een groter scala van landen en een navenante opvoering van de kwaliteit van onze dienstverlening. De te eenzijdige afhankelijkheid van de Verenigde Staten, die circa tweederde deel van het totale aantal overnachtingen voor hun rekening nemen, dient te worden verminderd.

Anderzijds mogen wij ons niet blind staren op het toerisme, maar dienen wij de creativiteit te tonen een zekere diversificatie van de economie te realiseren. Hierbij wordt in het bijzonder gedacht aan het tot ontwikkeling brengen van enkele specifieke, op de export gerichte groeipolen in de kennisintensieve dienstverlenende bedrijfstakken, terwijl de verdere uitbouw van het midden- en kleinbedrijf mogelijkheden biedt voor vergroting van de werkgelegenheid en voor innovatie. Het is geen gemakkelijke opgave de hier bedoelde niches in de markt te identificeren en op te bouwen. Ook in dit opzicht ligt er voor ons een ware uitdaging, waarbij de inzet van gespecialiseerde buitenlandse expertise zinvol kan zijn. Dezerzijds is herhaaldelijk aangedrongen op het entameren van een diepgaand onderzoek ter zake.

Handhaving van de financiële stabiliteit is een conditio sine qua non voor het succesvol kunnen entameren van de zojuist geschetste ontwikkelingsstrategie. Zowel de minister als de Bank zijn dan ook terecht ernstig bezorgd over de voortgaande verzwakking van de overheidsfinanciën. Veelzeggend is dat het financieringstekort in 2001 een hoogtepunt van 3,5 procent van het bruto binnenlandse product heeft bereikt. De Bank onderschrijft eveneens de in de eerdergenoemde nota opgesomde maatregelen tot het beteugelen van de consumptieve uitgaven en het hervormen van het belastingstelsel (inclusief het opnieuw bezien van de ruimhartige belastingfaciliteiten aan ondernemingen). Op deze wijze kan ruimte worden geschapen voor een gezonde financiering van méér infrastructurele projecten. In haar hoedanigheid van adviseur van de minister heeft de Bank ook op dit terrein vele concrete voorstellen gedaan, welke helaas nog in volstrekt onvoldoende mate ten uitvoer zijn gebracht.

Tegen deze achtergrond is de Bank van oordeel dat het door de minister voorgestelde tijdspad tot het elimineren van het financieringstekort in 2007 te lang is. Hierbij moet worden bedacht dat de Commissie Van Lennep reeds in 1996 een dergelijk advies had gegeven. De aangekondigde maatregelen dienen derhalve voortvarender en in een zo kort mogelijk tijdbestek te worden doorgevoerd, met name ook omdat wij reeds nu worden geconfronteerd met financiële en economische tegenvallers. Eliminatie van het financieringstekort vereist een grotere bestuurlijke daadkracht en méér maatschappelijke cohesie.

Essentieel voor het spoedig herstel van evenwichtige overheidsfinanciën is dat de zich voortslepende discussies, waarbij allerlei pressiegroepen hun specifieke belangen trachten veilig te stellen, worden afgerond en dat zonder verder

uitstel doelmatige en doeltreffende acties worden genomen. Er is bijvoorbeeld geen enkele echt valide reden om zo niet onmiddellijk dan toch wel op zeer korte termijn de algemene ziektekostenverzekering te herstructureren en de pensioenregeling voor ambtenaren te versoberen. Alleen al hierdoor zou de overheid jaarlijks een aanzienlijk bedrag kunnen besparen. Aan "Vision, curashi y disciplina" moet dan ook "accion" worden toegevoegd.

De Bank zal zich blijven inzetten om een betekenisvolle bijdrage te leveren aan het totstandbrengen van een financieel stabiele en duurzame economische ontwikkeling. Met dit doel heeft zij inmiddels een veelomvattend actieplan ter hand genomen gericht op het verder opvoeren van de kwaliteit, de productiviteit en de "accountability" van de eigen organisatie. In overeenstemming met haar wettelijke taak, richt het monetaire beleid zich bij voortduring op de bescherming van de waarde van de florin. In dit verband is het op zich verheugend dat het inflatietempo in 2001 (mede als uitvloeisel van de daling van de prijs van geïmporteerde olie) is vertraagd tot onder de 3 procent en dat het thans weer goeddeels in de pas loopt met de prijsstijging in de Verenigde Staten. Het is evenzeer verheugend dat de dekking van de goederenimport door de officiële deviezenreserves is gestegen tot ruim 6,5 maanden.

Doordat het vertrouwen in de monetaire stabiliteit geenszins is aangetast door de huidige slapte in de algemene bedrijvigheid, is de Bank in staat haar soepele beleid ten aanzien van de groei van de kredietverlening door de financiële instellingen vooralsnog voort te zetten. Onlangs is besloten het kredietplafonneringssysteem voor nog eens 6 maanden op te schorten. Ook zal zij blijven aandringen op een noemenswaardige verlaging van de commerciële rentetarieven voor met name levensvatbare bedrijfsprojecten en de woningbouw. Terughoudendheid is anderzijds geboden bij de consumptieve kredietverlening, gelet op de hoge importquote van de betreffende bestedingen. Over deze aangelegenheden wordt regelmatig vruchtbaar overleg gevoerd met zowel de Arubaanse bankiersvereniging als met de diverse individuele financiële instellingen, die zich evenzeer zorgen maken over bepaalde onbevredigende ontwikkelingen in onze economie, maar ook de bereidheid tonen om waar mogelijk bij te dragen aan het zo gewenste herstel.

Teneinde de ontwikkelingen in de financiële sector nauwlettend in het oog te houden wordt het bedrijfseconomische toezicht gaandeweg verdiept, mede om op deze wijze de soliditeit en integriteit van de betrokken instellingen te waarborgen. Zo zal op basis van aanbevelingen van het Internationale

Monetaire Fonds zowel het onsite als het offsite onderzoek van banken worden geïntensiveerd om volledig te kunnen voldoen aan de vigerende internationale standaarden en praktijken. Inmiddels is een daadwerkelijke aanvang gemaakt met de uitvoering van de Landsverordening toezicht verzekeringsbedrijf, terwijl in de nabije toekomst het toezicht op onder meer de geldtransactiebedrijven en de trustkantoren wettelijk zal worden geregeld. Onder invloed van de gebeurtenissen van 11 september zal ook de wet- en regelgeving ter bestrijding van criminele geldstromen (waaronder de financiering van het terrorisme) via de financiële sector worden aangescherpt.

Vermeldenswaard is verder dat de Bank in 2001 een recordwinst van ruim Afl. 24 miljoen heeft gerealiseerd, hoofdzakelijk door gunstige beleggingsresultaten en het in toom houden van de operationele kosten. Zoals gebruikelijk is de helft van deze winst aan de overheid uitgekeerd, terwijl het restant is gebruikt voor het versterken van de vermogenspositie van de Bank, alsmede voor de monetair en bedrijfseconomisch verantwoorde financiering van onze nieuwbouw. De dekking van haar uitstaande verplichtingen jegens het publiek en de banken door de officiële deviezenreserves en het solvabiliteitspercentage zijn bijgevolg in het verslagjaar verder gestegen. Voorts kan ik u meedelen dat wij binnenkort ons pand gelegen aan de J.E. Irausquin Boulevard zullen betrekken en een andere huisstijl zullen introduceren. Als voorloper hierop presenteren wij vandaag ons nieuwe logo. De uitstraling van het gebouw en het logo is symbolisch voor de robuustheid van ons monetair en financieel bestel. Wij dienen dit bestel te koesteren, aangezien naar de ervaring leert alleen op deze basis een gezonde reële economische groei kan worden gebouwd.

Laat ik eindigen met de hoop uit te spreken dat wij allen vanuit onze eigen verantwoordelijkheden ons extra zullen inzetten om in deze tijden van zwaar weer met succes het hoofd te bieden aan de hier aangeduide uitdagingen. Deze inspanningen zijn nodig in het belang van “Nos Dushi Aruba”.

Ik dank u voor uw aandacht.

4.4 MET NIEUW ELAN AAN DE SLAG

Voordracht door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, tijdens de persconferentie naar aanleiding van de publicatie van het verslag van de Bank over het jaar 2002, Oranjestad, 26 juni 2003

Dames en heren,

De economie van Aruba heeft na de verkrijging van de autonome status binnen het Koninkrijk der Nederlanden gedurende 15 jaar een prijzenswaardige expansie doorgemaakt. Dit resultaat is bereikt dankzij een grote inzet en een harmonische samenwerking tussen de overheid en de private sector. In 2001 is de groei echter omgeslagen in een neergang. In dat jaar is het productievolume met naar schatting ruim één procent gekrompen, terwijl in 2002 de daling zich verdiept heeft tot 4 procent. Aldus is de economie voor het eerst sinds 1986 in een recessie terechtgekomen.

Mede hierdoor is enig terrein verloren op de andere Caraïbische landen, die zowel in 2001 als in 2002 met gemiddeld 1,5 procent zijn gegroeid. Het Arubaanse per capita product is gedurende de afgelopen twee jaar zelfs met ruim 8 procent gedaald, maar ligt nog steeds boven het alleszins bevredigende niveau van US\$ 20.000. Hierbij moet evenwel worden bedacht dat de inkomensverdeling nogal scheef is en dat slechts een relatief klein deel van het binnenlandse inkomen aan de overheid toevallt mede omdat nogal wat geld naar het buitenland afvloeit.

De economische terugslag is goeddeels het gevolg van een aanzienlijke verslechtering van het internationale klimaat na de terroristische aanslagen in de Verenigde Staten in september 2001. De zwakke mondiale conjuncturele ontwikkelingen, alsmede de geopolitieke spanningen en onzekerheden, hebben een harde klap toegebracht aan de Arubaanse toeristische industrie, die op directe en indirecte wijze ongeveer 60 procent van de binnenlandse productie genereert. Vergeleken met twee jaar geleden is het aantal overnachtingen in 2002 gedaald met ruim 7 procent. De dominante Amerikaanse markt is met 5 procent gekrompen en het effect daarvan is versterkt door een afname van het aantal Venezolaanse bezoekers met ruim 30 procent als uitvloeisel van de maatschappelijke turbulentie in dat land.

Doordat de teruggang vervolgens heeft doorgewerkt in de gehele economie is er een toenemende overcapaciteit in bepaalde sectoren ontstaan, die de

winstgevendheid van bedrijven onder druk heeft gezet. Mede door het onzekere investeringsklimaat zijn ondernemers terughoudend geworden bij het ter hand nemen van nieuwe projecten. Bovendien zijn de overheidsinvesteringen teruggeschoefd tot amper 0,5 procent van het bruto binnenlandse product, als gevolg van een nijpende liquiditeitskrapte, maar ook door allerlei administratieve en organisatorische knelpunten. De stortingen van de Nederlandse en Arubaanse regeringen in het Fondo Desaroyo Aruba zijn ver achter gebleven bij het oorspronkelijke schema en per ultimo 2002 was minder dan Afl. 4 miljoen van de fondsmiddelen daadwerkelijk besteed. Er is dan ook een reële mogelijkheid onbenut gelaten om de economie te stimuleren door de achterstanden bij de renovatie en uitbouw van infrastructurele en andere collectieve faciliteiten aan te pakken.

Daarentegen zijn de consumptieve bestedingen van ingezetenen gestaag gestegen. In de overheidssector is deze stijging in het bijzonder veroorzaakt door de toename van de loonsom en door (deels achterstallige) bijdragen aan het ambtenarenpensioenfonds en aan de algemene ziektekostenverzekering. Deze uitgaven hebben onevenredig zwaar gedrukt op de toch al zwakke schouders van de overheid. Bij de particulieren is de hogere consumptie voor een deel het gevolg geweest van een sterke uitbreiding van de kredietverlening door de commerciële banken na het opschorten van de ter zake geldende monetaire restricties van de Bank.

Een en ander heeft weliswaar de omzetten van de handelssector ondersteund, doch heeft de daling van de binnenlandse productie als gevolg van de teruggang van het toerisme niet kunnen compenseren. De extra vraag heeft zich vooral gericht op geïmporteerde goederen en diensten. Hierdoor is de lopende rekening van de betalingsbalans verzwakt. Ook is het prijsindexcijfer voor de gezinsconsumptie verder opgelopen, mede onder invloed van grillige bewegingen van de prijs van ruwe olie op de wereldmarkt. Het onrustig beloop van de aan deze prijs gekoppelde tarieven van de utiliteitsbedrijven heeft de binnenlandse prijsontwikkeling verstoord. Dit is mede het gevolg van het feit dat andere ondernemingen er snel bij zijn prijsverhogingen door te berekenen, maar meestal niet even alert reageren als er sprake is van dalingen.

De beschikbare gegevens over de eerste helft van 2003 indiceren dat de neergang van de algemene bedrijvigheid geleidelijk tot stilstand komt. Van een noemenswaardige opleving is evenwel nog geen sprake. Andermaal hebben

minder toeristen Aruba bezocht. Niettemin is het aantal overnachtingen in de genoemde periode met circa 1 procent toegenomen dankzij een wat langer verblijf alhier. Ook nu heeft de verdere ineenschrompeling van de Venezolaanse markt het effect van de lichtelijk herstellende Amerikaanse markt in belangrijke mate tenietgedaan. Daarnaast heeft de invoering van de visumplicht voor Colombianen zich doen gevoelen.

Het investeringsherstel is evenzeer beneden verwachting gebleven, omdat de voorgenomen projecten te langdurig in de voorbereidingsfase zijn blijven steken. Het geplande programma zal dan ook niet volledig worden uitgevoerd, ondanks het feit dat diverse projecten inmiddels al zijn aanbesteed. Bij een voortzetting van de huidige tendensen zal de aanvankelijk voor 2003 op basis van enkele optimistische vooronderstellingen geraamde reële toename van het bruto binnenlandse product van 4 procent niet worden gehaald. Thans lijkt een groei van 2 procent realistischer. Hier komt bij dat het inflatietempo verder is opgelopen en diensgevolge is de internationale concurrentiepositie van Aruba zwakker geworden.

Er dient dan ook méér te worden gedaan om de bedrijvigheid een voldoende krachtige impuls te geven. Daartoe zullen in het bijzonder de comparatieve voordelen van de Arubaanse toeristische industrie intensiever dienen te worden benut. Hierbij zal het accent moeten liggen op het aantrekken van koopkrachtige toeristen, met name door het uitbreiden van doelgerichte promotiecampagnes, de verbetering van de kwaliteit en de variëteit van het aangeboden product, de verhoging van de dienstverlening en het openen van nieuwe veelbelovende markten. Op deze wijze kunnen met verhoudingsgewijs beperkte additionele investeringen de bezettingsgraad van de hotels op een hoger niveau worden gebracht, de opbrengst per beschikbare kamer worden opgevoerd en de bijdrage aan het binnenlandse product worden vergroot.

Daarenboven zal de overheid de uitvoering van infrastructurele projecten moeten versnellen. Op langere termijn dient ook te worden gestreefd naar een zekere diversificatie van de productiestructuur door met behulp van specialisten levensvatbare niche-sectoren op te sporen. Het verdient in dit verband aanbeveling een nader onderzoek te doen verrichten naar de economische voordelen die de ultra-perifere status in de Europese Gemeenschap aan Aruba zou kunnen bieden.

De eerdergenoemde liquiditeitskrapte bij de overheid is indicatief voor de verdere verzwakking van haar financiële positie. Deze verzwakking komt ook op frappante wijze tot uitdrukking in het toenemen van de schuld van het Land van nog geen 29 procent van het bruto binnenlandse product in 1998 tot 37 procent in 2002. De schuld zal verder oplopen, aangezien in 2003 circa Afl. 154 miljoen oftewel 4 procent van het bruto binnenlandse product zal worden geleend om de financieringsbehoefte te dekken. Hier komt bij dat de inmiddels getroffen regeling met betrekking tot de hotelgarantieproblematiek, waarmee in totaal US\$ 120 miljoen is gemoeid, heeft geleid tot het interen op bepaalde vermogensreserves, terwijl voor dit doel nog een omvangrijke langjarige lening moet worden opgenomen.

Een andere reden voor ernstige zorg is dat de aangegane leningen vrijwel geheel zijn gebruikt voor het financieren van consumptieve uitgaven, die nauwelijks leiden tot vergroting van het productie- en exportpotentieel van Aruba. De problemen worden in dat geval niet opgelost, maar louter verschoven naar de toekomst, die al zwaar genoeg zal worden belast door de zich aandienende vergrijzing van de bevolking en de dan vervallende schuldafllossings verplichtingen.

Het is duidelijk dat zo niet kan worden doorgegaan. De bakens dienen derhalve te worden verzet. In dit verband moet de recente herwaardering van het ratingsperspectief voor Aruba van stabiel naar negatief door Fitch Ratings als een ernstig waarschuwingssignaal worden gezien. Indien dit toekomstperspectief wordt verwezenlijkt, zal het immers steeds moeilijker en kostbaarder worden de financieringsbehoeften van de overheid te dekken. Wat gedaan moet worden om dit perspectief te voorkomen is voldoende bekend. Zo heeft de Commissie Van Lennep reeds in 1996 uitvoerige adviezen uitgebracht over de manier waarop de overheidsfinanciën dienen te worden geherstructureerd. Ook de Bank, het Internationale Monetair Fonds, de Sociaal Economische Raad en diverse ambtelijke instanties en werkgroepen hebben bij herhaling hieraan de nodige aandacht besteed. De adviezen zijn echter in volstrekt onvoldoende mate uitgevoerd.

In de kern komen de betreffende aanbevelingen erop neer dat de begroting van het Land veel meer gericht moet worden op het bevorderen van duurzame economische ontwikkeling met behulp van een slank en deskundig ambtenarenapparaat dat zich beperkt tot de doelmatige uitvoering van een

goed afgebakend pakket van kerntaken. Voorts dienen de consumptieve uitgaven teruggedrongen te worden, teneinde het financieringstekort te elimineren. Het aangaan van leningen dient alleen te worden toegestaan voor projecten die ook toekomstige generaties ten goede komen.

Aangezien reeds veel tijd verloren is gegaan, is snel handelen thans onvermijdelijk. Daarom wordt dezerzijds in concreto en met klem aanbevolen nog dit jaar afdoende maatregelen door te voeren die enerzijds de loonsom stabiliseren, alsook de bijdragen van de overheid aan het ambtenarenpensioenfonds en de algemene ziektekostenverzekering verminderen. Anderzijds dienen de inkomsten te worden verhoogd door een effectieve belastinginning en op termijn door een algehele herstructurering van het fiscale stelsel.

Door genoemde maatregelen moet ook worden voorkomen dat budgettaire tekorten de financiële stabiliteit ondergraven en de thans nog gezonde monetaire en betalingsbalansverhoudingen verstoren. De Bank heeft in het afgelopen jaar, in haar hoedanigheid van de bij wet aangewezen autonome hoedster van de financiële stabiliteit, wederom vele activiteiten ontplooid teneinde deze stabiliteit te waarborgen. Zo is in het begin van 2003 opnieuw een plafond voor de kredietverlening van de commerciële banken ingesteld.

De Bank streeft naar bescherming van de interne en externe waardevastheid van de florin, het op peil houden van de officiële deviezenreserves en het vergroten van het vertrouwen van het publiek in de economie van Aruba. Daarnaast wordt het bedrijfseconomische toezicht aangescherpt en uitgebouwd op basis van internationaal aanvaarde beginselen. Hiermee wordt tevens beoogd de soliditeit en de integriteit van de financiële instellingen veilig te stellen en te voorkomen dat deze instellingen worden misbruikt voor het witwassen van gelden en voor aan het internationale terrorisme gelieerde activiteiten.

Laat ik aldus eindigen. Aruba maakt thans minder goede en op bepaalde terreinen zelfs moeilijke tijden door. Inspanningen en offers zijn vereist om de economie een flinke impuls te geven. Wij hebben evenwel bewezen problemen aan te kunnen pakken als het er echt op aan komt. Onze kracht is dat de bereidheid bestaat harmonisch samen te werken. De overheid, ondernemers en werknemers hebben steeds voldoende verantwoordelijkheidsbesef getoond om acceptabele oplossingen te realiseren, daarbij terdege rekening houdend met het gemeenschappelijk belang. Indien deze saamhorigheid, discipline en

ondernemingsgeest weer worden getoond, zullen wij ongetwijfeld in staat zijn ook aan de huidige uitdagingen het hoofd te bieden. Op deze wijze kan een nieuwe fase van duurzame sociaal-economische ontwikkeling op gang worden gebracht.

Ik dank u voor uw aandacht.

SPELREGELS VOOR EEN GEZOND MONETAIR EN FINANCIËEL BELEID

5

5.1 INNOVATING SUPERVISION ON RISK MANAGEMENT

Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, on the occasion of the opening of a training seminar on risk management for members of the Caribbean Group of Banking Supervisors, organized by the Financial Stability Institute in cooperation with the Centrale Bank van Aruba, April 17, 2000

Ladies and gentlemen,

On behalf of the Centrale Bank van Aruba, I extend a warm “Bon Bini” to all of you and wish you a fruitful and pleasant stay on our beautiful island. Our Bank is honored to host this second regional training seminar on risk management, organized in cooperation with the Financial Stability Institute. As you know, the institute was established in 1998 jointly by the Bank for International Settlements and the Basel Committee on Banking Supervision to promote the Core Principles on Effective Banking Supervision issued one year earlier. To increase the quality of prudential supervision of the financial markets, regional courses and seminars are provided. Our Bank will continue to support the educational role of the institute and also in other ways invest in the training of our staff.

At the start of this seminar, I would like to inform our guests briefly about their host country, Aruba. Less than 15 years ago, on January 1, 1986, we became an autonomous country within the Kingdom of the Netherlands. At that time, we experienced a severe recession following the closure of the Lago oil refinery, until then the mainstay of our economy. To address the economic crisis, our Government started to vigorously promote the tourism industry. We received technical assistance from the I.M.F. and financial support from our mother country. Our policy has been successful. Tourism is now the main contributor to our GDP. Last year we welcomed an ample 680,000 stay-over tourists and 300,000 cruise passengers -- indeed a major achievement for such a small island.

On the same date, the Centrale Bank van Aruba was established. Its main tasks are to maintain the internal and external value of the Aruban florin, as well as to safeguard the stability and integrity of the financial sector under its supervision. To ensure monetary stability, the Aruban florin is pegged to the U.S. dollar at an exchange rate of 1.79. Maintaining this fixed parity is the cornerstone of the Bank's monetary policy. Confidence in the peg is supported by the comfortable level of our foreign exchange reserves. Presently, the import coverage ratio (excluding oil) amounts to approximately 5 months. The peg has served Aruba well. It keeps our inflation rate roughly in line with that in the United States, our main trading partner, and imposes a certain discipline on the government finances. As a matter of principle, our Bank does not grant any loans to the public sector.

Aruba's banking sector reflects the characteristics of our economy. It comprises six relatively small commercial banks, two U.S.-based offshore banks, and some specialized financial institutions. The local banks mainly provide traditional banking services to the general public, such as commercial and consumer lending and payments facilities. These banks and some other credit institutions are supervised by the Central Bank on the basis of the 1998 State Ordinance on the Supervision of the Credit System.

Supervision is a core task for us. When executing this task, we adhere to international standards. We also actively participate in the efforts made, inter alia, in the Caribbean to strengthen the financial sector, and to prevent this sector from being misused for money laundering. Against this background, I fully agree with the statement in the opening address of my colleague of the Central Bank of Barbados, Dr. Marion Williams, on the occasion of the first seminar of the Financial Stability Institute in late February. Dr. Williams stated that a close correlation exists between the strength and reputation of a country's financial sector, on the one hand, and its macroeconomic performance, on the other. An important lesson we should learn from banking crises both in and outside our region is that a healthy financial sector is indispensable to sound macroeconomic development.

Although much work has been done and significant progress has been made in recent years, there is more to do. Therefore, we should intensify our efforts to enhance the quality of financial regulation and supervision in our own country, as well as in our region. With this aim, we need to stay abreast of relevant

developments. Fortunately we do not stand alone in this respect, and are able to benefit from the activities of, in particular, the Basel Committee on Banking Supervision. In due course, the Committee has issued minimum standards and best supervisory practices, which are now used as benchmarks for measuring the quality of a country's supervisory system. I am happy to be able to report that according to our own assessment, Aruba's supervisory framework is largely in compliance with the Core Principles for Effective Banking Supervision.

We also follow the 1988 Capital Accord of the Basel Committee, which for that time was an innovative method to calculate a risk-weighted solvency ratio. This method presently is used worldwide. It has strengthened the soundness and stability of the banking system and created a level playing field for internationally competing banks. Given the additional risks associated with banking in a small undiversified economy, commercial banks in Aruba are required to have a solvency ratio of at least 10 percent, instead of the 8 percent minimum adopted by the Committee.

The existing Capital Accord was a milestone in the history of developing supervisory practices. However, over time, the financial system has changed significantly. Therefore, the Bank welcomes the recent initiative to design a new framework to better align regulatory capital requirements to underlying risks, and to take into account improvements in risk measurement and control. After all, a shortcoming of the Capital Accord is that it only requires capital charges for credit and market risks in the trading book. Other risks, such as interest rate risk in the banking book and operational risk, are neglected. In order to measure a bank's risk profile appropriately, the Committee has now proposed that capital charges for these categories be required.

The program of this seminar indicates that during the coming days, you will give ample attention to the various aspects of detecting and measuring risk. In this framework, you will discuss difficult technical issues. Therefore, I will not go into these matters. I just would like to note that in my opinion, the proposals by the Basel Committee may in general result in a more realistic and integrated model for measuring risks. However, I have noticed that the proposed system is rather complex and is primarily directed towards large sophisticated banking institutions. Several features of this system are simply not applicable to the banks in our region. I am happy that the Committee recognizes this, and has indicated that a modified version of the existing Capital Accord should remain

the standard. I really hope that when devising the final version, due account will be taken of the specific needs and circumstances in small emerging countries with obviously less developed banking structures.

Dear participants, when you discuss complex risk management techniques you should consider the aspect of practical applicability given the specific institutional framework and market conditions in your country. By doing so, the seminar will certainly be productive.

I thank you for your attention.

5.2 OP DE GOEDE WEG

Voordracht door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, bij gelegenheid van de diploma-uitreiking aan studenten van de Financieel Economische Faculteit van de Universiteit van Aruba, Oranjestad, 23 juni, 2000

Dames en heren,

Met het afstuderen aan de Financieel Economische Faculteit van de Universiteit van Aruba sluiten zes studenten vandaag een belangrijke periode in hun leven af. Dit is een heugelijke gebeurtenis. Ik heb dan ook met genoegen de uitnodiging van de decaan aanvaard om bij deze gelegenheid een kort woord tot u te richten en aan de geslaagden hun diploma te overhandigen, te meer omdat ik ook heugelijk nieuws kan melden over onze economie.

In de afgelopen jaren heeft de groei van de algemene bedrijvigheid zich in een gestaag tempo voortgezet en recent lijkt er zelfs sprake te zijn van enige versnelling. Wanneer wij om ons heen kijken valt het direct op dat er steeds meer toeristen op Aruba vertoeven, dat er een levendige bestedingsdrang heerst en dat allerlei nieuwe projecten ter hand worden genomen. De private sector doet het goed en de werkgelegenheidssituatie is gunstig, met name voor gekwalificeerde arbeidskrachten. Het is derhalve voor de personen die zo dadelijk hun diploma zullen ontvangen een gunstige tijd om zich hetzij direct op de arbeidsmarkt te begeven (voor zover zulks nog niet is geschied), hetzij door een eventuele vervolgstudie hun toekomstige positie op deze markt te versterken.

Echter, als president van de Centrale Bank van Aruba is het mijn taak aandacht te vragen voor enkele schaduwzijden en risico's die voortzetting van de huidige voorspoedige economische ontwikkeling kunnen verstoren. Allereerst moet ik opmerken dat het inzicht in de werkelijke situatie waarin de economie zich bevindt wordt bemoeilijkt door een tekort aan statistieken. Bij het beoordelen van bepaalde ontwikkelingen moeten wij vaak op een gebrekkig kompas varen. Zo is er onvoldoende inzicht in het effect van de toename van het aantal toeristen op de rentabiliteit van de onderhavige sector als geheel. Diverse initiatieven zijn inmiddels ontplooid om de statistische manco's te verlichten. Er moet evenwel nog veel werk worden verzet. Naar mijn mening kan ook de Financieel Economische Faculteit daartoe een grotere bijdrage leveren, mede door eigen onderzoek en door meer stagiaires in te zetten bij projecten gericht op

gegevensverzameling en -analyse inzake ondernemingen en bedrijfstakken. De Bank heeft dergelijke initiatieven steeds ondersteund en zal deze ondersteuning in de toekomst blijven geven.

Een ander aspect dat de aandacht van de Bank vraagt is de snelle groei van de kredietverlening door commerciële banken en de daarmee gepaard gaande geldschepping. Door de aanhoudende vraag naar financieringsmiddelen is de kredietverlening in 1999 met niet minder dan 10 percent gestegen. Het ziet er naar uit dat ook in het lopende jaar de vraag naar geld onverminderd sterk zal aanhouden. Ofschoon een gezonde kredietverlening de algemene bedrijvigheid stimuleert, maakt de Bank zich zorgen over de ruime kredietgroei. Immers, gelet op de uitzonderlijk hoge importquote van Aruba, leidt elk krediet in eerste instantie tot een ruime afvloeï van deviezen. Een en ander heeft ertoe bijgedragen dat de officiële reserves recent enige daling hebben laten zien, ondanks de groeiende buitenlandse inkomsten uit met name het toerisme. Deze ontwikkeling dient nauwlettend in het oog te worden gehouden, aangezien de goud- en deviezenreserves van voldoende omvang dienen te blijven om het vertrouwen in de waardevastheid van de florin te waarborgen.

Om dezelfde reden dringt de Bank reeds geruime tijd bij de overheid erop aan een evenwichtige begroting te realiseren. Door het innen van achterstallige belastingen is de minister van Financiën er weliswaar in geslaagd gedurende het jaar 1999 zijn geldzorgen enigermate te verlichten, maar er is nog sprake van een financieringstekort van circa 1,5 procent van het bruto binnenlandse product en van telkens weer opduikende liquiditeitsspanningen. Ondanks de kwetsbaarheid van 's Land financiën hebben de regeringen van Nederland en Aruba onlangs een overeenkomst ondertekend over het gedurende de komende tien jaren afbouwen van de financiële steun voor projecten die Aruba ontvangt in het kader van het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden.

Het spreekt voor zich dat deze overeenkomst extra financiële lasten op de schouders van Aruba legt. Er zullen dan ook stappen moeten worden ondernomen om de consumptieve uitgaven te beteugelen, dan wel op een verantwoorde wijze extra inkomsten te genereren. Dit is een niet te onderschatten uitdaging. Hier komt bij dat de mogelijkheden om overheidstekorten te financieren door een beroep te doen op de binnenlandse geld- en kapitaalmarkt beperkt zijn. In dit opzicht speelt mee de kleine marktomvang, alsmede het risico dat de overheid met de private sector gaat concurreren om de beschikbare schaarse geldmiddelen.

Teneinde haar functie van hoedster van de florin naar behoren te kunnen vervullen, kan en zal de Bank geen krediet aan de overheid verlenen om begrotingstekorten te financieren. Het beleid van mijn voorgangers terzake zal ik voortzetten. In dit verband moet worden opgemerkt dat de wetgever doelbewust ervoor heeft gekozen het monetaire beleid niet te doen aansturen door politieke beleidsmakers die bloot staan aan de verleiding "leuke dingen voor de mensen te doen". Dit kan resulteren in hogere collectieve uitgaven, lagere belastingen en in een toename van het financieringstekort. Op het eerste gezicht kan een dergelijk beleid aanvaardbaar lijken. Reeds spoedig zal dat echter leiden tot monetaire financiering gevolgd door deviezenverlies en geldontwaarding.

Geldontwaarding is nu precies hetgeen de Bank moet voorkomen. Vooral met dit doel is zij als autonoom instituut bij wet in het leven geroepen. Door een behoedzaam monetair beleid is de Bank er tot nog toe in geslaagd het vertrouwen in de soliditeit van de florin te waarborgen en de inflatie in bevredigende mate in de pas te doen lopen met die in de Verenigde Staten, onze belangrijkste handelspartner. De heersende financiële stabiliteit heeft in belangrijke mate bijgedragen tot instandhouding van een klimaat dat bevorderlijk is voor de duurzame opvoering van de reële welvaart van de bevolking. De Bank zal dan ook een wakend oog blijven houden op de diverse oorzaken van monetaire financiering zodat een evenwichtige toename van de geldhoeveelheid wordt bewerkstelligd en de deviezenreserves navenant met de economische groei worden uitgebreid.

Laat ik mijn betoog thans afsluiten. Uit het voorgaande zal het duidelijk zijn dat de economie van Aruba het in het algemeen goed doet. Indien wij het hoofd bieden aan de aangeduide schaduwzijden van de huidige snelle economische ontwikkeling, kunnen wij de toekomst met vertrouwen tegemoet treden. Dit geldt evenzeer voor de afgestudeerden; ook zij zijn op de goede weg. Wij feliciteren hen derhalve terecht van harte met het behalen van hun diploma. Hiermee hebben zij een hechte basis gelegd voor hun toekomstige loopbaan. Als zij op de ingeslagen weg voortgaan, zullen zij in het proces van sociaal-economische ontwikkeling een waardige plaats weten te veroveren en op een bevredigende manier bijdragen aan de verdere ontwikkeling van ons land.

Ik dank u voor uw aandacht.

5.3 STUDYING MONETARY AND FINANCIAL STATISTICS

Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, on the occasion of the opening of the Seminar on Monetary and Financial Statistics, September 11, 2000

Ladies and gentlemen,

On behalf of the Centrale Bank van Aruba, I extend a warm “Bon Bini” to you and wish you a fruitful and pleasant stay on our beautiful island. The Bank is honored to host such an important seminar on monetary and financial statistics. We are grateful to be able to offer you this event in cooperation with the International Monetary Fund and the Centro de Estudios Monetarios Latino Americanos. And, of course, I am delighted that the organizing committee invited me to present the opening address.

Let me start with some brief remarks on Aruba. At the beginning of 1986, our country separated from its Dutch Antillean sister islands and obtained an autonomous status within the Kingdom of the Netherlands. The joyous celebration of this event was overshadowed by the social and economic repercussions of a severe recession that originated from the closure of the Lago oil refinery in March 1985, until then the mainstay of the Aruban economy. Our gross domestic product abruptly crumbled by one-third, unemployment surged, and many people emigrated. Thus, a high price had to be paid because of the one-sided structure of our economy.

To reverse the negative socioeconomic trend, the Government initiated a restructuring program. Tourism was vigorously promoted, while loan guarantees and tax holidays were granted to encourage investments. This policy had a positive effect on business activities but imposed large potential financial claims on the public sector. Tourism is now the major contributor to our GDP, and in the meantime, the oil refinery was re-opened. Last year we welcomed almost one million visitors, including some 300,000 cruise passengers.

Presently, our per capita income ranks amongst the highest in the region -- indeed a remarkable achievement for a small country with only limited comparative advantages and few natural resources. However, it should be noted that a rather large part of Aruba's income goes to nonresidents as a remuneration for their contribution to the production process. Fortunately, the prospects for further

growth are promising, partly because Aruba's dynamic private sector is able to benefit from, inter alia, the buoyant economic expansion in the United States, our major trading partner.

Real economic development is supported by a sound monetary and financial environment. Our Bank is responsible for safeguarding the ensuing stability. To achieve this goal, the Aruban florin is firmly pegged to the U.S. dollar at an exchange rate of 1.79. Confidence in the peg is supported by a comfortably high level of foreign exchange reserves. At present, the merchandise import coverage ratio (excluding oil) amounts to an ample five months. The peg serves Aruba well. It keeps our inflation rate roughly in line with that in the United States, and imposes a certain discipline on the government finances. It is also the principal reason why the Bank does not grant any loans to the public sector.

With respect to the theme of this seminar, I should note that the IMF recently published a redraft of the Monetary and Financial Statistics Manual. This document gives a new impetus to the statistical methodologies and techniques to be used, as it goes a step further than its predecessor, the Guide to Money and Banking Statistics issued in 1984. The new document provides us with more explicit and comprehensive guidelines and is consistent with the IMF's manuals on balance of payments and government finance statistics, as well as with the United Nations' system of national accounts. In this way, our insight into the functioning of the economy and the interrelationships between the various sectors is enhanced.

The Monetary and Financial Statistics Manual assists us in producing better data, which strengthen the basis for the policies conducted by central banks. Better statistics also enable us to adhere to the Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies recently adopted by the IMF. The code identifies, among other things, desirable transparency practices for central bankers to follow. It is based upon the notion that the effectiveness of financial policies will be improved if the general public is aware of the policy goals and instruments and if the institutions concerned are held accountable for their actions.

Transparency and accountability also support adhering to the General Data Dissemination Standards (GDDS), a mammoth statistical project initiated by the IMF in 1997. The GDDS aims at improving available data bases, both

quantitatively and qualitatively. It may result in the timely publication of a comprehensive and reliable set of policy relevant statistics. In April 1999, our Bank informed the IMF that Aruba is prepared to participate in this project and to intensify its efforts to meet the ensuing requirements.

My remarks illustrate that several important new developments are emerging in the field of monetary and financial statistics. Although in recent years the Caribbean countries have made significant progress in producing data, recent developments as well as the acceleration of automation processes and the introduction of new statistical techniques imply that many challenges still lie ahead. We must take up these challenges and be prepared to cope with them. Therefore, we should benefit from the unique opportunity provided by this course and learn as much as possible during the coming three weeks. After all, by mastering the principles of the Monetary and Financial Statistics Manual, we will be better equipped to enhance our countries' data bases. In this way, we will be able to make an important contribution to the welfare of our people.

Thank you for your attention.

5.4 THE CHANGING CONTINUITY

Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, at the Seminar on Current Issues in Central Banking, Oranjestad, November 14, 2002

Ladies and gentlemen,

It is a great pleasure for me to have the opportunity to speak to you at this seminar. However, being the last speaker of the day, I am put in a rather uncomfortable position, because my predecessors have taken the ground from under my feet. Fortunately, I can declare that I generally agree with what have been brought forward today. This should not come as a surprise to you. After all, there is consensus that central banks should promote stable money and sound financial systems, albeit that in a number of countries the charter of these banks require them to take account of a wider range of objectives, in particular stimulating economic development and employment. I am pleased that the latter is not the case in Aruba, because in the short term, conflicts may emerge easily between promoting sound financial conditions and the other socio-economic goals. Later on, I will pay some more attention to this matter.

Based on several state ordinances, our central bank is essentially entrusted with conducting monetary policy, supervising financial institutions, as well as with overseeing payment and settlement systems. The Bank's mission statement reflects its responsibility with respect to maintaining the internal and external value of the florin, and promoting the soundness and integrity of the financial system, for the general benefit and well-being of the people of Aruba. All these goals are complementary components of the comprehensive concept of financial stability, which may be defined as a process in which the financial system is able to effectively mobilize funds and adequately allocate these to the various spending components, also when confronted with autonomous shocks. Thus, I may state that safeguarding financial stability as defined here is the Bank's ultimate objective delegated to it by the Government. The legislator does not require the Bank to directly support other goals, nor does the Bank have the discretion to do so. I feel comfortable with this set-up, because it is the legitimate and democratic basis for the Bank to perform its task.

Due to the limited time available for me today, I will confine myself to the macroeconomic aspects of financial stability. I will not discuss its more microeconomic dimensions, despite the fact that these dimensions are becoming

increasingly important. I would only like to mention that the Bank has recently initiated a project to compile macroprudential indicators, while the cooperation between its departments is being strengthened in order to create synergy effects when implementing the various interrelated aspects of the Bank's policy to promote financial stability. Such a state of affairs is of crucial importance for the well-being of the people, because it is supportive to creating a climate conducive to a sustainable well-balanced socioeconomic development. In this respect it is telling that, for instance, a study of the International Monetary Fund has indicated that Caribbean countries with unstable financial conditions perform markedly less in terms of real growth. However, everything has a price. To generate the benefits of financial stability policies should be applied persistently and consistently. At the same time, often a need is felt to take immediate attention to fulfill legitimate wishes. This dilemma may result in giving priority to coping with these wishes at the expense of investing in long-term financial stability. Politicians often think, to quote a well-known proverb, "Après nous le déluge". To counterbalance this attitude of life, we need an autonomous, strong and well-managed central bank, specifically entrusted with the task of safeguarding financial stability, also in difficult economic times. By respecting the Bank's position under all circumstances, the Government of Aruba gives the Bank ample room to realize the goal of monetary policy.

In the course of time, the broad goal of monetary policy has remained unchanged. Here continuity is the catchword. However, the Central Bank Ordinance merely states that the Bank is responsible for the stability of the value of the Aruban florin. No detailed or concrete reference is made to the operational targets or performance indicators to be achieved. The legislator has delegated the decision-making authority required to undertake the task of safeguarding financial stability to the president of the Bank. He de facto possesses target and instrument autonomy, which implies that he is able to promote the goals of monetary policy without political interference. In this way, the Bank is in a position to build a reputation of reliability. However, in these modern times, the president cannot operate as a monetary autocrat. Therefore, a policy benchmark or operational target should be chosen to hold him accountable for the quality of his decisions. Accountability on its turn requires a high degree of transparency and effective communication with all parties concerned. For this reason, and to enhance credibility, the measures taken by the president are discussed with the Board and explained in official memoranda, regular publications and press releases.

At first sight, one would be inclined to use price movements as the prime benchmark referred to above, as is usually the case in industrial countries. After all, these movements coincide with reciprocal variances in the value of money. Given its statutory mandate to promote stable money, the Bank of course closely monitors the available price statistics. The practical importance of this exercise is evident. Many countries, also those in our region, have painfully felt that price increases have serious consequences. In short, they may weaken the economy's international competitive position, induce speculative transactions, discourage long-term productive investments, erode the public's savings, and undermine confidence. On the other hand, price stability generates crucial benefits. It contributes to financial stability, reduces uncertainty about future developments and supports sound economic decisions. On balance, nothing less than the general benefit and well-being of the people is at stake. This indeed justifies delegating the safeguarding of the value of our florin to an autonomous central bank. The more so, because price increases are in essence the result of too much money chasing too few goods, and thus inflation is ultimately a monetary phenomenon.

Against this background, the public demands that the Bank should do its utmost to contain inflation. Before I comment on this matter, it should be noted that, historically, Aruba's price performance has been somewhat disappointing. Since the Bank started operations in 1986, the increase in the consumer price index, the only aggregated price statistic available for the period as a whole, amounted to an annual average of 3.7 percent. This is quite higher than the target of less than 2 percent for the medium term adopted by, among others, the member countries of the European Monetary Union. More worrisome is that Aruba's inflation rate exceeded that of the United States, our major trading partner, as well as that of the other Caribbean countries pegged to the U.S. dollar, by about 0.6 percentage point. A long-lasting inflation differential could eventually weaken confidence in the peg with the U.S. dollar. The peg is the crucial vehicle to contain inflation, as it enables us to import goods and services at relatively favorable and stable prices. Therefore, I do not agree with the view expressed from time to time that an inflation differential with the United States of about one percentage point may be acceptable, due to the diseconomies of scale Aruba is confronted with. In my opinion, we should, endeavor to keep domestic price increases in line with those in the United States, also to contain inflationary expectations. Later, I will indicate how we should achieve this target.

The question now arises if more could have been done by the Bank to keep the Aruban inflation in line with that in the United States. In this respect, one should keep in mind that inflation is caused by various underlying factors unrelated to monetary policy. Looking at the history of Aruba since obtaining the Status Aparte within the Kingdom of the Netherlands, I should note that during the period 1986-1994, an investment boom (mainly financed by foreign funds) and the subsequent expansion in tourism led to a surge in real gross domestic product of on average 10 percent per annum. As a result, the actual production exceeded the output potential, and we were confronted with, inter alia, labor and housing shortages, as well as with technical and organizational bottlenecks. The overheated economic conditions were reflected in increases in the various domestic cost components in excess of factor productivity rises. Following less buoyant investment and tourism activities, the growth rate decelerated to a more sustainable annual average of some 4 percent during the second half of the nineties. Even so, excessive cost increases continued, while expansionary budgetary policies were pursued. These nonmonetary factors kept inflation generated by domestic factors at a high rate.

Given these multiple causes of inflation, it is obvious that its rate cannot be effectively controlled by one single instrument, also because from time to time external price shocks occur, inter alia, ensuing from erratic movements in world market oil prices. Under such circumstances, achieving success in combating inflation is only feasible via implementing a well-balanced and harmoniously coordinated mix of policies, which aims at keeping the demand for goods and services more or less in line with the available supply. Moreover, the effect of the diseconomies of scale and the external price shocks referred to earlier should be mitigated by strictly containing the various domestic cost components. Particularly important is that wage increases are kept in line with productivity growth, because wages are a dominant component of total production costs in a service economy and tourists simultaneously demand low prices and high quality. Due to the indicated nonmonetary causes of inflation, the Bank cannot be held fully accountable for the decline in the internal value of the florin. Consequently, I must conclude that the public demands more with respect to containing inflation than the Bank can actually deliver by itself.

In a small, open economy as the Aruban, the net foreign assets position of the money-creating institutions is a somewhat more adequate benchmark to evaluate the effectiveness of monetary policy. Of course, this variable is also dependent on a number of nonmonetary factors, particularly tourism revenue

and the inflow of foreign capital to finance investments. Even so, the Bank is able to better and more directly regulate this variable by controlling the domestic sources of money creation. Here, one should keep in mind that of every florin brought into circulation eventually an estimated two-thirds is used to finance imports of goods and services. Thus, due to Aruba's economic structure and the associated exceptionally high import ratio, additional spending of the economic subjects financed by domestic money creation is almost immediately and strongly reflected in the monetary reserves, and much less in the general business activities and the value added. A decline in reserves should be considered as an early-warning signal. Eventually, such a decline may adversely affect the public's confidence in the maintenance of financial stability, and may undermine the effectiveness and credibility of the Bank's policy. Although I am not an orthodox mercantilist, I am convinced that in the case of Aruba having a sufficiently large monetary reserve is essential for maintaining financial stability.

In the light of the above, a clear quantitative benchmark for the monetary sector's net foreign assets position has been formulated. The aim is to keep the twelve-month moving average ratio of merchandise imports (excluding oil) to the net foreign assets within a 5 to 6 months range. By international standards this is a rather ambitious operational target. However, in my opinion such a target is not extravagant, because the economy of Aruba may easily be thrown out of course by monetary and balance of payments shocks. Additionally, the possession of a sufficient stock of monetary reserves may, to a certain extent, enable the Bank to mitigate the impact of business cycles and of adverse external developments. To be able to do this, one should put away something for a rainy day. That is exactly what the Bank has done. As a result, the import coverage ratio gradually increased from a low of just above 3 months at the end of the eighties to the present high of 7.3 months. Since 1999, the ratio is well above the lower limit of its target range.

As President of the Bank, I am proud to be able to state that monetary discipline and prudence have contributed to the indicated strengthening of Aruba's reserve position. In this respect, the containment of bank lending has been of decisive importance. So far, the Bank had to rely on direct measures of credit control, due to institutional constraints, including in particular the absence of well-functioning money and capital markets. In 1988, a credit ceiling system had to be introduced to reverse a weakening trend in the reserves. The basic principle

for calculating this ceiling was the notion that autonomous monetary impulses originating from the money-creating activities of the banks may be contained if the increase in credit is roughly kept in line with the nominal growth in gross domestic product. With a brief interruption during 1999, this system remained in place until the beginning of this year.

I accept that taking recourse to direct credit control for a long period of time generally has its shortcomings, which may include the hindering of competition, the freezing of market shares, disintermediation, and the accumulation of excess liquidity in the banking system. However, regulating commercial interest rates via monetary policy in Aruba was so far not feasible, also due to the inflexibility of these rates, partly brought about by the oligopolistic structure of the banking sector and the modest foreign competition on the domestic credit market. Given these circumstances, and on the basis of our long-standing experience, I am inclined to say that in the past the results of the credit ceiling system have been quite acceptable. The banks have grosso modo adhered to the monetary guidelines, while the Bank has been flexible enough to experiment with the system, to adapt it to the ever changing economic conditions, and to take account of the specific needs of the individual banks. An additional device of the Bank's monetary policy has always been that (as required by law) measures are only taken after consulting the representative organizations of the financial institutions. Regular and open discussions are also held with individual banks. Via these contacts a breeding ground for exercising moral suasion has been created, which is the major vehicle to ensure the success of monetary policy in Aruba.

By way of experiment, the Bank suspended the credit ceiling in 1999. However, it had to be re-introduced shortly thereafter, due to a subsequent sharp acceleration in lending. At the beginning of 2002, the direct credit control system was once again suspended, following a marked slowdown in the increase of the demand for credit associated with the shrinkage in the real gross domestic product, which started in 2001 after 15 years of uninterrupted expansion. This turnaround in the general economic climate was mainly brought about by the cyclical downturn in the United States and international political uncertainties, which disproportionately hit the tourism industry, as well as by the subdued domestic investment activities. Furthermore, official lending rates were reduced somewhat to stimulate the financial institutions to bring commercial interest rates more in line with the prevailing conditions. The actions were indeed followed by some decline in market rates, but these remain rather high.

Presently, discussions are held with the banks aimed at further reducing interest rates for productive and housing projects. To be able to do so, inter alia, efficiency improving measures should be taken by the financial sector.

The suspension of the credit ceiling, which could only be realized thanks to the available buffer in monetary reserves, contributed to a renewed acceleration in the increase in bank lending. During the first ten months of 2002, bank credit expanded by an ample 7 percent compared to 3 percent during the corresponding period one year earlier. Even so, real gross domestic product is now expected to shrink for the second consecutive year, probably by about 3 percent. Subsequently, the monetary reserves have declined somewhat. Moreover, the inflation differential with the United States has widened, i.e., to about 1.5 percentage points. In this respect, it is rather disappointing that a business perception survey, conducted by the Bank for the second quarter of 2002, has indicated that in many companies wage costs continue to rise, often faster than the rate of inflation, despite the present cyclical downturn and the decline in profitability and in employment opportunities. Therefore, the Bank closely monitors the movements in the relevant statistics and is re-evaluating its monetary policy stance. We are now also investigating if the time is ripe to gradually introduce more market-based monetary instruments, whereby the Bank endeavors to regulate the credit potential of banks via manipulating their free liquidity position by means of an effective monetary cash reserve, as well as through the issue of certificates of deposits and changes in its short-term interest rates.

The above indicates that credit growth does not necessarily induce a sufficient increase in general business activities. Just as in the case of combating inflation, the effectiveness of monetary measures to support growth and employment should not be overrated. Although domestic money creation stimulates spending in the short term, it will result in increased imports of (mainly consumer) goods and services which may weaken the balance of payments, while its eventual effect on domestic production is only limited. In the longer run, large monetary imbalances may even adversely affect growth, because investments are discouraged by the ensuing uncertainty in the markets. Particularly, in small open economies an excessive increase in credit may easily boomerang. Thus, the present decline in tourism cannot adequately be compensated by aggressively increasing domestic bank credit. These observations should not come as a surprise. After all, sustainable growth can only be generated by nonmonetary factors such as dynamic entrepreneurship, know-how, an adequate institutional

framework, the containing of domestic costs, a higher factor productivity, and, in the case of a small open economy, also by a favorable international economic climate. In addition, the quality of the fiscal policy is of decisive importance.

Unfortunately, in contrast to the Bank, the government has not been able to sufficiently benefit from the period of boom. On the contrary, the boom required the government to do all sorts of complementary outlays, while many large companies had to be granted tax holidays to encourage them to invest in Aruba. Consequently, no financial buffers have been created for the present rainy day. Actually, the opposite has occurred. Available reserves to repay maturing bonds were depleted, while deposits in the Hotel Guarantee Fund were gradually scaled down and, finally, discontinued in May 2000. Because tax revenue amounts to only some 18 percent of gross domestic product, consumptive spending is relatively high, and serious financial setbacks have occurred, growing budgetary deficits have re-emerged since the mid-nineties, also due to a weakening fiscal discipline. Since then the public debt has increased steadily to an ample Afl. 1.2 billion or almost 40 percent of gross domestic product. Due to its continuous liquidity shortages, the government is now hardly able to give the much needed stimulus to the economy, inter alia, by stepping up investments in infrastructure. Fact is that these investments have been scaled down in recent years, also due to organizational problems at the Fondo Desaroyo Aruba.

Therefore, during my discussions with the minister of Finance, I encourage him to intensify his efforts to thoroughly restructure the public finances. On several occasions, the Bank has extensively advised what measures should be taken in this respect. It all boils down to containing consumptive spending, stimulating viable public investments, modernizing the tax system, and making adequate financing arrangements. These are difficult and, on the short term, unpopular tasks. However, there is little choice, because we should mitigate the risk that the budgetary problems will induce monetary and balance of payments problems. The Bank also contributes to mitigating this risk by adhering to the principle of not granting credit to finance budgetary deficits, despite the provision in the Central Bank Ordinance that advances may be given to meet temporary cash requirements resulting from seasonal differences between revenue and public expenditure during a fiscal year. Like my predecessors, I cherish this principle as the second cornerstone of our monetary policy. After all, experiences of many countries clearly demonstrate that making concessions in this respect opens the gate for serious monetary and balance-of-payments disequilibria. I am convinced, that on this issue there has been full agreement with the successive

ministers of Finance. They also have been well aware of the repercussions of financing budgetary deficits with domestic money creation.

Let me now conclude. Aruba has once again reached a crossroads in its short, but eventful history. After a notably long period of buoyant economic growth, we are now confronted with the challenge to reverse the current cyclical downturn, revitalize our economy, and diversify the production structure. With this aim a new strategic plan should be formulated and implemented, in close cooperation with the labor unions and employers' organizations. This public-private partnership has borne ample fruits in the past, and is rightly seen as Aruba's key critical success factor. We must therefore build on this strategy, with the various players adhering to their own specific responsibilities, but without losing sight of the general interest of the people of Aruba. In this framework, good and transparent public governance should be pursued, while entrepreneurs should take more initiatives with respect to implementing feasible projects. Hopefully, the forthcoming national dialogue will result in a social accord also on hot issues such as containing wage costs, the general health insurance, and the public sector pension system. Under the current economic circumstances, it would be wise to roughly freeze major domestic cost components for the coming two years to encourage investments and to improve Aruba's international competitive position. This is essential to, inter alia, support the tourism industry. Now deeds, not words are needed. We cannot afford ending up in a situation where, after all is said and done, more is said than done. Swift and decisive actions are required.

The Bank stands ready to actively contribute to overcoming the present delicate episode in our history. As in the past, its main objective will be to safeguard financial stability to create a climate of confidence conducive to sustainable development. The Bank will continue to pursue sound policies, thereby maintaining a delicate balance between policy consistency and flexibility to bring our economy again into smoother waters. When performing its tasks, it will as always adhere to the relevant international standards for effective central banking and to the rules of good corporate governance. The Bank is determined to continuously enhance its organizational efficiency and effectiveness to be well-equipped and remain credible. With inspiration, the Bank will make all legitimate efforts to fulfill its responsibilities towards the people of Aruba.

Thank you for your attention.

5.5 WERKEN AAN FINANCIËLE STABILITEIT

Voordracht door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, voor de Vereniging van Economisten in Suriname, Paramaribo, 29 december 2003

Dames en heren,

Met genoegen heb ik de uitnodiging aanvaard om vandaag voor u een voordracht te houden. Het doet mij goed dat ik het woord tot u mag richten nu wij aan de vooravond staan van de introductie van de Surinaamse dollar, een historisch moment in de geschiedenis van ons geldwezen. Ik ben ook verheugd om te kunnen constateren dat de Vereniging van Economisten in Suriname groeit en bloeit, te meer omdat ik gedurende de eerste helft van de jaren zeventig in haar bestuur heb gezeten samen met collega Jozef Brahim, Theo van Philips en Ed Müller. In die tijd was de heer Donner hoogleraar economie aan de Juridische Faculteit van de Universiteit. Ik noem hem omdat ik nog kort geleden een brief heb ontvangen waarin hij vroeg om een exemplaar van mijn proefschrift. Als goed econoom stuurde hij mij bij wijze van tegenprestatie twee door hem geschreven boekjes met korte verhalen. Een daarvan handelt over in het buitenland woonachtige Surinamers die weleens de onhebbelijke neiging vertonen bij een vakantie in hun geboorteland hun gastheren de les te lezen.

Laat ik u in dit opzicht gerust stellen. Het is geenszins mijn bedoeling in deze gewoonte te vervallen. Anderzijds mag u van mij niet verwachten dat ik hier allerlei nieuwe gedachten zal presenteren. Er is immers een kader van economen dat gedurende de afgelopen veertig jaar reeds veel kundige adviezen over onze economie heeft gegeven. Het probleem is dan ook niet dat wij niet weten wat er moet worden gedaan om de welvaart te vergroten, maar veeleer dat wij niet doen wat wij weten wat we moeten doen. Daarom wil ik vanavond enkele van deze adviezen wederom onder uw aandacht brengen, maar vooral ook een hart onder de riem steken van de monetaire autoriteiten die met de invoering van de nieuwe munt een moedige stap in de goede richting zetten. Deze introductie moet niet worden gezien als louter een technische operatie gericht op het vergemakkelijken van de afwikkeling van betalingen en op het drukken van de daarmee gemoeide transactiekosten. De munthervorming is veeleer een expressie van hun vastberadenheid een nieuwe start te maken en in het vervolg doelbewust en consistent een beleid te voeren dat prioriteit geeft aan het totstandbrengen van financiële stabiliteit, teneinde een klimaat te scheppen dat bevorderlijk is voor vergroting van onze welvaart en welzijn.

Het moment van de invoering van de Surinaamse dollar is goed gekozen: de economie is thans op een belangrijk kruispunt terechtgekomen. Na twee decennia van steeds terugkerende turbulentie op de valutamarkt laat sinds kort de wisselkoers een zekere stabilisatie zien. Het inflatietempo daalt en de kredietverleningsrente begint terug te lopen. Tezamen met een verhoogde investeringsactiviteit in de private sector heeft deze rust bijgedragen tot het op gang komen van een hernieuwd groeiproces. Sedert 2001 is het volume van het bruto binnenlands product met gemiddeld ruim 4 procent per jaar gestegen, terwijl de vooruitzichten voor de middellange termijn uitstekend zijn mede gelet op de voorgenomen uitvoering van enkele grootschalige investeringen ter exploitatie van onze natuurlijke hulpbronnen. De monetaire autoriteiten geven met het in omloop brengen van de nieuwe munt een duidelijk signaal dat het hen ernst is met het ondersteunen van dit ontwikkelingsproces.

Hun visie is thans wezenlijk verschillend van het gevoerde beleid gedurende het grootste deel van de jaren tachtig en negentig. Eindelijk geven zij er blijk van te beseffen dat financiële stabiliteit niet als vanzelf komt; daar moet een prijs voor worden betaald onder meer in de vorm van het intomen van de bestedingsneiging van de economische subjecten. Dit vereist een voortdurende discipline. Aan die discipline heeft het evenwel in het verleden ontbroken. In een onlangs gehouden lezing voor de Vereniging heeft de president van de Centrale Bank van Suriname de achterliggende oorzaken hiervan op treffende wijze samengevat. Ik kan dan ook volstaan met de voor mijn betoog essentiële constatering dat gedurende de aangeduide periode een uiterst kwalijk budgettair beleid is gevoerd, dat is geacomodeerd door een expansief en onverantwoord monetair beleid.

De hiermee samenhangende buitensporige binnenlandse geldcreatie door de overheid leidde tot het als sneeuw voor de zon wegsmelten van de eertijds zo comfortabele officiële deviezenvoorraad, een galopperende inflatie, nominaal stijgende rentetarieven, een steeds verder depreciërende munt, aantasting van de soliditeit van de staatsbanken en een verontrustend vertrouwensverlies. Mede door een verstikkende regelgeving verslechterde het investeringsklimaat zodanig dat Suriname op een door de UNCTAD in 2002 ter zake opgestelde ranglijst de laatste plaats innam. Door dit samenstel van negatieve reacties raakten productieve en bonafide ondernemingen alsook gezinshuishoudingen in het slop en werden de problemen van de overheid groter. Aldus kwam de volkshuishouding in een vicieuze cirkel terecht die uitmondde in een langdurige recessie. De aangeduide periode kenmerkte zich door daling van de gemiddelde

welvaart en welzijn van de burgers en door verwaarlozing van de beschikbare kapitaalgoederenvoorraad. Tegelijkertijd verloor het geld zienderogen haar functies van rekeneenheid, ruilmiddel en oppotinstrument; dit weerspiegelde zich in een snel opkomende dollarisatie. Illustratief is dat momenteel bijna de helft van de bancaire deposito's en de verstrekte kredieten in buitenlandse valuta zijn gedenomineerd. De dollarisatie brengt haar eigen nadelen met zich mee: zij vermindert de uit het circulatiebankbedrijf te behalen winst en bemoeilijkt het risicobeheer door de banken.

De in Suriname opgedane pijnlijke ervaringen bevestigen hetgeen vele andere landen vóór haar hadden meegemaakt. Ook alhier is onomstotelijk gebleken dat een populistisch overheidsbeleid, zogenaamd gericht op het ondersteunen van de zwakken in de gemeenschap, in het algemeen uitmondt in ondergraving van de financiële stabiliteit en van het vertrouwen van het publiek. Hierdoor blijven productieve investeringen achterwege en wordt de koopkracht van de burgers aangetast. Monetaire financiering leidt niet tot duurzame extra welvaart. Integendeel! Zij gaat vooral ten koste van de zwakken in de gemeenschap. Dit beleid werkt per saldo averechts. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de steun van de bevolking voor een beleid gericht op het bereiken van financiële stabiliteit groeit. Steeds meer personen zijn bereid de hiervoor te brengen offers te aanvaarden.

Het is verheugend dat de autoriteiten hierop inspelen en trachten het ontluikend vertrouwen bij het publiek te vergroten, mede door juridische waarborgen af te kondigen die dienen te verhinderen dat weer toevlucht wordt genomen tot een expansief budgettair en monetair beleid. Van eminent belang acht ik de in 2002 tot stand gekomen Wet op de Staatsschuld, die de verantwoordelijke beleidsvoerders verplicht de binnen- en buitenlandse schuld onder respectievelijk 15 en 45 procent van het bruto binnenlandse product te houden. Hierdoor moet de begrotingsdiscipline worden vergroot. Daadwerkelijke discipline is overigens reeds in zekere zin in het begin van 2003 getoond. Toen nam de overheid een nieuw initiatief om haar financieringstekort te elimineren en werd het monetaire beleid verstrakt.

Ik ondersteun de onderliggende filosofie van de genoemde wet. Niettemin is ter zake voorzichtigheid geboden. De wet biedt namelijk nog voldoende ruimte voor schuldvergroting. Ik wijs hierbij erop dat volgens gegevens van het Internationale Monetaire Fonds de totale overheidsschuld per ultimo

2003 bijna 47 procent van het bruto binnenlands product beloopt, waarvan 32 procent betrekking heeft op de buitenlandse schuld. Hier komt bij dat de ruimte voor het aangaan van de leningen groter wordt naarmate het binnenlandse product groeit. Mede gelet op de vooralsnog beperkte terugbetalingscapaciteit van de overheid stel ik derhalve voor bij de begrotingsopstelling uit te gaan van een strengere norm. Naar analogie van de door de Schuldencommissie Nederlandse Antillen en Aruba onder leiding van dr. jhr. Van Lennep in 1996 gedane aanbevelingen, adviseer ik om ter zake als uitgangspunt te kiezen dat de nominale overheidsschuld gecorrigeerd voor de inflatie constant dient te blijven en dat alleen incidenteel mag worden geleend voor grootschalige productieve projecten. Bij toepassing van deze norm zal (in tegenstelling tot hetgeen de Wet op de Staatsschuld toelaat) het structurele financieringstekort nul zijn en de schuld in procenten van het binnenlandse product afnemen door de groei van de economie.

Voorts wijs ik erop dat de ervaring leert dat bij wetten inzake het overheidshandelen het risico bestaat dat de daarin vastgelegde beperkingen, veelal met instemming van de volksvertegenwoordiging, worden versoepeld op het moment dat zij hun nut moeten bewijzen. Van doorslaggevend belang is derhalve de vraag hoe de autoriteiten in de praktijk met de aan hen gegeven speelruimte omgaan. Zij dienen ook in moeilijke tijden een consistent en vasthoudend beleid te voeren gericht op het bereiken van financiële stabiliteit. Aan het zwalkende beleid, dat zo kenmerkend was voor de afgelopen jaren, moet voorgoed een einde komen.

Essentieel voor het welslagen van het nieuwe beleid is verder dat de bevolking het in voldoende mate draagt. In dit opzicht rust een bijzondere verantwoordelijkheid op de sociale partners die actief dienen mee te werken aan de vormgeving en uitvoering van het beleid en hun achterban daarbij moeten betrekken. Aan het publiek moet duidelijk worden gemaakt dat het werken aan financiële stabiliteit geen makkelijke opgave is en dat het enige tijd zal duren alvorens een daarop gericht beleid voldoende vruchten afwerpt. Op macro-niveau gaat het dan met name om het tot stand brengen van de drie onderling samenhangende evenwichten, te weten budgettair, monetair en betalingsbalansevenwicht, terwijl op micro-niveau de structuur, de effectiviteit, de soliditeit en de integriteit van het financiële apparaat te allen tijde dienen te worden gewaarborgd, mede door een adequaat toezicht. Anderzijds moet het publiek niet langer accepteren dat de beleidslieden zich niet houden aan

de spelregels van een gezond financieel beleid en hen daarop zo nodig ook aanspreken.

Het in evenwicht brengen van de overheidsbegroting kan in principe geschieden door opvoering van de inkomsten, vermindering van de uitgaven of door een combinatie van maatregelen. Bij de concrete keuze van het beleidsinstrument dient men zich met name af te vragen wat de invloed daarvan zal zijn op de reële economie. Hierbij moet worden bedacht dat naar internationale maatstaven het beslag van de Surinaamse overheid op het beschikbare binnenlandse product reeds omvangrijk is, te weten circa 30 procent. De oplossing van haar financieringsprobleem moet derhalve niet primair worden gezocht in verhoging van de gemiddelde belastingdruk. Er is nog wel ruimte voor verbetering van de belastinginning en vergroting van het aan de overheid toevallende deel van de uit de exploitatie van de natuurlijke hulpbronnen te verkrijgen netto opbrengsten, waardoor dan andere belastingen kunnen worden verlaagd. Voorkomen moet worden dat een te hoge belastingdruk het particuliere initiatief ontmoedigt, de concurrentiepositie van ondernemers verzwakt en de inflatie aanwakkert. Naar mijn oordeel is het financieringsprobleem veeleer het gevolg van een verkeerde besteding van de beschikbare middelen. Illustratief is dat van deze middelen nauwelijks eentiende deel wordt benut voor kapitaaluitgaven. De overheid consumeert derhalve te veel, spaart niet en investeert te weinig. Bijgevolg is haar bijdrage aan de binnenlandse productie te beperkt.

Naar mijn stellige overtuiging vereist duurzame vergroting van de welvaart terugdringing van de rol van de overheid in de volkshuishouding en opvoering van de zelfwerkzaamheid van de burgers. Hiervoor is niets minder dan een ware cultuuromslag nodig, omdat men sinds jaar en dag geneigd is te veel van de overheid te verwachten. Een gevolg hiervan is dat niet minder dan 25 procent van de economisch actieve bevolking in de publieke sector werkzaam is. In de andere Caribische landen beloopt dit aandeel gemiddeld 10 procent. Alleen al aan lonen en salarissen is de overheid een equivalent van 18 procent van het binnenlandse product kwijt. Mede door een verkeerd aanstellingsbeleid kenmerkt het Surinaamse ambtenarenapparaat zich voorts door een oververtegenwoordiging in de lagere rangen en een nijpend gebrek aan gekwalificeerd en gemotiveerd personeel, waardoor haar productiviteit en effectiviteit bedroevend laag zijn.

Volgens moderne opvattingen over de overheidsfinanciën dient het ambtenarenapparaat slank en slagvaardig te zijn en zich bezig te houden met

de doelmatige uitvoering van een beperkt aantal kerntaken. In dit verband vraag ik de aandacht voor de opvattingen inzake de New Public Management die in het buitenland sedert het begin van de jaren tachtig in toenemende mate ingang vinden. Uitgangspunten hierbij zijn vooral het duidelijk formuleren van de te bereiken doelstellingen van het overheidshandelen, het verrichten van prestatiemetingen en het verhogen van de transparantie en controle. Op deze wijze moet het functioneren van de overheid worden verbeterd. Daartoe is nog voldoende ruimte: ten eerste omdat zij te omvangrijk is, waardoor zij de macro-economische groei hindert; ten tweede is de overheid bij te veel activiteiten betrokken en is haar bemoeizucht te groot, onder meer via allerlei verstoringe regelgevingen; en ten derde zijn haar werkmethoden in vergelijking met het bedrijfsleven niet effectief en inefficiënt.

U zult het met mij eens zijn dat deze kritiek zonder meer van toepassing is op de Surinaamse situatie, waaraan ik nog zou willen toevoegen dat de overheid met haar activiteiten ook allerlei sociaal geaarde en patronage-achtige doeleinden nastreeft, waardoor zij meer gelijkenis toont met een verzorgingsinstituut dan met een bedrijfsmatig functionerende entiteit. Deze gedachte vinden wij terug in een onlangs verschenen krantenartikel waarin ir. Kalloe erop wees dat als gevolg van een en ander het per capita inkomen van Suriname beduidend kleiner is dan dat van Aruba, ondanks het relatieve gebrek aan natuurlijke hulpbronnen aldaar. Ik wil hieraan toevoegen dat de kracht van Aruba vooral ligt in een vruchtbare samenwerking tussen een alerte overheid, dynamische werkgeversorganisaties en gematigde vakbonden. In algemene zin stellen de zogenaamde neo-institutionalisten dat economische ontwikkeling een deugdelijk openbaar bestuur vereist dat consistent, inzichtelijk, voorspelbaar en betrouwbaar is en waarbij aan het private initiatief en de ondernemingsgeest de ruimte tot ontplooiing wordt geboden. Mede door de lage kwaliteit van het Surinaamse ambtenarenapparaat voldoet, volgens een recent rapport van de Foreign Investment Advisory Service, bijvoorbeeld de in 2001 aangenomen Investeringswet niet aan de daaraan te stellen eisen. De in dit kader op te richten agent, InvestSur, zal immers louter fungeren als administrateur van toe te kennen goeddeels fiscale stimulansen en niet als een actieve promotor van investeringen. Dit voorbeeld illustreert dat er behoefte is aan het, in samenspraak met de private sector, vereenvoudigen, stroomlijnen en moderniseren van de economische wet- en regelgeving, alsook aan het elimineren van allerlei administratieve hindernissen.

Ofschoon de laatste tijd in Suriname de samenwerking tussen de overheid en de private sector wat verbeterd is, met betrekking tot de herstructurering van de overheid tot nog toe te weinig daadwerkelijk bereikt ondanks de vele reeds gegeven adviezen, de goede voornemens en de inschakeling van internationale experts van onder meer de IDB en de UNDP. Naar mijn oordeel is deze onbevredigende situatie mede het gevolg van het feit dat men met het instandhouden van het bestaande apparaat meerdere doeleinden nastreeft, zowel economische als sociale en politieke. Nu heeft Nobelprijswinnaar Tinbergen eertijds erop gewezen dat een vraagstuk alleen doelmatig kan worden opgelost indien het aantal doeleinden gelijk is aan het aantal beschikbare instrumenten. Tegen deze achtergrond geef ik in overweging het apparaat te splitsen in twee delen. Het eerste deel dient uitsluitend te bestaan uit inzetbare krachten die in staat zijn een pakket van kerntaken doelmatig ten uitvoer te brengen. Deze krachten worden beoordeeld op de kwaliteit van de door hen geleverde prestaties en dienen een aan de private sector gelijkwaardige beloning te ontvangen. Het resterende deel van het apparaat dient te worden ondergebracht in wat ik (naar Curaçao's voorbeeld) een mobiliteitscentrum zou willen noemen. Dit centrum moet de betreffende personen via bijscholing en begeleiding gedurende een periode van ten hoogste twee jaar met behoud van het huidige salaris klaarstomen voor heropname in het arbeidsproces. Degenen die zich niet kwalificeren voor herplaatsing krijgen een redelijke wachtgeldregeling aangeboden. Op deze wijze wordt voorkomen dat het herstructureringsproces leidt tot sociale onvrede en ondergraving van het maatschappelijke draagvlak, waardoor het ten uitvoer brengen van dit proces in gevaar komt.

Wij moeten ons niet laten ontmoedigen door het feit dat herstructurering op korte termijn geld kost; er moet immers geïnvesteerd worden alvorens kan worden geoogst. Aan een dergelijke herstructurering valt echter niet te ontkomen, omdat er bij de huidige opzet alleen verliezers zijn: de overheid die de totale kosten van het apparaat niet kan opbrengen, mede waardoor productief geaarde bestedingen worden verdrongen; de ambtenaren, die een mager loon ontvangen dat bovendien aan erosie bloot staat als gevolg van de inflatie; en het publiek dat het moet stellen met diensten van lage kwaliteit waarvan het aanbod niet afgestemd is op de vraag. Door deze labiele situatie bergen de overheidsfinanciën het voortdurende risico in zich van verstoring van de financiële stabiliteit. Het inwilligen van de looneisen van de ambtenaren leidt immers (zoals wij nog onlangs in 2002 hebben ervaren) tot een financieringstekort, monetaire financiering, depreciatie van de valuta en

versnelling van de inflatie. Bij het niet toegeven aan deze eisen zal anderzijds de sociale onvrede blijven knagen. Aldus worstelen de beleidsvoerders met een gigantisch dilemma.

Ervan uitgaande dat de overheid de te ontvangen middelen in meerdere mate dient te gebruiken voor productieve bestedingen biedt naar mijn oordeel slechts sanering van het overheidsapparaat een uitweg uit deze situatie, hetgeen ook een noodzakelijke vereiste is om de koers van de Surinaamse dollar duurzaam te beschermen. In dat geval voorkomt men dat ten aanzien van het budgettaire en monetaire beleid de geschiedenis zich herhaalt. Ik ben verheugd dat binnenkort aan de Centrale Bank een krachtiger wettelijk mandaat zal worden verleend om bij te dragen aan het tot stand brengen van financiële stabiliteit. Zij zal dan, mede met behulp van de inmiddels vernieuwde wetgeving op het gebied van het toezicht op kredietinstellingen, beter in staat zijn te bevorderen dat de stijging van de geldhoeveelheid in de pas loopt met de groei van het volume van de algemene bedrijvigheid. Hierdoor voorkomt men dat met te veel geld op te weinig goederen wordt gejaagd en dat aan de inflatie nieuwe impulsen worden gegeven.

Mede door versterking van de positie van de Centrale Bank dient het gevaarlijke instrument van de binnenlandse geldschepping definitief uit handen van de overheid te worden genomen. In dit kader moet ik echter opmerken dat ook in de nieuwe wet te ruime mogelijkheden zijn voor het doen van een financieringsberoep op de Centrale Bank. Ik zou derhalve willen adviseren deze mogelijkheden verder te beperken. Ik wijs erop dat bijvoorbeeld na de oprichting van de Europese Centrale Bank de mogelijkheid tot het verlenen van krediet aan de overheid ook in de nationale wetgeving geheel is geschrapt. Voorts verstrekt de Centrale Bank van Aruba nimmer enig krediet aan de overheid ofschoon de wet daartoe wel de ruimte biedt. Dankzij het feit dat politici dit beleid accepteren en het publiek een aversie heeft tegen monetaire financiering is de koers van de Arubaanse munt ten opzichte van de Amerikaanse dollar nog steeds 1,79. Vanuit deze plaats geef ik de Surinaamse autoriteiten in overweging deze goede voorbeelden te volgen. Derhalve adviseer ik de minister van Financiën, vooruitlopende op de wetswijziging, een gentlemen's agreement met de president van de Centrale Bank af te sluiten waarin wordt vastgelegd dat hij geen gebruik zal maken van zijn bevoegdheid voorschotten bij de Bank op te nemen ter dekking van zogenaamde seizoenmatige financieringsbehoeften van de overheid.

Door een dergelijk duidelijk signaal af te geven zal de geloofwaardigheid van de monetaire autoriteiten worden vergroot en het publiek des te meer beseffen dat het hen ernst is met hun streven de stabiliteit van de Surinaamse dollar te beschermen. Vertrouwen van het publiek in de kracht van deze valuta is essentieel om van de op handen zijnde emissie een duurzaam succes te maken en het dollarisatieproces om te keren. Juist om dit vertrouwen te doen toenemen pleit ik er evenzeer voor tegelijkertijd met de invoering van de munt de restanten van het systeem van meervoudige koersen geheel te elimineren ook omdat hierdoor de export wordt belemmerd. Met de koers mag evenmin worden gespeeld door bepaalde essentiële importen te subsidiëren. Wel zou de Centrale Bank van tijd tot tijd op de valutamarkt kunnen interveniëren in geval van verstoringen van incidentele aard. Teneinde daartoe in staat te zijn dient zij haar officiële reservepositie te versterken, hetgeen op haar beurt de noodzaak tot het voeren van een op financiële stabiliteit gericht beleid accentueert.

Laat ik mijn betoog afronden. In essentie heb ik naar voren gebracht dat een adequaat financieel en monetair beleid onmisbaar is voor het duurzaam herstellen van de rust op de valutamarkt en om de waarde van de Surinaamse dollar te beschermen. Dit beleid zal een klimaat scheppen dat productieve investeringen stimuleert. De beschikbare (op comparatieve kostenvoordelen gebaseerde) ontwikkelingsmogelijkheden zullen dan beter worden benut. Uiteraard moeten deze maatregelen worden aangevuld met een structuurbeleid. Ik breng in herinnering dat gemeten aan het aantal beschikbare natuurlijke hulpbronnen per hoofd van de bevolking Suriname in potentie gerekend wordt tot het 17e rijkste land ter wereld, terwijl het qua per capita inkomen slechts een 102e plaats inneemt. Er is derhalve nog voldoende ruimte voor uitbreiding van de productie en export. Ik zie de toekomst van de economie van Suriname met vertrouwen tegemoet en wens u allen veel wijsheid, kracht en doorzettingsvermogen toe bij het volbrengen van de zware, doch haalbare opdracht om alhier een acceptabel welvaarts- en welzijnsniveau tot stand te brengen.

Ik dank u voor uw aandacht.

ONTWIKKELINGEN IN DE FINANCIËLE SECTOR

6

6.1 BUILDING FOR THE FUTURE

Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, on the occasion of the laying of the cornerstone for the new head office of First National Bank of Aruba N.V., April 18, 2000

Ladies and gentlemen,

I am delighted that Mr. Edwin Tromp invited me to place the cornerstone for the new head office building of the First National Bank of Aruba. The start of this building is an important and memorable event. It symbolizes the confidence of the investors and their shareholder, the Royal Bank of Trinidad & Tobago, in Aruba's future. I must note that the First has always demonstrated confidence in our country. I recall that the bank started its operations in early 1987 at a time when the economy was just recovering from a serious recession caused by the closure of the oil refinery, then the mainstay of our economy.

Aruba has not disappointed First's expectations. With technical assistance from the IMF, the financial support of our mother country, and last but not least, our own efforts, creativity, and entrepreneurship, we succeeded in reversing the recession in a short time. The government in a close partnership with the dynamic private sector succeeded in creating a mature tourist industry. We now welcome one million guests a year, about 300,000 of which are cruise passengers. Our per capita domestic product ranks amongst the highest in the region -- a major achievement for a small island economy.

There is also good news from the financial front. The Centrale Bank van Aruba succeeds in maintaining the internal and external value of the Aruban florin as well as safeguarding the stability and integrity of the financial sector under its supervision. Monetary stability is ensured by pegging the Aruban florin to the U.S. dollar. Maintaining this fixed parity is the cornerstone of the Bank's monetary policy. Confidence in the peg is supported by the comfortable level of our foreign exchange reserves. Presently, we have sufficient reserves to finance

some 5 months of imports (excluding oil). The peg is serving Aruba well. It keeps our inflation rate roughly in line with that in the United States, our main trading partner. Additionally, the peg imposes a certain discipline on the government finances, which is accentuated by the Bank's principle of not granting any loan to the public sector.

Generally, our banking sector also is doing well. These banks and some other credit institutions are supervised by the Bank on the basis of the 1998 State Ordinance on the Supervision of the Credit System. We are actively promoting the strength of the financial sector and discouraging the possible misuse of this sector for money-laundering. Supervision is important because of the close correlation between the strength and reputation of a country's financial sector, on the one hand, and its macroeconomic performance, on the other. I am happy to state that Aruba's supervisory framework, as well as its anti-money-laundering legislation, are presently largely in compliance with international standards.

Finally, I should note that the performance of the First National Bank is excellent. Since the bank started operations, it has shown a steady, quality-driven growth. Over the years, First has been prepared to invest in Aruba's economy. I am confident that under the capable management of Edwin Tromp, the bank will proceed in the right direction. With a strong regional shareholder, it is well positioned to meet the challenges ahead. I really hope that the construction of this new building will provide an additional stimulus to expand your business in Aruba and to enhance the quality and productivity of your banking services. I congratulate the whole First family with the laying of the cornerstone. I am really pleased to share this special event with you and to toast your continuing success.

Thank you for your attention.

6.2 THE SIGNIFICANCE OF ARUBA'S OFFSHORE SECTOR

Reprint of an article by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, published in the journal "Central Banking", August 3, 2000

1 INTRODUCTION

Since the establishment of the Financial Stability Forum by the G-7 countries in February 1999, the attention on offshore financial centers has revived because of concerns about their implications for international stability, integrity, and cross-border fiscal competition. In the ensuing discussions, Aruba is often labeled as a significant offshore jurisdiction where little or no attempt is made to adhere to acceptable supervisory and tax standards.

In this article I will briefly deal with the question of if and to what extent the indicated perceptions are correct. However, first a few basic facts about Aruba. This small Caribbean island (77 square miles) is located near the coast of Venezuela and has about 100,000 inhabitants. The labor force is relatively well educated. Papiamentu is the native language, while Dutch is the official one. English and Spanish also are widely spoken. The transportation and communication facilities to the rest of the world are well organized.

On January 1, 1986, Aruba obtained the status of autonomous country within the Kingdom of the Netherlands. The institutional and political systems are based on the principles of the Dutch parliamentary democracy. The Governor, as the representative of H.M. the Queen, is the head of state. Aruba's geographic location, as well as the stable socioeconomic, judicial, and political conditions are attractive to foreign investors.

The economy is mainly tourism-driven. About one million tourists (of which 300,000 are cruise passengers) are welcomed annually. Most visitors are from the United States, which is Aruba's major trading partner. The domestic product amounts to approximately US\$ 1.8 billion, and the GDP per capita of US\$ 19,000 is one of the highest in the region. In recent years, growth rates have stabilized at around 3 percent. Inflation is roughly in line with that of the United States, while unemployment is very low.

The local currency, the florin, is issued by the Centrale Bank van Aruba. It is

pegged to the U.S. dollar at an exchange rate of Afl. 1.79. Aruba's international reserves are currently equivalent to an ample 5 months of merchandise imports (excluding oil for refinery-related activities). Six relatively small onshore commercial banks (with an aggregated balance sheet totaling US\$ 2.2 billion at the end of 1999) and a few specialized financial institutions are operating on the island.

The Government has shown some interest in developing the offshore sector as a way to diversify the economy. So far, the results of these endeavors are very modest due to the fierce competition of other jurisdictions, the negative publicity, and institutional and legal constraints. To cope with these problems, the Aruban Financial Center was established in 1996 and a High Commissioner appointed. He, inter alia, supplies international financial service providers with information on Aruba and acts as an advisor to the Government. His aim is to attract high quality financial institutions, in particular mutual funds, captive insurance, finance, leasing, and e-commerce businesses. Simultaneously, the process of implementing the required legislation and regulations has been accelerated

2 CREDIT INSTITUTIONS

Presently, only two offshore banks are registered in Aruba. Their balance-sheet total amounts to US\$ 1.9 billion. Both are affiliated with the Citibank (established in the United States) and are subject to consolidated supervision by the relevant authorities in that country. The offshore banking sector is negligible by international standards. Illustrative is that IMF estimates indicate that cross-border assets of selected offshore banks reached a level of US\$ 4.6 trillion at the end of June 1999. Thus, Aruba's share in these assets is negligible.

In May 1998, a new state ordinance on the supervision of the credit system was enacted. This ordinance, which is based largely on the corresponding Dutch act, meets international standards set by the Basel Committee on banking supervision and provides the Bank with a solid legal basis for supervising both domestic and offshore credit institutions. Periodic onsite examinations and continuous offsite surveillance are conducted to monitor compliance with supervisory laws and regulations. During an onsite examination important risk areas are evaluated.

3 NONCREDIT INSTITUTIONS

Besides the two banks, some 5,000 other offshore entities are registered in Aruba. The majority of these entities has the legal status of an "Aruba Exempt Company" (AEC), a zero-tax vehicle. There is also a 3 percent tax vehicle, the so-called "Offshore N.V." In response to international concerns, in particular those of the OECD, the Minister of Finance recently declared that he is prepared, in principle, to gradually eliminate any harmful tax practices including discrimination between residents and nonresidents.

The AEC was introduced in 1988. In essence, it has the same features as the well-known International Business Corporation (IBC). The AEC is equally subject to liberal administrative procedures but is not allowed to operate as a credit institution. The direct contribution of these entities to Aruba's gross domestic product and government revenue is marginal (both below one percent).

Offshore vehicles are created for nonresidents for tax and estate planning and investment activities. A few internationally active banks use the AEC as an administrative unit for intercompany financial transactions. Statistics published in the BIS Quarterly Review of February 2000, indicate that less than 0.003 percent of the outstanding international debt securities originates from offshore group finance vehicles established in Aruba.

Initiatives are underway to improve the supervisory framework for the nonbank sectors. In the short term, a state ordinance on the supervision of insurance companies will be implemented. This ordinance will provide the Bank with tools to adequately supervise domestic and offshore insurance companies. Presently, only resident life insurance companies are supervised on the basis of a gentlemen's agreement.

Furthermore, the State Ordinance on the Supervision of Trust Companies is currently in the legislative process. The High Commissioner will be responsible for its execution. Under the new law, these companies will be brought under a licensing system and will have to comply with the ensuing requirements. If needed onsite examinations may be conducted. Moreover, annual statements should be prepared by an external auditor with a CPA (or Dutch-equivalent, Registeraccountant) degree, basically stating that the trust companies have kept complete records of their clients (including the ultimate beneficiary owners) and

that sound know-your-customer policies are implemented. Noncompliance may lead to withdrawal of the license.

4 MAINTAINING INTEGRITY OF THE FINANCIAL SYSTEM

In the forthcoming law on the supervision of trust companies, integrity aspects will prevail in contrast to the law applicable to credit institutions where prudential considerations are more dominant. During onsite examinations, the Bank tests compliance with its anti-money-laundering directives, as well as with the State Ordinances on Reporting Unusual Transactions and on Identification for Rendering Financial Services, which are largely based on the corresponding Dutch acts. Inter alia, commercial banks and money-transfer companies presently also are required to report unusual and suspicious transactions to a special reporting center established in 1997, the so-called “Meldpunt Ongebruikelijke Transacties” (MOT). In general, the anti-money-laundering controls in the banking sector are satisfactory.

In line with recommendations of the Financial Actions Task Force on money laundering (FATF), effective supervisory arrangements soon will be implemented with respect to certain vulnerable non-bank sectors, i.e., the insurance, the offshore, and the free-zone sectors. Furthermore, the State Ordinance on the Import and Export of Cash recently was approved by Parliament. According to this ordinance, all persons entering or leaving Aruba should declare cash in excess of US\$ 10,000 at Customs. Noncompliance may lead to criminal prosecution.

5 CONCLUDING REMARKS

The widespread perception, referred to in the introduction to this article, that Aruba is a significant offshore center where little or no attempt is made to adhere to international supervisory and tax standards, is over-simplified. Only two US-based offshore banks are registered in this country. They are supervised by the Bank, as well as, on a consolidated basis, by their home country authorities. In addition, 5,000 other vehicles are established on the island mainly for tax purposes. Overall, the importance of Aruba’s offshore sector currently is

relatively insignificant, both in terms of its contribution to the gross domestic product and to government revenue, as well as in relation to the magnitude of worldwide financial flows.

In recent years decisive progress has been made to implement laws to comply with international supervisory and integrity standards. Such laws are already in place for the banking sector, and the actual supervision of these institutions is well organized. Initiatives are underway to adequately supervise vulnerable nonbank sectors as well. In this respect, three milestones soon will be reached, i.e., the implementing of laws on the supervision of insurance companies, the supervision of trust companies, and on the obligation to declare imports and exports of cash exceeding US\$ 10,000 at the Customs. Furthermore, the Government recently announced that it is committed to gradually eliminating internationally harmful tax practices and tax discrimination between residents and nonresidents.

In conclusion, it may be stated that, despite the current rather small size of the offshore sector in Aruba, the authorities have been paying much attention to enhancing supervisory and regulatory arrangements. This is done to maintain financial stability and integrity, to foster fair cross-border competition, and to improve the country’s reputation abroad. Aruba’s policy is focused on stimulating reputable and high quality businesses in accordance with the generally accepted codes of conduct and best practices.

6.3 ENHANCING ARUBA'S PAYMENT SYSTEM

Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, at the introduction of the "CMB Pagomatico American Express Card", November 24, 2002

Ladies and gentlemen,

I am pleased that the management of the Caribbean Mercantile Bank invited me to represent the Centrale Bank van Aruba to participate in this special occasion. The introduction of the "CMB Pagomatico American Express Card" represents a new step in the process of enhancing the efficiency of the payment system in Aruba. This card will reduce the need to use less advanced payment instruments, such as cheques.

The Bank in general supports the initiatives of the commercial banks to improve the payment system. I should note that the Bank is not only responsible for conducting monetary policy and supervising the financial institutions to protect the value of our florin and to safeguard financial stability and integrity. One of our other main tasks is to facilitate the settlement of national and international payment transactions. In this framework, the Bank issues bank notes and coins and functions as a central foreign exchange institution.

As part of our task with respect to settling payments, the Bank introduced an electronic interbank clearing system in June 1997. I am proud to state that this system is already a resounding success. During the past four years, the value of the transfers cleared quadrupled to Afl. 1.8 billion, while that of cheques doubled to Afl. 2.4 billion -- indeed a remarkable expansion!

Our intention is to gradually make the Bank's clearing system more sophisticated. Thus, we anticipate an increase in the number of institutions with direct access to the system. Moreover, we are now considering introducing additional automated devices, which will in the short term, enable us to settle all local credit and debit card payments denominated in Aruban florin. When our plans are realized, such payments will no longer have to be processed through foreign administrative agents. Subsequently, the Bank intends to introduce e-banking facilities to speed up the service to its clients, mainly financial institutions and the government.

Of course, the announced initiatives will be taken in close cooperation with our clients. Effective cooperation is an essential prerequisite to further reduce the costs of our payment system and at the same time, improve its effectiveness. In this way, we will be able to create communal facilities. For instance, the shared use of the banks' automated teller machines and the widespread utilization of card products issued by individual institutions will become possible.

Let me conclude. I congratulate the CMB on its new credit card. As I indicated, this is a step in the right direction. However, there is still much work to do. I am convinced that working jointly we will succeed in further enhancing our payment system for the general benefit of the people of Aruba.

Thank you for your attention.

6.4 INSURANCE SUPERVISION IN A CHANGING ENVIRONMENT

Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, at the official opening of the new office of American Life Insurance Company, Oranjestad, January 19, 2001

1 INTRODUCTION

Ladies and gentlemen,

First of all, let me congratulate the management and staff of the American Life Insurance Company Aruba on the official opening of their new office. As a part of the American International Group, ALICO has had a relationship of almost half a century with the Aruban community. Today's event clearly demonstrates its commitment to maintain and expand this relationship. Therefore, with pleasure I have accepted your invitation to be the guest speaker at this joyous occasion.

This afternoon, I will make some remarks on the State Ordinance on the Supervision of the Insurance Business, which was approved by Parliament a few months ago and will come into effect soon. I will discuss the basic principles of this ordinance. Subsequently, I will briefly pay attention to the implications for supervisors of some major trends in the international financial markets. Several of these topics were dealt with last night by my colleague from the Bank van de Nederlandse Antillen, Dr. Tromp, at the inauguration of ALICO's new building in Curaçao.

2 INSURANCE SUPERVISION IN ARUBA

Insurance is an essential tool in modern societies to help economic agents manage risk exposures. The basic mutual feature of all insurance is the purchase of a promise for a future payment if and when a specifically defined event occurs. Insurance contracts, generally, are long-term arrangements. To protect the policyholders, the continuity and reliability of the provider of the underlying contract should be ensured. Of course, this is primarily the responsibility of the company's management.

Even so, supervision of the company's operations is indispensable, as history

has clearly demonstrated. Here, the supervisor comes on the stage. To protect policyholders, supervisory systems have been developed. Also, in Aruba several separate official regulations are in place. However, until recently, a comprehensive supervisory law did not exist. The bankruptcy of Empire General and Medical Insurance Company in 1998 accelerated the enactment of a new insurance ordinance, which was completed on August 29, 2000, a historic date for the Aruban insurance sector.

The ordinance entrusts the Centrale Bank van Aruba with the prudential supervision of life and general insurance companies. It focuses on safeguarding their financial solvency and integrity. However, competitive forces are allowed to determine market structure, rate setting, insurance contracts, and other business-related matters. In this so-called normative system, the supervisory authority confines itself to creating a framework and a level playing field, within which entrepreneurs are able to operate freely.

To enter the market, a license from the Bank is required. This license will be granted if certain objective criteria are met. Also, existing companies must apply for a license. The ordinance stipulates that a company can only perform either life or general insurance business within one and the same legal entity. Thus, the so-called specialization principle is applied. Existing composite companies that conduct business in both sectors within the same entity are allowed to continue to do so, provided they maintain separate books. The ordinance also makes it possible to establish specific regulations for certain categories of insurers, such as reinsurance companies, captives, and underwriters.

Through its prudential supervision, the Bank controls the operations of the insurers and assesses the risks involved. Both on-site examinations and off-site surveillances are conducted. The latter surveillances mainly comprise the analysis of financial information. In accordance with the provisions of the ordinance, specific areas are monitored, including the quality of the management, the administrative organization and internal controls, and the required financial statements, as well as the adequacy of the available solvency buffers. If and when necessary, remedial measures may be taken, involving the issuing of directives, the appointment of a silent trustee, or eventually, the filing of a cease-and-desist order.

3 CHALLENGES FOR INSURANCE SUPERVISORS

As indicated earlier, the State Ordinance on the Supervision of the Insurance Business aims at safeguarding the solvency and integrity of the sector. It should be noted, however, that the financial position and the risk profile of the insurance industry also are influenced by autonomous developments in international financial markets. I will now discuss some ongoing trends that affect the supervisor.

a. GLOBALIZATION OF FINANCIAL MARKETS

In particular, the current accelerating globalization of the financial markets creates new opportunities. It leads to product and institutional innovations. On the other hand, experiences of the past few years clearly demonstrate that globalization generates additional risks and induces destabilizing effects. These adverse factors originate partly from market imperfections, the insufficient quality of risk assessments, and loopholes in the regulatory systems.

Consequently, financial globalization requires strengthening the international cooperation and coordination between supervisors. A recent study by the International Association of Insurance Supervisors, of which the Bank is a member, emphasizes that cooperation is essential in order to, inter alia, develop uniform accounting standards, actuarial valuation methods, capital adequacy and solvency requirements. Aruba closely monitors these activities to be able to adhere to the relevant standards, partly to safeguard its financial reputation.

b. ELECTRONIC COMMERCE

Opportunities and challenges originate from the current information technology revolution. Internet facilities make it possible to rapidly expand the number of competing market players. New avenues to execute financial transactions are opened. The internet undoubtedly enhances competition and provides more choices to efficiently execute financial transactions. Rapidly, the world is becoming one market. However, the new devices also create concerns. Consumer protection (including the quality of the services provided) is one of these concerns. Potential systemic instability is another. With respect to the latter, it should be noted that the financial system presently is more vulnerable to, among other things, technical failures or speculative capital movements.

Of course, the industry itself has to cope with the challenges and risks associated with the technological progress. After all, the supervisor's interventions in

this process should be contained to minimize market distortions. Even so, the innovations bring new responsibilities for supervisors. Therefore, the Association recently issued principles on the supervision of insurance activities on the internet, in part to contribute to creating a certain international level playing field. The principles should promote the availability of relevant and reliable information for decision making to customers and supervisors on a timely basis. Additionally, the supervisor's approach to the internet business should be consistent with that applied to other vehicles. These requirements accentuate the need for international cooperation. Aruba actively participates in this cooperation process to be able to benefit from its ensuing advantages.

c. OFFSHORE FINANCIAL CENTERS (OFCs)

Globalization and technical progress have stimulated the growth of the so-called offshore financial industry. The Government of Aruba also aims to promote this industry to somewhat diversify the economy. But, here again, we are confronted with concerns. Recently, the Financial Stability Forum elaborated on the potential systemic risks of such centres to the global financial system. To geographically identify the risks, the various jurisdictions (including Aruba) were classified in three categories with declining supervisory capabilities. This classification has triggered reactions from the countries ending up in the lowest category. Unfortunately, Aruba was one of these.

Subsequently, the IMF has been entrusted with the task to more accurately assess the supervisory capabilities in a number of countries. An examination program has been designed, which covers all financial services. Within this framework, an IMF mission visited Aruba in December 2000, and performed a preliminary review of the institutional framework for supervising the offshore financial sector. The mission commended the Aruban authorities for the notable progress made during the past few years.

On the other hand, some areas were identified, where additional improvements should be made. These include:

- the introduction of an obligation for corporations registered in Aruba to publish audited annual financial statements based on internationally acceptable accounting standards; and
- the obligation for all service providers to apply the same know-your-customer rules and to report unusual transactions.

In the coming months, the Bank, with support from the IMF, will finalize a self-assessment of the quality of the supervision of the financial offshore. To favourably influence the outcome of the self-assessment, and due to the increasing pressure of various international organizations (including the Financial Action Task Force), it is essential that, in particular, the State Ordinance on the Supervision of the Insurance Business be introduced without further delay. In addition, a state ordinance on the supervision of trust companies should be enacted as soon as possible.

4 CONCLUDING REMARKS

Let me now conclude. In the past few years, Aruba has taken a number of measures to enhance the supervision of financial institutions. The banking sector is already adequately controlled, while much work has been done to safeguard the integrity of the financial industry. The recent enactment of the State Ordinance on the Supervision of the Insurance Business is another major step in the right direction.

However, additional actions should be taken. The rapidly changing global financial environment requires a dynamic approach from policymakers to ensure that supervisors have effective instruments at their disposal. Aruba should continue to take account of international developments, as well as adapt, enhance, and modernize its supervisory legislation and institutional framework. Its capability to comply with the relevant international standards should be further improved.

Fortunately, an effective cooperation between the Bank and the insurance sector already exists. Therefore, I am convinced that the sector will fully support the policy measures ensuing from the forthcoming introduction of the new insurance ordinance. In this way, we will be able to realize the indicated goals of the ordinance -- to create a mutual beneficial development of the sector, as well as broaden and deepen the cooperation between the supervised companies and the Bank.

Finally, some special words to the ALICO family. Based on our good relationship, I would like to make the same well-intentioned wish Dr. Tromp expressed last night: "Pabien y hopi exito den bo edificio nobo!"

Thank you for your attention.

6.5 THE CHANGING OF THE GUARDS

Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, at a press conference on the occasion of the proposed transfer of ABN AMRO Bank's activities in Aruba to RBTT, March 12, 2001

Ladies and gentlemen,

While honored by the invitation to participate in today's event, I am present here with somewhat mixed feelings. After all, it is quite disappointing to address a joint press conference of the ABN AMRO Bank and the Royal Bank of Trinidad and Tobago at which information will be given concerning the intended departure from Aruba of the first-mentioned bank. This departure is regrettable because we will be losing one of the largest and most solid players in the world financial market. Moreover, for a long period of time, the bank has made a significant contribution to the economic development of our country. There has always been a close and cordial relationship between the bank and the local monetary authorities. We have been pleased with this mutual beneficial cooperation.

On the other hand, I am encouraged that the forthcoming withdrawal of ABN AMRO Bank from Aruba is not based on specific internal considerations. Rather, it is the result of an autonomous decision by the head office's management to implement a new worldwide strategy aimed at concentrating its activities in certain markets and sectors. The representatives of the bank have assured me that they have been quite satisfied with their operational performance here, and they indicated full confidence in the future development of our economy.

In this respect, I should note that the economic performance of Aruba has been excellent. Following the closure of the oil refinery in 1985 and the deep recession that resulted, economic activity initially surged at double-digit annual rates in real terms. Aruba successfully exploited its comparative advantage in the tourism sector. Many projects have been initiated by dynamic private entrepreneurs and where needed, actively supported by the Government. As a result, Aruba's production value has increased at an annual average rate of 7 percent since 1986. This is, indeed, a performance to be proud of.

In more recent years, Aruba has been able to move towards a path of sustainable growth guided by generally cautious financial policies. As the investment boom subsided, the increase of domestic production decelerated to an estimated 3-4

percent. During the past year, we welcomed 1.2 million visitors. At the same time, we managed to keep inflation roughly in line with that of the United States, our main trading partner. We have succeeded in protecting the value of the florin reasonably well despite the occurrence of several external price shocks, originating particularly from the international oil markets. Additionally, domestic cost pressures associated with the rapid real economic growth have been contained. Wages, however, have reached quite high levels and may have weakened our competitive position.

Overall economic developments in Aruba are presently characterized by a steady and financially sound expansion. The banking sector has facilitated this growth process by expanding and diversifying its lending activities. Total credit surged from a mere Afl. 300 million at the end of 1986 to Afl. 1,500 million at the end of 2000. All categories, i.e., loans to enterprises, consumer credit, and housing mortgages, contributed to this surge. Banks generally have been able to strengthen their financial position, but this coincided with relatively large interest rate margins, due in part to the small market and high operating costs. This phenomenon is characteristic of the small economies in the Caribbean, where it discourages investments and growth. It also indicates the need to restructure the banking sector in these countries, a process that has already started.

The rapid expansion in bank lending in Aruba has induced the Centrale Bank van Aruba to introduce measures of monetary restraint from time to time. These measures were necessary to safeguard the country's stock of international reserves, which in turn is required to maintain financial stability as well as a climate conducive to real economic growth and prosperity. Recently, the Bank again had to tighten its monetary policy in an attempt to reverse the current decline in the foreign exchange reserves. In close consultation with the Aruba Bankers' Association, the Bank decided to reduce the allowable increase in aggregated bank lending in 2001 by 2 percentage points to 6 percent, to keep credit expansion in line with the expected deceleration in nominal economic growth. We assume that in the current year, real business activities and the rate of inflation will subside somewhat.

Budgetary and monetary restraints remain necessary to proceed on the path of sustainable and financially sound growth. Both the Government and the Central Bank are determined to continue pursuing effective policies. The intermediary goals of these policies are clear and ambitious. Budgetary policy focuses on

realizing a balanced budget and letting Aruba financially stand on its own feet within the Kingdom of the Netherlands by the end of the current decade. Major structural adjustments have been initiated to achieve sound public finances. However, more time and efforts than originally expected will be needed to realize a balanced budget, as the government continues to struggle with liquidity strains. At the same time, monetary policy remains quite cautious. The Bank's main objective is to keep domestic money creation in line with the growth in general business activity to maintain the fixed exchange rate with the U.S. dollar, a policy that has served Aruba well over time. Therefore, I am optimistic about the future development opportunities.

My earlier remarks imply that the general economic climate and the conditions in the banking sector are favorable to the proposed selling of ABN AMRO's branch in Aruba. Of course, it is primarily the responsibility of the market parties concerned to reach a mutual beneficial arrangement and to realize a smooth changing of the guards. As guardian of monetary stability and supervisor of the financial system, the Bank closely monitors the relevant developments. Both parties involved in this transfer have assured me that the transaction will be settled in full accordance with the requirements of the State Ordinance on the Supervision of the Credit System.

The ordinance aims at safeguarding the interests of the depositors of credit institutions, promoting a sound financial system, and protecting the integrity of the institutions concerned. I am pleased to be able to state here that the ordinance is largely compliant with the various international standards, and additional legislation has been adopted in recent years to prevent abusing the financial sector. In this respect, it is noteworthy that presently a mission of the International Monetary Fund is assisting the Bank to evaluate the quality of the prudential supervisory arrangements in place. The mission appears to be quite satisfied with its findings so far, but it is formulating some recommendations for further improvement and to synchronize the legal framework to the ever-increasing requirements of the international community.

Let me now conclude. I really hope that the new corporate strategy of ABN AMRO Bank will meet the expectations of its management and shareholders. I believe that Aruba should learn from this strategy and should endeavor to utilize the available scarce means of production in the most effective ways. In this rapidly changing world, we must be alert to protect and strengthen the progress made

during the past 15 years by remaining competitive in the sense of offering adequate value for money. Not only must private enterprises continuously try to improve their performance, but also the same applies to a country as a whole, in particular small, open, and undiversified economies like that of Aruba.

We will have to do our utmost to give the ongoing process of enhancing our prosperity and well-being a new impetus to meet the increasing expectations of our people. The emphasis should be shifted from merely aiming at quantitative growth to high quality development. Much needs to be done to improve productivity and efficiency to raise the profitability of our activities. I am convinced that, as was done by the ABN AMRO Bank in the past, the Royal Bank of Trinidad and Tobago will be able to contribute to our future development and support the restructuring of the banking sector. My conviction is based on the dynamic strategy the latter bank has been following to become a leading player within the Caribbean financial market, as well as on the excellent contacts we have with the management of its local subsidiary, the First National Bank of Aruba.

Thank you for your attention.

6.6 BUILDING ON SOLID GROUNDS

Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, on the occasion of the official opening of First National Bank of Aruba's new head office, Oranjestad, June 11, 2001

Ladies and gentlemen,

I am delighted that Mr. Edwin Tromp has invited me to participate in this memorable and joyful event, the more so because, as you may recall, on April 18 of last year I laid the cornerstone of this building. In the meantime, visible progress has been made, not only with respect to this project, but also with the business operations of the First National Bank of Aruba. It continues to grow vigorously, mainly as a result of the commitment of its management and staff to enhance performance and service to their clients.

Recently, the First has laid a new cornerstone: its parent company, the Royal Bank of Trinidad & Tobago Group, has started promising negotiations to take over the local activities of the ABN AMRO Bank N.V. When this is realized, First's market share in the Aruban banking sector will at once roughly double, enabling it to benefit from the so-called economies of scale and, thus, conduct its operations more efficiently. Also important is that this initiative, once again, confirms the confidence of the banking sector in the long-term potential of the economy of Aruba.

I am pleased to be able to state that this confidence is built on solid ground. I refer to the conclusions drawn by the Article IV Consultation Mission of the International Monetary Fund that visited our country during the past few weeks. The mission has acknowledged Aruba's impressive economic performance since 1986, when it obtained an autonomous status within the Kingdom of the Netherlands. As a result, we now enjoy one of the highest per capita products in the region. Keys to this success have been a dynamic private sector and a market-friendly institutional environment, fostered by growth-oriented government policies as well as a climate of monetary and financial stability.

At the same time, the mission warned that the recently experienced slowdown in economic growth might continue during this year, due to a deteriorating external outlook. After ten years of rapid growth in the United States, our major

trading partner, the boom is now clearly losing momentum. This slowdown has consequences for Aruba because historical data indicate that a lower growth in the United States puts pressure on the number of visitors to Aruba. We already are noticing that the demand for our tourism services is being affected. Thus, we should be on guard and be prepared to take remedial actions.

Against this background, the mission endorsed the tightening of the monetary policy by the Centrale Bank van Aruba early last year. This tightening was done in response to a pickup in inflation, an exuberant credit growth of the commercial banks, and a weakening in our foreign reserve position. By limiting the increase in credit, we have contributed to dampening these adverse developments. The mission has indicated that we should persist to contain credit growth, and stand ready to further tighten monetary policy if the foreign asset position of the monetary system falls below the target range of 5-6 months of imports. Fortunately, this is not yet the case. We have a solid stock of international reserves, ample to maintain confidence in the peg of the Aruban florin to the U.S. dollar. It should be kept this way, because the peg serves Aruba well: it contributes to dampen inflation, protects the competitive position of our tourism industry, and exerts a certain discipline on the policymakers.

To maintain sound financial conditions, we should have the discipline to continuously keep spending in line with available goods and services. The Bank remains committed to helping realize this objective, in order to protect Aruba's foreign reserve position, and, thus, realize its mission of preserving financial stability. For the time being, the credit ceiling system will have to remain in effect. At the same time, the Bank will study the mission's advice to further liberalize financial markets and introduce market-based instruments of credit control while gradually eliminating the credit ceiling system. To do this, the Bank has installed a working group and has requested technical assistance from the mission. However, it is already clear that the effective application of indirect instruments of credit control in Aruba will not be an easy task. After all, the uneven distribution of liquidity amongst the banks hampers the raising of the monetary and prudential liquidity requirements to effective levels, while there are still no active domestic money and capital markets.

The Bank's monetary policy, of course, should be supported by other policy actions. It is essential to construct a more solid production base and to diversify the economic structure. This requires, among other things, containing domestic

cost increases through a well-designed wage policy. The Bank recently advised the Minister of Finance to invite an expert mission of the World Bank to make recommendations on these matters. In contrast to the IMF, which focuses on the financial sphere of an economy, the World Bank is mainly engaged with the real sector and with a country's production potential. Therefore, the World Bank will be able to assist us in determining how and in what direction Aruba should proceed with its economy.

The IMF mission also noted that it is equally essential for Aruba's government to limit consumptive spending. The mission underlined the need to make additional structural adjustments to consolidate the budgetary position. A realistic plan should be designed and implemented to achieve the objective of a balanced budget, while channeling more funds towards infrastructural projects. Budgetary discipline should be strengthened and current spending contained to a level that can realistically be financed. Furthermore, the mission encouraged the authorities to restructure the generous health care and pension systems. Plans to improve budgetary procedures should be accelerated. Also, the intended reform in the tax system and administration must be implemented.

Admittedly, with respect to budgetary policy several initiatives already have been taken and progress has been made, but still much work is needed to reach our goals. In essence, the same applies to Aruba's endeavors to safeguard financial stability and integrity at a more microeconomic level. During recent years, the supervisory and regulatory frameworks with respect to financial activities have been broadened and deepened. The authorities' proactive approach to fighting crime-related transactions undoubtedly has improved Aruba's international reputation. Nonetheless, much more work needs to be done in this area, partly because the various international standards are continuously becoming stricter. Against this background, the Bank, with the assistance of the IMF, is now assessing the quality of the prudential supervision of the offshore financial sector.

The preliminary results of this assessment are encouraging: our present laws and regulations are largely in compliance with the so-called Core Principles for Effective Banking and Insurance Supervision. Even so, new instruments should be made available to enable the supervisor to perform a more effective job in accordance with not only just good, but with best, international practices. Additionally, transparency of operations should be introduced, among other

things, by supplying the public in a timely way with relevant information on the financial position of individual institutions. Note that the First is the only commercial bank that presently files its audited annual accounts at the Chamber of Commerce as required by law.

Let me now conclude. I am pleased that the IMF mission has produced a well-balanced report on the economy of Aruba. Not only are our achievements acknowledged, but the risks that may cause turbulence and disrupt Aruba's ongoing success story also are clearly identified. Aruba is generally doing a fine job; however, its economic base is small, undiversified, and vulnerable, while cost levels are high by regional standards. This assessment is in line with the Bank's philosophy and views, as reflected in its advice to the government and in its various publications. I am convinced that if the already well-known and accepted policy recommendations are consistently implemented, Aruba will continue to prosper. The management and staff of the First will then indeed have "hopi exito den e edificio nobo aki".

6.7 SAMEN STERKER

Inleiding door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, tijdens de persconferentie naar aanleiding van de overname van Interbank Aruba N.V. door de Stichting Fundashon Cas pa Comunidad Arubano (FCCA), Oranjestad, 18 juni 2001

Dames en heren,

Met genoegen heb ik de uitnodiging aanvaard om te participeren in deze persconferentie waarin wordt aangekondigd dat de overname van Interbank door FCCA een feit is. De overname zie ik als een schakel in het lopende proces van herstructurering en vernieuwing van de financiële sector in Aruba. In het buitenland zijn dergelijke processen eerder ingezet en verder voortgeschreden. Hiermee wordt beoogd het hoofd te bieden aan de toenemende internationale concurrentie, welke mede het gevolg is van de liberalisering en globalisering van het economische en financiële verkeer. Onder deze omstandigheden is het noodzakelijk door middel van strategische allianties efficiëntievoordelen te behalen en synergie-effecten te genereren.

Interbank en FCCA streven met hun alliantievorming in wezen dezelfde doelstelling na: elkaar op doelmatige wijze aanvullen bij het aantrekken van spaargelden, het verlenen van kredieten en het verrichten van andere financiële transacties. Immers, enerzijds zal FCCA door uitbreiding van het werkterrein naar verwachting beter in staat zijn op termijn additionele funding tegen lagere kosten aan te trekken om de woningbouw te financieren. Anderzijds krijgt Interbank de steun van een financieel sterke en reputabele aandeelhouder. De alliantie zal dan ook vorenbedoelde schaal- en efficiëntievoordelen kunnen realiseren.

De Bank heeft, in haar hoedanigheid van hoedster van de monetaire en financiële stabiliteit, vertrouwen in de nieuwe combinatie, te meer omdat deze onder de deskundige leiding zal blijven van de heren Hoevertsz en Durand. De combinatie verdient ook het vertrouwen van het publiek. Er is reeds een aanvang gemaakt met het tot stand brengen van de nodige aanpassingen in de structuur en werkwijze van beide instellingen, zodat op zo kort mogelijke termijn de verwachte commerciële vruchten kunnen worden geoogst. De Bank volgt een en ander nauwlettend, aangezien de combinatie volledig onder haar monetair en bedrijfseconomisch toezicht blijft. Verwacht wordt dat cliënten zullen profiteren van het samengaan van FCCA en Interbank en wel in de vorm

van een betrouwbare, voordelige en doelmatige dienstverlening. Om de hier geschetste redenen wordt een verdere concentratievorming in de Arubaanse financiële sector aangemoedigd.

Rest mij nog de bij de totstandkoming van de overname betrokken partijen geluk te wensen met deze voor de economie van Aruba en in het bijzonder voor de financiële sector belangwekkende gebeurtenis. In verband hiermee heb ik reeds een tweetal personen lof toegezwaaid. Ik wil hier gaarne aan toevoegen dat van de zijde van de FCCA met name ook de heer Manichand zich heeft ingezet voor het bereikte resultaat, terwijl evenzeer het hoofd en de medewerkers van de afdeling Toezicht van de Centrale Bank, alsmede de superviserende directeur, niet onvermeld mogen blijven. Ik wens de nieuwe combinatie een winstgevende toekomst toe en dank u voor uw aandacht.

6.8 BOUWEN AAN EEN HOEKSTEEN VAN FINANCIËLE STABILITEIT

Voordracht door dr. A.R. Caram, president van de Centrale Bank van Aruba, ter gelegenheid van de officiële start van de bouw van haar nieuwe kantoor, Oranjestad, 7 september 2001

Excellenties, dames en heren,

1 INLEIDING

Namens de Raad van Commissarissen en de Directie van de Centrale Bank van Aruba heet ik u van harte welkom op deze speciale bijeenkomst. Vandaag wordt het formele beginsein gegeven voor de bouw van ons nieuwe kantoor door het leggen van een symbolische hoeksteen. Zelf is de Bank nu alweer 15 jaar geleden van start gegaan met de specifieke opdracht om in figuurlijke zin een hoeksteen van financiële stabiliteit op te bouwen.

Wanneer wij in dit lustrumjaar terugblikken en de door de Bank geleverde prestaties beoordelen, dan mag zonder overdrijving worden gesteld dat zij haar taakopdracht met glans heeft vervuld. Aruba kenmerkt zich bijgevolg door solide monetaire verhoudingen, onder meer tot uitdrukking komend in een vaste wisselkoers met de Amerikaanse dollar en een comfortabele deviezenpositie. Het gunstige financiële klimaat heeft wezenlijk bijgedragen tot de indrukwekkende economische groei die wij samen hebben gerealiseerd.

De Bank voert als hoedster van de waarde van de florin een consistent beleid om ook in de toekomst de stabiliteit en integriteit van het financiële bestel te waarborgen. Met dit doel wordt het beloop van de diverse monetaire aggregaten nauwlettend in de hand gehouden, het toezicht op de financiële instellingen allengs aangescherpt en uitgebreid, alsmede initiatieven ontplooid ter bevordering van een doelmatige afwikkeling van het binnen- en buitenlandse betalingsverkeer. Deze veel omvattende en gewichtige taak wordt door haar team van medewerkers deskundig, enthousiast en zorgvuldig uitgevoerd, in het algemene belang van Aruba.

2 HUIDIGE HUISVESTING

De tijd is thans aangebroken om in méér letterlijke en materiële zin te gaan bouwen aan een hoeksteen van financiële stabiliteit. Dit doen wij door het neerzetten van een nieuw gebouw waarop onze gemeenschap trots kan zijn. De reden hiervoor is dat onze huidige huisvesting aan de Havenstraat niet meer in alle opzichten voldoet aan de stringente eisen gesteld door de voortgaande vernieuwingsprocessen. Bovendien is het eertijds nodig geweest in de Klipstraat aanvullende kantoorruimte te huren, als uitvloeisel van de geleidelijke intensivering van de taken van de Bank en de hiermee samenhangende toename van het aantal medewerkers tot het overigens overzichtelijke aantal van 55 personen.

Door de Raad van Commissarissen en de Directie van de Bank zijn er in de afgelopen jaren diverse mogelijkheden tot nieuwbouw bekeken. Vorig jaar is ter zake wederom een initiatief genomen. Gebaseerd op overwegingen van bedrijfmatige efficiëntie, bereikbaarheid, representativiteit en veiligheid, is na rijp beraad gekozen voor deze locatie van circa 13.500 m² aan de J.E. Irausquin Boulevard. De Bank is de overheid erkentelijk voor dit in erfpacht toegewezen riant gelegen terrein.

3 BETROKKEN INSTANTIES

Vervolgens is in snel tempo een blauwdruk voor het gehele project ontwikkeld. In mei zijn de ontwerptekeningen aan het publiek gepresenteerd. De bestekken waren toen nagenoeg gereed en de vereiste vergunningen verkregen. De aannemer is daarna begonnen met de terreininrichting en het optrekken van de fundatie. Inmiddels steekt de ruwbouw duidelijk zichtbaar uit boven de schuttingen rond het terrein en richten wij ons alweer op de volgende mijlpaal: het bereiken van het hoogste punt met het bijbehorende spantenbier. Dat moment zal vlak voor de bouwvakantie in december bereikt worden.

Velen hebben bijgedragen aan het van de grond krijgen van het project en zijn momenteel dagelijks bezig met de realisatie daarvan. Ik noem in dit verband:

- het architectenbureau Plan'D2 en dan met name ir. Matthew;
- de aannemer Bohama, onze contractpartner;
- Associated Architects voor de bouwkundige uitwerking en kwaliteitscontrole;
- SEA voor het ontwerp van de werktuigkundige installaties; en
- PIB voor de elektrotechniek en zwakstroom.

Bohama wordt bij haar werkzaamheden ondersteund door diverse uitvoerende partijen, waaronder:

- CHS voor de werktuigkundige installaties;
- Bopel voor de elektrotechniek;
- Nasco voor de beveiliging;
- Netpro voor de data-installaties; en
- Setar voor de telefooncentrale.

Inarch verzorgt voorts het interieurontwerp. De Amerikaanse architect Uecker, in het Arubaanse hotelwezen een oude bekende, heeft de schets gemaakt voor de inrichting van de tuin van bijna 9.800 m², alsmede van het daarbij behorende weggennet en de parkeerruimten. Op de bouwplaats zijn enkele tekeningen opgehangen, die een globale indruk geven van het project.

De totale vloeroppervlakte van het gebouw beslaat ongeveer 3.700 m², verdeeld over twee volwaardige lagen en een dakverdieping. Het geheel zal in juli 2002 worden opgeleverd. Dan zal het personeel gezamenlijk in één kantoor worden ondergebracht. Er zijn mogelijkheden tot vergroting van het gebouw in het geval additionele taken aan de Bank worden toevertrouwd. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat ons beleid zich richt op het beperkt houden van het personeelsbestand. Anderzijds wordt veel geïnvesteerd in het opvoeren van de kwaliteit en de productiviteit van de medewerkers.

4 FINANCIERING

De realisatie van een speciaal gebouw als het onderhavige eist intensief en effectief overleg tussen alle betrokken partijen. Er moeten beslissingen worden genomen die geld kosten. De technische en financiële trajecten dienen nauwkeurig te worden bewaakt om te zorgen voor een goede prijs/kwaliteit verhouding. Een centrale rol wordt daarbij gespeeld door de bouwmanager afkomstig van onze zusterinstelling de Nederlandsche Bank. Hij wordt gedurende de uitvoering van het werk ondersteund door Spectra N.V. Ook anderen binnen de Bank, verenigd in de Werk- en de Stuurgroep nieuwbouw, steken veel energie en tijd in het project.

Met voldoening vermeld ik dat de totale projectkosten van ongeveer Afl. 15 miljoen geheel zullen worden gedekt uit reservering van een deel van de door

de Bank in de loop der jaren gemaakte winsten. De bouw wordt dus zoals het hoort op een monetair en bedrijfseconomisch verantwoorde wijze gefinancierd en wel door middel van besparingen gevormd uit eerder verdiend inkomen. In dit verband is het passend de minister van Financiën dr. Croes te danken voor zijn goedkeuring van de gedeeltelijke winstinhoudingen, ondanks de omstandigheid dat het Land zelf kampt met liquiditeitsproblemen. Ik kan hem de verzekering geven dat deze middelen op een verantwoorde en transparante wijze zullen worden besteed. Per slot van rekening financiert de Bank het project met gemeenschapsgelden.

5 AFSLUITING

In het licht van het bovenstaande en aangezien genoemde minister politiek verantwoordelijk is voor de operaties van de Bank, is hij de aangewezen persoon om zo dadelijk de symbolische hoeksteen van het gebouw te leggen. Deze steen lijkt op een gewone steen. Het is echter een steen met een eigen, bijzonder karakter. Zij wordt de trotse steen die de bronzen plaquette zal dragen waarop de heugelijke gebeurtenis van vandaag duurzaam herdacht zal worden. Wij zijn zeer ingenomen dat de minister heeft ingestemd met het verrichten van deze handeling. Hij zal thans een korte toespraak houden. Daarna zullen wij samen naar de betreffende plek lopen, alwaar hij op gepaste wijze de vereiste bouwtechnische handeling zal verrichten.

Ik dank u voor uw aandacht.

6.9 A STAR IS BORN

Address by Dr. A.R. Caram, President of the Centrale Bank van Aruba, at the presentation of the Guardian Holding Limited as the new shareholder of Fatum Holding N.V., May 12, 2003

Distinguished guests, ladies and gentlemen,

Today is, on the one hand, a rather sad day but, on the other hand, undoubtedly a joyful day. Sad, because the present shareholder of Fatum has decided to depart from our beloved country. Fatum served Aruba well for 55 years and during those years ran a prosperous enterprise. Thus, the decision of its shareholder was certainly not taken because business was not going well, or due to a lack of confidence in the future of our economy. The decision is simply the consequence of a change in the concern strategy of the ING Group. Like several of its competitors, this group no longer aims to be present in all parts of the world, but rather, to concentrate its activities on certain strategic markets and locations. We have to accept this decision.

Fortunately, Guardian, a financially strong and reputable friend of Aruba, has smoothly acquired virtually all Fatum shares, while operations continued without interruption. This transaction fits perfectly in Guardian's overall strategy to become a dominant player in the financial sector of the Caribbean. The Centrale Bank van Aruba swiftly approved the take-over because it was done in accordance with all requirements of the State Ordinance on the Supervision of the Insurance Business. Moreover, full account was taken of the interests of policyholders and the company's present staff. In this respect, a role also has been played by the positive experience we have had with the Royal Bank of Trinidad & Tobago (Aruba), another daughter of Guardian that started operations here a few years ago.

In short, we are convinced that Guardian will be able to continue to run Fatum effectively, take good care of its clients, and contribute to the economic development of, and financial stability and integrity in Aruba. Therefore, today satisfaction and joy prevail, and in this spirit, I congratulate all parties concerned with the rebirth of this star in our financial sector.

Thank you for your attention.

